બ ફૈઝાને નઝર સિરાજુલ ઉમ્મહ, કાશિફુલ ગુમ્મહ, ઈમામે આ'ઝમ, ફકીહે અફખમ હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ અબૂ હનીફા નો'માન બિન સાબિત رحمة الله عليه

બ ફૈઝાને કરમ આ'લા હઝરત, ઈમામે અહલે સુન્નત, મુજદ્દિદે દીનો મિલ્લત, શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رحمة الله عليه

માહનામા ફૈઝાને મદીના

રંગીન શુમારા
શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 1440 હિજરી
અપ્રેલ 2019 ઈસવી

જન્નત કા બાઝાર	6
કિયામત કે ૪૧ નામ	23
શર્ત જો જાન લે ગઈ	27
નઝર તેઝ કરને વાલી સબ્ઝિયાં	52

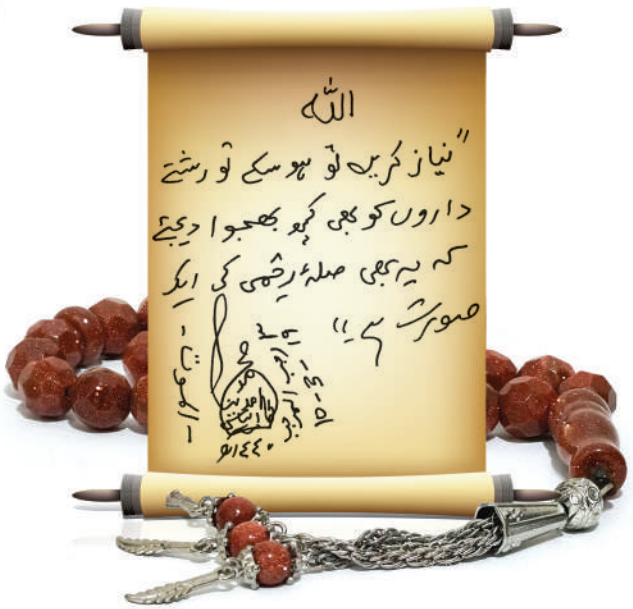

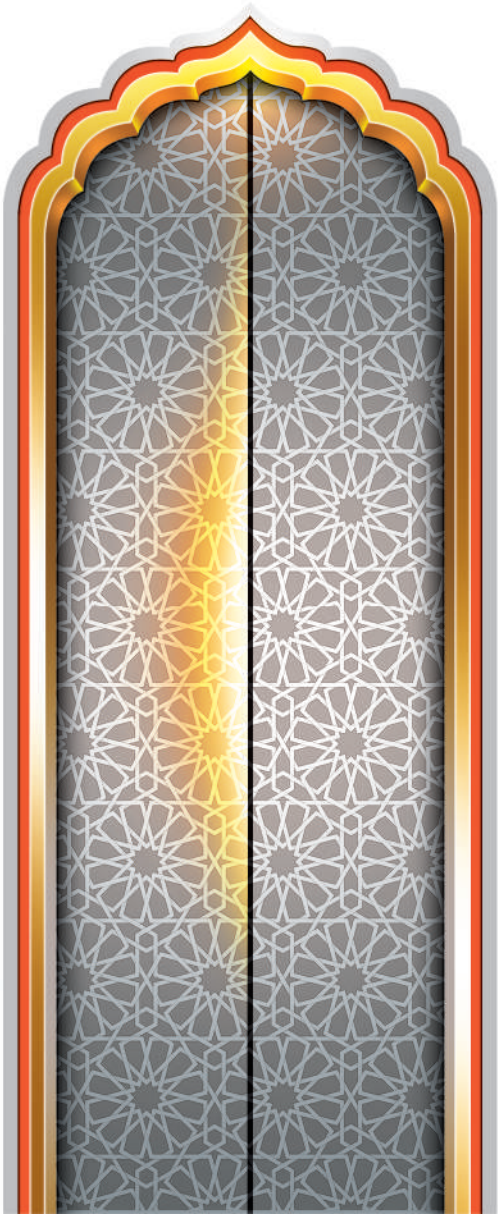

માહનામા

ફૈઝાને મદીના

શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 1440
અપ્રેલ 2019 ઈસવી

માહનામા ફૈઝાને મદીના ધૂમ મચાએ ઘર ઘર
યા રબ જા કર ઈશ્કે નબી કે જામ પિલાએ ઘર ઘર
(અઝ : અમીરે અહલે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ)

ફરિયાદ રમઝાન કી તય્યારી કર લીજિયે 2 | હમ્દ / ના'ત 3
કુરઆન વ હદીસ | હલાલ વ હરામ રોઝી 4
જન્નત કા બાઝાર 6 | હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم જાનતે હૈં (ચૌથી કિસ્ત) 8
ફૈઝાને અમીરે અહ્લે સુન્નત | મદની મુઝાકરે કે સુવાલ જવાબ 11
મદની મુન્નોં ઔર મદની મુન્નિયોં કે લિયે
મસ્જિદ કા અદબ 13 | એ'તિકાફ કે લિયે સફર 14
નન્હે ડ્રાઈવર 16
દારુલ ઈફ્તા અહ્લે સુન્નત | ઔલિયાએ કિરામ ભી શફાઅત કરેંગે 17
મઝામીન | કત્લ ઔર ખુદકુશી 19
રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કા સમઝાને કા અન્દાઝ 21 | કિયામત કે 41 નામ 23
બૈઠને કા સલીકા 26 | શર્ત જો જાન લે ગઈ 27
ક્યા ઈસ્લામ સિર્ફ ખિદમતે ખલ્ક કા નામ હૈ ? 29 | બે મિસાલ વિલાદતે મુબારક 30
મદની ફૂલોં કા ગુલદસ્તા 33 | પુલ સિરાત પર કામ આને વાલી નેકિયાં 35
તાજિરોં કે લિયે | અહકામે તિજારત 36
ઈમામે આ'ઝમ કા અન્દાઝે તિજારત 38 | છોટે પેશે વાલોં કો હકીર મત સમઝિયે 40
ઈસ્લામી બહનોં કે લિયે | હઝરતે સય્યિદતુના ઉમ્મે હાની رضی اللہ عنہا 41
ઈસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઈલ 42 | સબ્ઝિયાં કૈસે પકાએં ? 43
બુઝુર્ગાને દીન કી સીરત
હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર رضی اللہ عنہ 44
મુતફર્રિક | અમીરે અહ્લે સુન્નત કે બા'ઝ સૌતી પૈગામાત 46
અશ્આર કી તશરીહ 47 | તા'ઝિય્યત વ ઈયાદત 48
સિહ્હત વ તન્દુરુસ્તી
સર દર્દ કે અસ્બાબ ઔર ઈલાજ 50 | નઝર તેઝ કરને વાલી સબ્ઝિયાં 52

રમઝાન કી તય્યારી કર લીજિયે

દા'વતે ઈસ્લામી કી મર્કઝી મજલિસે શૂરા કે નિગરાન મૌલાના મુહમ્મદ ઈમરાન અત્તારી

એક નૌજવાન ને કમો બેશ એક સાલ સે રોઝ કે પચાસ રુપૈ કી બીસી (યા'ની કમીટી) ડાલી હુઈ થી, રમઝાનુલ મુબારક કી તશરીફ આવરી સે પહલે ઉસ કી બીસી નિકલી તો ઉસ ને અપને ઘરવાલોં કે લિયે એક માહ કે રાશન વગૈરા કા ઈન્તિઝામ કિયા ઔર ફિર રમઝાનુલ મુબારક કી બરકતેં સમેટને કે લિયે 1438 હિજરી 2017 ઈસવી કો દા'વતે ઈસ્લામી કે મદની મર્કઝ ફૈઝાને મદીના મેં એ'તિકાફ કે લિયે હાઝિર હો ગયા.

ઐ આશિકાને રસૂલ ! ઉસ નૌજવાન ઈસ્લામી ભાઈ કે અમલ ને હમેં રમઝાનુલ મુબારક કી તય્યારી કા એક બેહતરીન તરીકા બતા દિયા, અગર હમ ભી રમઝાનુલ મુબારક કી બરકતેં સમેટને કા ઝેહ્ન બના લેં તો અભી હમારે પાસ વક્ત હૈ. સહાબએ કિરામ عليهم الرّضوان ભી શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ કા ચાંદ નઝર આતે હી રમઝાનુલ મુબારક કી તય્યારી શુરૂઅ કર દિયા કરતે થે.

સહાબએ કિરામ ઔર રમઝાન કી તય્યારી મેરે શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને અપને રિસાલે **"આકા કા મહીના"** મેં નક્લ કિયા હૈ કે હઝરતે સય્યિદુના અનસ رضی الله عنه ફરમાતે હૈં : શા'બાન કા ચાંદ નઝર આતે હી સહાબએ કિરામ عليهم الرّضوان તિલાવતે કુરઆને પાક કી તરફ ખૂબ મુતવજ્જેહ હો જાતે, અપને અમવાલ કી ઝકાત નિકાલતે તાકે ગુરબા વ મસાકીન મુસલમાન માહે રમઝાન કે રોઝોં કે લિયે તય્યારી કર સકેં, હુક્કામ કૈદિયોં કો તલબ કર કે જિસ પર "હદ" (યા'ની શરઈ સઝા) જારી કરના હોતી ઉસ પર હદ કાઈમ કરતે, બકિય્યા મેં જિન કો મુનાસિબ હોતા ઉન્હેં આઝાદ કર દેતે, તાજિર અપને કર્ઝે અદા કર દેતે, દૂસરોં સે અપને કર્ઝે વુસૂલ કર લેતે. (યૂં માહે રમઝાનુલ મુબારક સે કબ્લ હી અપને આપ કો ફારિગ કર લેતે) ઔર રમઝાન શરીફ કા ચાંદ નઝર આતે હી ગુસ્લ કર કે (બા'ઝ હઝરાત) એ'તિકાફ મેં બૈઠ જાતે. (આકા કા મહીના, સ. 5) યકીનન રમઝાનુલ મુબારક કી તય્યારી કે હવાલે સે સહાબએ કિરામ عليهم الرّضوان કા અન્દાઝ હમ આશિકાને સહાબા વ અહ્લે બૈત કે લિયે લાઇકે તકલીદ (કાબિલે પૈરવી) હૈ. હમેં ભી ઉન કી પૈરવી કરતે હુએ રમઝાનુલ મુબારક કી તય્યારી ઈસી તરીકે સે કરની ચાહિયે, કુરઆને પાક કી તિલાવત શુરૂઅ કર દેના, અપને અમવાલ કી ઝકાત નિકાલના, કર્ઝે અદા કર દેના, દૂસરોં સે અપને કર્ઝે વુસૂલ કર લેના ઔર રમઝાનુલ મુબારક સે પહલે હી ખુદ કો ફારિગ કર કે પૂરે માહ કે એ'તિકાફ કે લિયે ખુદ કો તય્યાર કર લેના ચાહિયે, મગર બદ કિસ્મતી સે આજ લોગ દીન કે બજાએ દુન્યા કો ઝિયાદા અહમ્મિય્યત દેને લગે હૈં ઔર અકસરિય્યત દુન્યાવી કામોં મેં હી મશ્ગૂલ દિખાઈ દેતી હૈ જબ કે દીની કામ અવ્વલન તો એક તા'દાદ હૈ જો કરતી હી નહીં હૈ ઔર જો કરતે હૈં ઉન કી એક ભારી તા'દાદ કા અન્દાઝ જૈસે તૈસે કર કે અપને ગુમાન મેં સર સે ઉતારને વાલા હોતા હૈ. નમાઝ, ઝકાત વગૈરા દીગર ઈબાદાત કી તરહ રોઝોં કે હવાલે સે ભી યેહી હાલ હૈ.

રોઝોં કે મુતઅલ્લિક ઝરૂરી દીની ઈલ્મ હાસિલ કર લીજિયે રોઝા કિસ પર ફર્ઝ હૈ ? સહર વ ઈફ્તાર

બકિય્યા સફહા ૧૦ પર પઢિયે.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ ط اَمَّا بَعْدُ ! فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ط بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ط

ફરમાને મુસ્તફા صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم :

જબ તુમ રસૂલોં (عليهمُ السَّلام) પર દુરૂદે પાક પઢો તો મુઝ પર ભી પઢો, બેશક મૈં તમામ જહાનોં કે રબ કા રસૂલ હૂં.

(جمع الجوامع للسيوطی، 320/1، حديث:2354)

ના'ત / ઇસ્તિગાસા

તુમ હી હો ચૈન ઔર કરાર દિલે બે કરાર મેં

તુમ હી હો ચૈન ઔર કરાર દિલે બે કરાર મેં
તુમ હી તો એક આસ હો કલ્બે ગુનહગાર મેં

રૂહ ન ક્યૂં હો મુઝતરિબ મૌત કે ઇન્તિઝાર મેં
સુનતા હૂં મુઝ કો દેખને આએંગે વોહ મઝાર મેં

ઉન કે જો હમ ગુલામ થે ખલ્ક કે પેશવા રહે
ઉન સે ફિરે જહાં ફિરા આઈ કમી વકાર મેં

કબ્ર કી સૂની રાત હૈ કોઈ ન આસ પાસ હૈ
ઇક તેરે દમ કી આસ હૈ કલ્બે સિયાહ કાર મેં

ફૈઝ ને તેરે યા નબી કર દિયા મુઝ કો ક્યા સે ક્યા
વરના ધરા હુવા થા ક્યા મુઠ્ઠી ભર ઇસ ગુબાર મેં

ચાર રુસુલ ફિરિશ્તે ચાર ચાર કુતુબ હૈં દીન ચાર[1]
સિલસિલે દોનોં ચાર ચાર લુત્ફ અજબ હૈ ચાર મેં

સાલિકે રૂ સિયહ કા મુંહ દા'વએ ઇશ્કે મુસ્તફા
પાએ જો ખિદમતે બિલાલ આએ કિસી શુમાર મેં

દીવાને સાલિક, સ. 16
અઝ : મુફ્તી અહમદ યાર ખાન رحمة اللهعليه

મુનાજાત

યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

સર હૈ ખમ હાથ મેરા ઉઠા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ
ફઝ્લ કી રહ્મ કી ઇલ્તિજા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

તેરા ઇન્આમ હૈ યા ઇલાહી કૈસા ઇકરામ હૈ યા ઇલાહી
હાથ મેં દામને મુસ્તફા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

ઇશ્ક દે સોઝ દે ચશ્મે નમ દે મુઝ કો મીઠે મદીને કા ગમ દે
વાસિતા ગુમ્બદે સબ્ઝ કા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

હૂં બઝાહિર બળા નેક સૂરત કર ભી દે મુઝ કો અબ નેક સીરત
ઝાહિર અચ્છા હૈ બાતિન બુરા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

મેરે મુર્શિદ જો ગૌસુલ વરા હૈં શાહ અહમદ રઝા રહનુમા હૈં
યેહ તેરા લુત્ફ તેરી અતા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

યા ખુદા ઐસે અસ્બાબ પાઊં કાશ મક્કે મદીને મૈં જાઊં
મુઝ કો અરમાન હજ કા બળા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

યા ઇલાહી કર ઐસી ઇનાયત દે દે ઈમાન પર ઇસ્તિકામત
તુઝ સે અત્તાર કી ઇલ્તિજા હૈ યા ખુદા તુઝ સે મેરી દુઆ હૈ

વસાઇલે બખ્શિશ મુરમ્મમ સ. 134
અઝ : શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

(1) મશહૂર રસૂલ, ફિરિશ્તે, આસ્માની કિતાબેં ઔર શરીઅત વ તરીકત કે સિલસિલે ચાર-ચાર હૈં.

તફસીર, કુરઆને કરીમ

હલાલ વ હરામ રોઝી

મુફ્તી અબૂ સાલેહ મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

﴿يٰۤاَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوْا مِنَ الطَّيِّبٰتِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًا ؕ اِنِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ عَلِيْمٌ ۝﴾

તર્જમા : ઐ રસૂલો ! પાકીઝા ચીઝેં ખાઓ ઔર અચ્છા કામ કરો, બેશક મૈં તુમ્હારે કામોં કો જાનતા હૂં. (پ18، المومنون:51)

રિઝકે હલાલ ખાને ઔર નેક આ'માલ કરને કા હુક્મ તમામ રસૂલોં કો દિયા ગયા. હર રસૂલ કો ઉન કે ઝમાને મેં યેહ નિદા ફરમાઈ ગઈ. પાક રસૂલોં કો દિયા ગયા હુક્મ ઝિક્ર કરને કા એક મકસદ યેહ હૈ કે રિઝકે હલાલ ઔર આ'માલે સાલેહા (નેકિયોં) કી અઝમત વ અહમ્મિય્યત ઉજાગર હો. દૂસરી હિકમત યેહ હૈ કે હર નબી عليه السّلام કા અમલ ઉસ કી ઉમ્મત કે લિયે નુમૂના હોતા હૈ, યૂં જબ ઉમ્મત અપને નબી عليه السّلام કે અમલ યા'ની રિઝકે હલાલ કો નિહાયત અહમ્મિય્યત દેને ઔર નેકિયોં કી તરફ રગબત કા મુશાહદા કરેગી તો ઉન આ'માલ મેં પૈરવી કરેગી જૈસે નબિયે કરીમ صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم કે અખ્લાકે હસના ઔર ઈબાદત વ રિયાઝત કે વાકિઆત બયાન કિયે જાએં તો લોગોં કો બહુત તરગીબ મિલતી હૈ. રિઝકે હલાલ ખાને કા યેહી હુક્મ અહ્લે ઈમાન કો ભી દિયા ગયા ચુનાન્ચે ઈસી આયત કે મુતઅલ્લિક નબિયે કરીમ صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم કા ફરમાન હૈ : "**અલ્લાહ** તઆલા પાક હૈ ઔર પાક ચીઝ કે સિવા ઔર કિસી ચીઝ કો કબૂલ નહીં ફરમાતા ઔર **અલ્લાહ** તઆલા ને મુસલમાનોં કો વોહી હુક્મ દિયા હૈ જો રસૂલોં કો હુક્મ દિયા થા. (ચુનાન્ચે રસૂલોં કો) ફરમાયા : "ઐ રસૂલો ! પાકીઝા ચીઝેં ખાઓ ઔર અચ્છા કામ કરો, બેશક મૈં તુમ્હારે કામોં કો જાનતા હૂં." (پ18، المومنون:51) ઔર (અહ્લે ઈમાન સે) ફરમાયા : "ઐ ઈમાનવાલો ! હમારી દી હુઈ સુથરી ચીઝેં ખાઓ." (پ2، البقرة:172)(مسلم، ص393، حديث:2346)

"અત્તય્યિબાત" યા'ની પાકીઝા ચીઝોં સે મુરાદ હલાલ ચીઝેં ઔર "સાલિહન" યા'ની અચ્છે કામ સે મુરાદ શરીઅત કે અહકામ પર ઈસ્તિકામત કે સાથ અમલ કરના હૈ.

ખુદા કી બન્દગી વ ઈતાઅત મેં રિઝકે હલાલ કી બડી બુન્યાદી હૈસિય્યત હૈ કે તકવા વ ખૌફે ખુદા કા સબ સે અહમ પહલૂ **અલ્લાહ** તઆલા કી ના ફરમાની સે બચના હૈ ઔર ના ફરમાની કે કામોં મેં રિઝકે હરામ નિહાયત શદીદ ઔર ઘિનૌના હૈ. અફસોસ કે લોગ હલાલ વ હરામ કમાઈ કા ખયાલ કરને મેં બહુત બે પરવા હો ચુકે હૈં ઔર હદીસ મેં બયાન કર્દા ઝમાને કે આસાર નઝર આતે હૈં કે લોગોં પર એક ઐસા ઝમાના ભી આએગા જબ આદમી યેહ પરવા નહીં કરેગા કે વોહ જો કુછ હાસિલ કર રહા હૈ વોહ હલાલ સે હૈ યા હરામ સે ? (بخاری، 2/7، حديث:2059)

હલાલ કમાને કી બહુત ફઝીલત હૈ, રિઝકે હલાલ ખાને વાલા જન્નતી હૈ ચુનાન્ચે નબિયે કરીમ صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم ને ફરમાયા : "જો શખ્સ પાકીઝા યા'ની હલાલ ચીઝ ખાએ ઔર સુન્નત કે મુતાબિક અમલ કરે ઔર લોગ ઉસ કે શર સે મહફૂઝ રહેં તો વોહ જન્નત મેં દાખિલ હોગા." (ترمذی، 4/233، حديث:2528)
રિઝકે હલાલ ખાને વાલે કી દુઆએં કબૂલ હોતી હૈં ચુનાન્ચે હઝરતે સા'દ બિન અબી વક્કાસ رضی اللہ عنہ ને નબિયે કરીમ صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم સે અર્ઝ કી કે **યા રસૂલલ્લાહ** صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم ! આપ દુઆ ફરમાએં કે **અલ્લાહ** તઆલા મુઝે મુસ્તજાબુદ્દા'વાત બના દે (યા'ની મેરી સબ દુઆએં કબૂલ હોં) રસૂલુલ્લાહ صلَّى اللهعليه واٰله وسلَّم ને ફરમાયા : લુકમએ હલાલ અપને લિયે લાઝિમ કર લો તો મુસ્તજાબુદ્દા'વાત હો જાઓગે."

(معجم اوسط، 5/34، حديث:6495، الترغيب والترهيب، 2/345، حديث:8)

હલાલ વ હરામ રોઝી કે મુતઅલ્લિક કુરઆન કે અહકામ મુલાહઝા હોં : 1 પાકીઝા રિઝ્ક ખાને કા હુક્મ પરવર દગારે આલમ ને યૂં દિયા : "ઐ ઈમાન વાલો ! હમારી દી હુઈ સુથરી ચીઝેં ખાઓ ઔર **અલ્લાહ** કા શુક્ર અદા કરો અગર તુમ ઉસી કી ઈબાદત કરતે હો." (پ2، البقرۃ: 172) 2 નાહક માલ ખાને ઔર થાને કચહ્રી મેં લોગોં કો ઘસીટ કર માલ બનાને વાલોં કો યૂં મનઅ ફરમાયા : ઔર આપસ મેં એક દૂસરે કા માલ નાહક ન ખાઓ ઔર ન હાકિમોં કે પાસ ઉન કા મુકદ્દમા ઈસ લિયે પહુંચાઓ કે લોગોં કા કુછ માલ નાજાઈઝ તૌર પર જાન બૂઝ કર ખા લો. (پ2، البقرۃ: 188) 3 માલે યતીમ હળપ કરને વાલોં કો સખ્ત વઈદ સુનાતે હુએ ફરમાયા : બેશક વોહ લોગ જો ઝુલ્મ કરતે હુએ યતીમોં કા માલ ખાતે હૈં વોહ અપને પેટ મેં બિલ્કુલ આગ ભરતે હૈં ઔર અનકરીબ યેહ લોગ ભળકતી હુઈ આગ મેં જાએંગે. (پ4، النساء:10) 4 અમાનત કી અદાએગી કે મુતઅલ્લિક હુક્મ દિયા : બેશક **અલ્લાહ** તુમ્હે હુક્મ દેતા હૈ કે અમાનતેં જિન કી હૈં ઉન કે સિપુર્દ કરો. (پ5، النساء:58)

રિઝકે હરામ કે મુતઅલ્લિક ઈન અહાદીસ પર ભી એક નઝર ડાલેં : 1 નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા : વોહ ગોશ્ત જન્નત મેં ન જાએગા જિસ કી પરવરિશ હરામ માલ સે હુઈ હો ઔર ઐસા હરામ ગોશ્ત દોઝખ કા ઝિયાદા મુસ્તહિક હૈ.

(ترمذی، 2/118، حدیث: 614، مشکوٰۃ، 2/131، حدیث: 2772)

2 ફરમાયા : "હરામખોર કી દુઆ કબૂલ નહીં હોતી." (مسلم، ص393، حدیث:2346) 3 ફરમાયા : "હરામ માલ કા કોઈ સદકા કબૂલ નહીં કિયા જાએગા." (مسلم، ص115 حدیث: 224) 4 ફરમાયા : "રિશ્વત લેને વાલા, દેને વાલા જહન્નમી હૈ."

(معجم اوسط، 1/550، حدیث:2026)

5 ફરમાયા : રિશ્વત દેને વાલે ઔર લેને વાલે પર **અલ્લાહ** કે રસૂલ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને લા'નત ભેજી હૈ. (ابوداؤد، 3/420، حدیث:3580) 6 હરામ ખાને વાલે કી ઈબાદત વ નમાઝ કબૂલ નહીં હોતી. (اتحاف السادۃ المتقین، 6/452) 7 તિજારત મેં ઝૂટ બોલને વાલે ઔર ઐબ છુપાને વાલે કે કારોબાર સે બરકત મિટા દી જાતી હૈ. (بخاری، 2/14، حدیث:2082) 8 મઝદૂર કી મઝદૂરી મારને વાલે કે મુકાબલે મેં કિયામત કે દિન નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ઉસ મઝદૂર કી હિમાયત મેં ઝાલિમ કે ખિલાફ ખળે હોંગે. (بخاری، 2/52، حدیث:2227)

હરામ કમાઈ કી સૂરતેં : બાતિલ ઔર નાજાઈઝ તરીકે સે દૂસરોં કા માલ ખાના હરામ હૈ ઔર ઈસ મેં હરામખોરી કી હર સૂરત દાખિલ હૈ ખ્વાહ લૂટમાર કર કે હો યા ચોરી, જૂએ, સૂદ, રિશ્વત મેં સે કિસી તરીકે સે યા ઝૂટી ગવાહી દે કર ગવાહ ને કમાયા યા ઝૂટા ફૈસલા દે કર કાઝી વ જજ ને માલ પાની વુસૂલ કિયા યા ઝૂટ કી વકાલત કર કે વકીલ ને ફીસ લી યા યતીમ, બેવા, ગરીબ અમીર અલગરઝ કિસી કે માલ મેં ખિયાનત કર કે, ડંડી માર કર યા કિસી ભી તરહ ધોકા દે કર માલ હથિયા લિયા યા હરામ તમાશોં જૈસે નાટક, ફિલ્મોં, ડ્રામોં, ગાને બજાને કી ઉજરત વુસૂલ કી, યા હરામ કામોં યા હરામ ચીઝોં કા મુઆવઝા હો યા બિલા ઈજાઝતે શરઈ ભીક માંગ કર રકમ લી હો. યેહ સબ મમ્નૂઅ વ હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલે કામ હૈં.

અલ્લાહ તઆલા તમામ મુસલમાનોં કો હલાલ રિઝક ખાને ઔર હરામ રિઝક સે બચને કી તૌફીક અતા ફરમાએ, આમીન.

આયત મેં મઝીદ ફરમાયા ગયા કે وَاعْمَلُوْا صَالِحًا "ઔર અચ્છા કામ કરો" યેહ હુક્મ **અલ્લાહ** તઆલા કે રસૂલોં કો દિયા જા રહા હૈ જિસ સે મા'લૂમ હોતા હૈ કે અમ્બિયાએ કિરામ علیہم الصلوٰۃ والسلام પર ભી ઈબાદાત ફર્ઝ થીં, લિહાઝા કોઈ શખ્સ રૂહાનિય્યત કા કૈસા હી બુલન્દ દરજા હાસિલ કર લે વોહ ઈબાદત સે બેપરવા નહીં હો સકતા. લિહાઝા જો લોગ ફકીરોં કા લબાદા ઓઢ કર ઔર સૂફિયા વ સુલહા જૈસી શક્લો સૂરત બના કર યેહ દા'વે કરતે હૈં કે હમ તો કુર્બે ખુદાવન્દી પા ચુકે લિહાઝા અબ હમ પર કોઈ ઈબાદત ફર્ઝ નહીં રહી, યેહ સબ બાતિલ હૈં કે **અલ્લાહ** તઆલા કી બારગાહ મેં મુકર્રબ તરીન હઝરાત તો અમ્બિયા વ રુસુલ હૈં, જબ ઉન પર ઈબાદાત ફર્ઝ રહીં તો દૂસરા કૌન યેહ દા'વા કર સકતા હૈ કે ઉસ પર કોઈ ઈબાદત ફર્ઝ નહીં રહી. **અલ્લાહ** તઆલા ઐસે લોગોં કો અક્લે સલીમ ઔર હિદાયત અતા ફરમાએ, આમીન.

જન્નત કા બાઝ઼ાર

મુહમ્મદ નવાઝ઼ અત્તારી મદની

નબિયે કરીમ, રઊફુર્રહીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઇરશાદ ફરમાયા : اِنَّ فِی الْجَنَّةِ لَسُوقًا یَأْتُونَهَا کُلَّ جُمُعَةٍ فَتَهُبُّ رِیحُ الشَّمَالِ فَتَحْثُو فِی وُجُوهِهِمْ وَثِیَابِهِمْ فَیَزْدَادُونَ حُسْنًا وَجَمَالًا فَیَرْجِعُونَ اِلٰی اَهْلِیهِمْ وَقَدِ ازْدَادُوا حُسْنًا وَجَمَالًا فَیَقُولُ لَهُمْ اَهْلُوهُمْ وَاللّٰهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْنًا وَجَمَالًا فَیَقُولُونَ وَاَنْتُمْ وَاللّٰهِ لَقَدِ ازْدَدْتُمْ بَعْدَنَا حُسْنًا وَجَمَالًا યા'ની જન્નત મેં એક બાઝ઼ાર હૈ જહાં જન્નતી લોગ હર જુમુઆ કો આએંગે. વહાં એક શિમાલી હવા ચલેગી જો ઉન કે ચેહરોં ઔર કપડોં કો ભર દેગી જિસ સે ઉન જન્નતિયોં કા હુસ્નો જમાલ ઔર ઝ઼િયાદા હો જાએગા. ફ઼िર જબ યેહ જન્નતી લોગ અપને અપને ઘર વાલોં કી તરફ઼ લૌટેંગે તો ઉન કે હુસ્નો જમાલ ભી બઢ ચુકે હોંગે. જન્નતિયોં સે ઉન કે ઘર વાલે તઅજ્જુબ કરતે હુએ કહેંગે : "**અલ્લાહ** પાક કી કસમ ! તુમ તો હમારે પીછે હુસ્નો જમાલ મેં બહુત બઢ ગએ." ઔર યેહ જન્નતી લોગ અપને ઘર વાલોં સે કહેંગે : "રબ કી કસમ ! તુમ લોગ ભી હમારે પીછે હુસ્નો જમાલ મેં બહુત બઢ ગએ." (مسلم،ص1164، حدیث:7146)

બાઝ઼ાર કહને કી વજહ જિસ તરહ દુન્યાવી બાઝ઼ાર મેં એક સાથ બહુત સે લોગ જમ્અ હો જાતે હૈં ઇસી તરહ જન્નત મેં ભી જન્નતી કિસી જગહ ઇકટ્ઠે હોંગે ઇસ લિયે ઇસે "બાઝ઼ાર" ફ઼રમાયા ગયા હૈ.

(شرح النووی علی مسلم، جز:17، 9/170)

જન્નત મેં જુમુઆ કા મતલબ જુમુઆ સે મુરાદ પૂરા હફ઼્તા હૈ ઔર ઇસી સે હફ઼્તા ભર કી મિકદાર મુરાદ હૈ કે જન્નત મેં ન દિન રાત હૈ ન હફ઼્તા મહીના વગૈરા. (شرح النووی علی مسلم، جز:17، 9/170، مراٰۃ المناجیح، 7/481)

જન્નત મેં ઉલમાએ કિરામ કી શાન શારેહીને કિરામ ને યહાં ઇસ બાત કો ભી બયાન ફ઼રમાયા હૈ કે જન્નત કે બા'ઝ઼ વક્ત દૂસરે વક્તોં સે અફ઼્ઝલ હોંગે જિસે ઉલમાએ દીન હી પહચાનેંગે. ઇસ અફ઼્ઝલ વક્ત કા નામ જુમુઆ હોગા. જન્નતી લોગ ઉલમાએ કિરામ સે વોહ વક્ત મા'લૂમ કર કે ઉસ બાઝ઼ાર મેં જાયા કરેંગે. વહાં ઉન સે **અલ્લાહ** પાક ફ઼રમાએગા જો ચાહો માંગો યેહ લોગ ઉલમા સે પૂછ કર માંગેંગે. ઇસ સે ઉલમાએ કિરામ કી શાન મા'લૂમ હુઈ કે દુન્યા કી તરહ જન્નત મેં ભી જન્નતિયોં કો ઉલમાએ કિરામ કી ઝ઼રૂરત હોગી. ગોયા જન્નત મેં યેહ જુમુઆ કા દિન રબ કી ને'મતોં કી ઝ઼િયાદતી કા દિન હોગા જૈસે દુન્યા મેં જુમુઆ સવાબ કી ઝ઼િયાદતી ઔર અતા કા દિન હૈ કે ઇસ મેં એક નેકી કા સવાબ સત્તર ગુના દિયા જાતા હૈ.

(مرقاۃ المفاتیح، 9/585، تحت الحدیث: 5618، مراٰۃ المناجیح، 7/481)

જન્નતી બાઝ઼ાર મેં ક્યા હોગા ? હકીમુલ ઉમ્મત મુફ઼્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رحمۃ اللہ علیہ લિખતે હૈં : જૈસે દુન્યા મેં જુમુઆ કે દિન સારે મહલ્લે બલ્કે સારી બસ્તી કે અમીરો ગરીબ શાહો ગદા મુસલમાન જામેઅ મસ્જિદ મેં જમ્અ હો જાતે હૈં, રબ કા ઝ઼िક્ર કરતે હૈં, નમાઝ઼ે જુમુઆ પઢતે હૈં, ઐસે હી જન્નત મેં તમામ અદના વ આ'લા જન્નતી ઉસ બાઝ઼ાર મેં હફ઼્તે મેં એક બાર જમ્અ હો કર રબ કા દીદાર કિયા કરેંગે, દુન્યા મેં જામેઅ મસ્જિદ જામેઉલ મુતકર્રિકીન (યા'ની મુખ્તલિફ઼ લોગોં કો જમ્અ કરને વાલી) હોતી હૈ ઐસે હી જન્નત કા યેહ બાઝ઼ાર જામેઉલ મુતફ઼ર્રિકીન હોગા, ઇસી બાઝ઼ાર મેં

હમ જૈસે ગુનહગાર اللہ عَزَّوَجَلَّ શફીએ રોઝે શુમાર (صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم) કી ઝિયારત સે મુશર્રફ હુવા કરેંગે, રબ કા દીદાર ઘરોં મેં ખલ્વત મેં હુવા કરેગા યહાં જલવત મેં હોગા. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/504) **દીદારે ઈલાહી કે લિયે ખાસ મકામ** તિરમિઝી શરીફ કી રિવાયત મેં હૈ કે "રબ ઉન પર જન્નત કે બાગોં મેં સે એક બાગ મેં તજલ્લી ફરમાએગા." (ترمذی ، 4/246، حدیث: 2558 ماخوذاً) ઉસ બાઝાર મેં એક ખુસૂસી બાગ હોગા જિસ મેં રબ કા દીદાર નસીબ હોગા, યૂં સમઝો કે બાઝાર મેં એક દૂસરે સે મુલાકાત હુવા કરેગી ઔર ઉસ બાગ મેં રબ તઆલા સે. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/505) **તકસીમ વ અતા કા બાઝાર** જન્નતી અપને પાક પરવર દગાર કે દીદાર કે બા'દ જબ બાઝાર મેં જાએંગે તો ફિરિશ્તોં ને ઉસે ઘેરા હુવા હોગા ઔર વહાં ને'મતોં કે ઢેર હોંગે જો ઉન્હેં બિગૈર કીમત અતા હોંગે. અલગરઝ યેહ બાઝાર ખરીદો ફરોખ્ત વાલા નહીં બલ્કે તકસીમ ઔર અતા કા બાઝાર હોગા, જન્નતિયોં કો કુછ ને'મતેં ઘરોં મેં મિલેંગી ઔર કુછ ખાસ ને'મતેં યહાં તાકે યેહ લોગ ખાલી હાથ અપને ઘર ન જાએં ભરે ભરે જાએં. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/505) **ફિરિશ્તે સામાન પહુંચાએંગે** તિરમિઝી શરીફ કી રિવાયત મેં હૈ કે "વોહ ફિરિશ્તે જન્નતિયોં કી પસન્દ કી અશ્યા ઉન કે લિયે ઉઠા કર લાએંગે." (ترمذی، 4/246، حدیث: 2558 ماخوذاً) જો શખ્સ જિસ ને'મત કી રગબત કરેગા વોહ ઉસે ઉઠા કર દેંગે બલ્કે ઘર તક પહુંચાએંગે. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/507) **જન્નતી બાઝાર મેં સિર્ફ મર્દ જાએંગે** યેહ જન્નતી જબ ઉસ બાઝાર સે અપને ઘર વાપસ હોંગે તો "હર બીવી અપને શૌહર સે કહેગી કે તુમ ઐસી હાલત મેં વાપસ આએ હો કે તુમ્હારા હુસ્ન તરક્કી કર કે ઉસ સે ભી ઝિયાદા હો ચુકા હૈ જિસ પર તુમ હમ સે અલાહદા હુએ થે, તો જન્નતી મર્દ કહેંગે કે આજ હમ અપને રબ્બે જબ્બાર કી બારગાહ સે હો કર આએ હૈં." (ترمذی، 4/246، حدیث: 2558 ماخوذاً) ઈસ સે મા'લૂમ હોતા હૈ કે ઉસ બાઝાર મેં સિર્ફ મર્દ જાયા કરેંગે, ઔરતેં અપને ઘરોં મેં રહા કરેંગી તાકે ઔરતોં મર્દોં કા ખલ્ત મલ્ત ન હો પર્દા વહાં ભી હોગા મગર ઔરતોં કો યહાં હી વોહ સબ કુછ દે દિયા જાયા કરેગા જો મર્દોં કો બાઝાર મેં બુલા કર દિયા જાએગા. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/482)

શિમાલી હવા કહને કી વજહ ખયાલ રહે કે જબ હમ મગરિબ કી તરફ મુંહ કર કે ખળે હોં તો દાએં હાથ કી તરફ શિમાલ હોતા હૈ જન્નત મેં ચૂંકે મશરિકો મગરિબ ન હોગા લિહાઝા શુમાલ વ જુનૂબ ભી ન હોગા. લેકિન અહ્લે અરબ બલ્કે તમામ દુન્યા વાલે શિમાલી હવા કો બહુત મુબારક સમઝતે હૈં ઔર ઉસે મોનસૂન કહતે હૈં, યેહ બારિશ લાતી હૈ ઈસ લિયે ઉસે શિમાલી હવા ફરમાયા.

(شرح النووی علی مسلم، جز: 17، 9/170، مرقاۃ المفاتیح، 9/585، تحت الحدیث: 5618، مرآۃ المناجیح، 7/482)

જન્નતી બાઝાર કી હવા જન્નતિયોં કે હુસ્નો જમાલ મેં તો ઈસ બાઝાર મેં ચલને વાલી શિમાલી હવા કી વજહ સે ઈઝાફા હો જાએગા, મગર જબ વોહ અપને ઘરોં કો વાપસ આએંગે તો ઉન કે ઘર વાલોં કા ભી હુસ્નો જમાલ ઝિયાદા હો ચુકા હોગા. ઈસ કી વજહ બયાન કરતે હુએ શારેહીને કિરામ ને તીન અકવાલ બયાન ફરમાએ હૈં : **પહલા** કૌલ યેહ હૈ કે ઉસ બાઝાર મેં જો શિમાલી હવા ચલેગી વોહી હવા ઉન જન્નતિયોં કે ઘરવાલોં કો ભી પહુંચા કરેગી. **દૂસરા કૌલ** યેહ હૈ કે જન્નતી જબ અપને ઘરવાલોં કે પાસ જાએંગે તો ઉન જન્નતિયોં કે કુર્બ સે ઉન કે ઘરવાલોં કો ભી વોહી હુસ્નો જમાલ મિલ જાએગા ક્યૂંકે જિસ કા હાથ ઈત્ર સે મહક રહા હો વોહ જિસ સે મુસાફહા કર લે ઉસે ભી મહકા દેતા હૈ. **તીસરા કૌલ** યેહ હૈ કે જન્નતિયોં કો અપના હુસ્ન અપને ઘરવાલોં મેં નઝર આએગા, અપની ખુશ્બૂ ઉન સે ભી મહસૂસ હોગી. (مرآۃ المناجیح، 7/482)

અલ્લાહ પાક અપને પ્યારે હબીબ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم કે સદકે તમામ આશિકાને રસૂલ કો જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં બિલા હિસાબ દાખિલા નસીબ ફરમાએ. اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ تعالٰی علیہ واٰلہٖ وسلَّم

ગદા ભી મુન્તઝિર હૈ ખુલ્દ મેં નેકોં કી દા'વત કા
ખુદા દિન ખૈર સે લાએ સખી[1] કે ઘર ઝિયારત કા

1. સખી સે મુરાદ નબિયે કરીમ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم કી ઝાતે મુબારક હૈ.

હુઝૂર صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم જાનતે હૈં ! (ચૌથી ઔર આખિરી કિસ્ત)

અદનાન ચિશ્તી અત્તારી મદની

કુરઆનો હદીસ સે હમારે પ્યારે નબી صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કે ઈલ્મે ગૈબ શરીફ કા બયાન પિછલે શુમારોં મેં હો ચુકા. અબ ઉલમા વ ઔલિયા ઔર મુહદ્દિસીને કિરામ કે અકવાલ વ તસરીહાત કી રૌશની મેં મુસ્તફા કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કે સુબૂતે ઈલ્મે ગૈબ કે નૂર સે અપને દિલો દિમાગ કો પુરનૂર કીજિયે ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رضی اللہ عنہ ફરમાતે હૈં : નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ને હમ સે ઈસ હાલ મેં મુફારકત (જુદાઈ) ફરમાઈ કે કોઇ પરિન્દા ઐસા નહીં કે અપને પરોં કો હિલાએ મગર આપ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ને હમ સે ઉસ કા ભી બયાન ફરમા દિયા.

(معجم کبیر، 155/2، حدیث:1647)

❁ શારેહે બુખારી ઈમામ અહમદ બિન મુહમ્મદ કસ્તલાની رحمۃ اللہ علیہ (વફાત : 923 હિ.) ઈસ કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : لاشك ان الله تعالیٰ قد اطلعه علی ازید من ذٰلك والقی علیه علم الاولین والاخرین યા'ની કુછ શક નહીં કે બિલાશુબા **અલ્લાહ** પાક ને ઈસ સે ભી ઝાઈદ હુઝૂર કો ઈલ્મ દિયા ઔર તમામ અગલે પિછલોં કા ઈલ્મ હુઝૂર પર ઈલ્કા ફરમાયા. (مواهب اللدنیہ، 95/3)

❁ હઝરતે શૈખ અબ્દુલ હક મુહદ્દિસે દેહલ્વી رحمۃ اللہ علیہ (વફાત : 1052 હિ.) ફરમાતે હૈં : હઝરતે આદમ علیہ السلام કે ઝમાને સે સૂર ફૂંકને તક જો કુછ દુન્યા મેં હૈ સબ હમારે નબી صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم પર ઝાહિર ફરમા દિયા ગયા, યહાં તક કે તમામ અહવાલ અવ્વલ સે આખિર તક કા હુઝૂર કો મા'લૂમ હુવા ઔર હુઝૂર صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ને અપને અસ્હાબ કો ઉસ મેં સે બા'ઝ કી ખબર દી. (مدارج النبوۃ، جز:1، 144/1)

ઈમામ મુહમ્મદ બૂસૈરી رحمۃ اللہ علیہ (વફાત : 840 હિ.) કસીદા બુર્દહ શરીફ મેં અર્ઝ કરતે હૈં :

فَاِنَّ مِنْ جُوْدِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا
وَمِنْ عُلُوْمِكَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ

યા'ની **યા રસૂલલ્લાહ** ! દુન્યા વ આખિરત દોનોં આપ કી બખ્શિશ વ અતા સે એક હિસ્સા હૈં ઔર લૌહો કલમ કા ઈલ્મ (જિસ મેં તમામ મા કાન વ મા યકૂન હૈ) આપ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કે ઉલૂમ મેં સે એક ટુકળા હૈ.

❁ અલ્લામા અલી કારી رحمۃ اللہ علیہ (વફાત : 1014 હિ.) ઈસ કી શર્હ મેં ફરમાતે હૈં :

كون علمها من علومه صلی الله علیه وسلم ان علومه تتنوع الی الكليات والجزئيات وحقائق ودقائق وعوارف ومعارف تتعلق بالذات والصفات وعلمها انما يكون سطرا من سطور علمه ونهراً من بحور علمه ثم مع هذا هو من بركة وجوده યા'ની લૌહો કલમ કા ઈલ્મ ઉલૂમે નબી صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم સે એક ટુકળા ઈસ લિયે હૈં કિ હુઝૂર કે ઉલૂમ કી મુતઅદ્દદ અનવાઅ હૈં. કુલ્લિયાત, જુઝઈયાત, હકાઈક, દકાઈક, અવારિફ ઔર મઆરિફ કે ઝાત વ સિફાતે ઈલાહી સે મુતઅલ્લિક હૈં ઔર લૌહો કલમ કા ઈલ્મ તો હુઝૂર صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કે ઈલ્મ કી સત્રોં મેં સે એક સત્ર ઔર ઉસ કે સમુન્દરોં સે એક નહ્ર હૈ ફિર બાઈંહમા વોહ હુઝૂર صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم હી કી બરકત વ જૂદ સે તો હૈ.

(الزبدۃ فی شرح البردۃ، ص458)

❁ ઈમામ અહમદ બિન મુહમ્મદ અલ માગ્રૂફ ઈબ્ને હજર મક્કી શાફેઈ رحمۃ اللہ علیہ (વફાત : 974 હિ.) ફરમાતે હૈં :

ان الله تعالٰی اطلعه لیلة الاسراء علی جمیع ما فی اللوح المحفوظ، وزاده علوما آخر کالاسرار المتعلقة بذاته سبحانه وتعالٰی وصفاته

યા'ની **અલ્લાહ** પાક ને મે'રાજ કી રાત હમારે પ્યારે નબી صلَّى الله عليه واله وسلَّم કો વોહ સારે ઉલૂમ અતા ફરમા દિયે થે જો લૌહે મહફૂઝ મેં હૈં નીઝ ઈસ કે ઈલાવા ઔર ભી ઉલૂમ અતા ફરમાએ જૈસે **અલ્લાહ** પાક કી ઝાત વ સિફાત કે બારે મેં અસરાર કા ઈલ્મ.

(العمدة فی شرح البردة، ص669)

અલ્લામા ઈબ્રાહીમ બિન મુહમ્મદ બાજોરી رحمة الله عليه (વફાત : 1277 હિ.) ફરમાતે હૈં :

لم یخرج من الدنیا الا بعد ان اعلمه الله تعالٰی بهذه الامور (الخمسة)

યા'ની નબિયે કરીમ صلَّى الله عليه واله وسلَّم દુન્યા સે ઉસ વક્ત તક તશરીફ ન લે ગએ જબ તક કે **અલ્લાહ** તઆલા ને આપ صلَّى الله عليه واله وسلَّم કો ઉન ઉલૂમે ખમ્સા (પાંચ ગૈબોં યા'ની કિયામત કા ઈલ્મ, બારિશ કા વક્ત, હમ્લ મેં ક્યા હૈ ઔર કોઈ આદમી કલ કો ક્યા કરેગા ઔર કહાં મરેગા) કા ઈલ્મ અતા ન ફરમા દિયા. (حاشیة الباجوری علی البردة، ص92)

હઝરતે અલ્લામા મુહમ્મદ બિન અબ્દુલ્લાહ દમયાતી رحمة الله عليه (વફાત : 1331 હિ.) ફરમાતે હૈં :

والحق ان الله سبحانه وتعالٰی لم یقبض نبینا صلَّی الله علیه واله وسلَّم حتی اطلعه علی کل ما ابهمه علیه الا انه امر یکتم البعض والاعلام بالبعض

યા'ની હક યેહ હૈ કે **અલ્લાહ** પાક ને હમારે નબી صلَّى الله عليه واله وسلَّم કો વફાત સે પહલે પહલે હર ઉસ ચીઝ કા ઈલ્મ અતા ફરમા દિયા થા જો આપ સે પોશીદા થા મગર બા'ઝ બાતોં કો પોશીદા રખને ઔર બા'ઝ કો ઝાહિર કરને કા હુક્મ ફરમાયા.

(الجواهر اللؤلؤیة فی شرح اربعین النوویة، ص:48)

(બકિય્યા અગલે માહ કે શુમારે મેં મુલાહઝા કીજિયે)

ક્યા આપ જાનતે હૈં ?

સુવાલ : સબ સે પહલે યહ્યા કિન કા નામ રખા ગયા ?

જવાબ : **અલ્લાહ** પાક કે પ્યારે નબી હઝરતે ઝકરિય્યા عليٰ نَبِيِّنَا وعليه الصَّلٰوةُ والسَّلام કે બેટે ઔર **અલ્લાહ** પાક કે નબી હઝરતે યહ્યા عليٰ نَبِيِّنَا وعليه الصَّلٰوةُ والسَّلام કા. (پ16، مریم:7)

સુવાલ : સબ સે પહલે અઝાન કિસ ને દી ?

જવાબ : મશહૂર સહાબી હઝરતે સય્યિદુના બિલાલ رضی الله عنه ને. (مصنف ابن ابی شیبه، 263/20، حدیث:37758)

સુવાલ : સબ સે પહલે અહમદ કિન કા નામ રખા ગયા ?

જવાબ : **અલ્લાહ** પાક કે આખિરી નબી હઝરતે સય્યિદુના મુહમ્મદ મુસ્તફા صلَّى الله عليه واله وسلَّم કા.

(محاضرة الاوائل ومسامرة الاواخر، ص77، پ28، الصف:6)

સુવાલ : આગ, હવા, પાની ઔર મિટ્ટી મેં સે પહલે **અલ્લાહ** પાક ને કિસ કો પૈદા ફરમાયા ?

જવાબ : પાની કો. (مدارك التنزیل، پ18، النور: تحت الآیة:45)

સુવાલ : સબ સે પહલે હસન ઔર હુસૈન કિન કે નામ રખે ગએ ?

જવાબ : રસૂલે અકરમ صلَّى الله عليه واله وسلَّم કે નવાસોં કે.

(محاضرة الاوائل ومسامرة الاواخر، ص79)

સુવાલ : મદીનએ મુનવ્વરા મેં મુહાજિરીન કે હાં સબ સે પહલે કિસ બચ્ચે કી વિલાદત હુઈ ?

જવાબ : હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર رضی الله عنهما કી. (سیر اعلام النبلاء، 363/3)

કે દુરુસ્ત અવકાત ક્યા હૈં ? રોઝે કી નિય્યત કે મુતઅલ્લિક ક્યા મસાઇલ હૈં ? કિન ચીઝોં સે રોઝા ટૂટતા, કિન કામોં સે મકરૂહ હોતા ઔર કિન મજબૂરિયોં કી વજહ સે રોઝા છોળા જા સકતા હૈ ? એક ભારી તા'દાદ કો ઇન મસાઇલ કે મુતઅલ્લિક ન તો મા'લૂમાત હોતી હૈં ઔર ન હી કિસી સે ઇન મસાઇલ કા ઇલ્મ હાસિલ કરને કી કોશિશ કરતે હૈં, લિહાઝા અભી સે અપને રોઝોં કી ફિક્ર કીજિયે ઔર મઝકૂરા મસાઇલ કે મુતઅલ્લિક મા'લૂમાત હાસિલ કરને કે લિયે મેરે શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્‌લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه કી કિતાબ ફૈઝાને સુન્નત જિલ્દ અવ્વલ કે બાબ "ફૈઝાને રમઝાન" કા મુતાલઆ માહે રમઝાન શુરૂઅ હોને સે પહલે પહલે કર લીજિયે. **ગુઝશ્તા રોઝોં કી કઝા કર લીજિયે** ગુઝશ્તા રમઝાનુલ મુબારક કે રોઝોં મેં સે કિસી રોઝે કી કઝા અગર આપ પર લાઝિમ હૈ તો રમઝાનુલ મુબારક આને સે પહલે હી ઉસ રોઝે કો રખ લીજિયે. અચ્છી ઔર નેક સોહબતોં કી કમી કી વજહ સે આજ કલ ગુનાહોં કા બાઝાર ગર્મ હૈ, ગુનાહોં કી નુહૂસત કબ્રો આખિરત મેં તો વૈસે હી આદમી કો કહીં કા ન છોળેગી, મગર રમઝાનુલ મુબારક મેં ગુનાહ કરને પર મઝીદ સખ્ત પકળ હૈ, ચુનાન્ચે **રમઝાનુલ મુબારક મેં ગુનાહ કી નુહૂસત** નબિયે પાક صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કા ફરમાને ઇબ્રત નિશાન હૈ : મેરી ઉમ્મત ઝલીલો રુસ્વા ન હોગી જબ તક વોહ માહે રમઝાન કા હક અદા કરતી રહેગી. અર્ઝ કી ગઈ : **યા રસૂલલ્લાહ !** રમઝાન કે હક કો ઝાએઅ કરને મેં ઉન કા ઝલીલો રુસ્વા હોના ક્યા હૈ ? ફરમાયા : ઇસ માહ મેં ઉન કા હરામ કામોં કા કરના, પસ તુમ માહે રમઝાન કે મુઆમલે મેં ડરો ક્યૂંકે જિસ તરહ ઇસ માહ મેં ઔર મહીનોં કે મુકાબલે મેં નેકિયાં બઢા દી જાતી હૈં ઇસી તરહ ગુનાહોં કા ભી મુઆમલા હૈ. (معجم صغير، 1/248 ملتقطا) ગુનાહ ચાહે ઝાહિરી હોં યા બાતિની ! સબ કા ઇરતિકાબ નાજાઇઝ વ હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ, લિહાઝા ખુદ કો ઝલીલો રુસ્વા હોને સે બચાને કે લિયે રમઝાનુલ મુબારક આને સે પહલે હી ઇન તમામ ગુનાહોં કે બારે મેં ઇલ્મ હાસિલ કરના ઔર ઇન સે ખુદ કો બચાને કી કોશિશ કરતે રહના લાઝિમી હૈ. ખુદા ન ખ્વાસ્તા અગર હમ ને ઇન કે બારે મેં ઇલ્મ હાસિલ ન કિયા યા હાસિલ તો કિયા લેકિન ગુનાહોં સે ખુદ કો ન બચાયા તો કહીં ઐસા ન હો કે હમ રમઝાનુલ મુબારક મેં કિસી નાજાઇઝ વ હરામ કામ મેં મુબ્તલા હો જાએં ઔર ઝિલ્લતો રુસ્વાઈ હમારા મુકદ્દર બન જાએ, ઝાહિરી ઔર બાતિની કબીરા ગુનાહોં કે મુતઅલ્લિક મા'લૂમાત હાસિલ કરને કે લિયે મક્તબતુલ મદીના સે જારી હોને વાલી ઇન કુતુબ કા મુતાલઆ મુફીદ રહેગા :

1 જહન્નમ મેં લે જાને વાલે આ'માલ (હિસ્સા અવ્વલ વ દુવુમ) 2 બાતિની બીમારિયોં કી મા'લૂમાત. અપને કામ કાજ ઔર ઉન કે અવકાત કા જાઇઝા લીજિયે રમઝાન સે પહલે હી **અપને કામ કાજ ઔર રોઝ મર્રા જદવલ** (Schedule) કા જાઇઝા લેના બહુત અહમ્મિય્યત રખતા હૈ, કહીં ઐસા ન હો કે આપ ઐસે કામ મેં મસરૂફ હોં જો મશક્કત વાલા હો યા જિસ કા વક્ત ઇતના ઝિયાદા હો કે રોઝા રખને યા ઉસે પૂરા કરને મેં રુકાવટ કા બાઇસ હો, દુન્યા કો ઝિયાદા અહમ્મિય્યત દેને યા બા'ઝ અવકાત ઘરેલૂ અખરાજાત કી મજબૂરિયોં કી વજહ સે કુછ લોગ રમઝાન મેં ભી મશક્કત કે કામ કરતે ઔર રોઝા નહીં રખતે, ઐસે લોગ બહારે શરીઅત મેં લિખે ગએ ઇસ મસ્અલે કો ગૌર સે પઢેં : રમઝાન કે દિનોં મેં ઐસા કામ કરના જાઇઝ નહીં, જિસ સે ઐસા ઝો'ફ (કમઝોરી) આ જાએ કે રોઝા તોળને કા ઝન્ને ગાલિબ હો. લિહાઝા નાનબાઈ (રોટિયાં પકાને વાલે) કો ચાહિયે કે દોપહર તક રોટી પકાએ ફિર બાકી દિન મેં આરામ કરે. યેહી હુક્મ મે'માર (મિસ્તરી) વ મઝદૂર ઔર મશક્કત કે કામ કરને વાલોં કા હૈ કે ઝિયાદા ઝો'ફ (કમઝોરી) કા અન્દેશા હો તો કામ મેં કમી કર દેં કે રોઝે અદા કર સકેં. (બહારે શરીઅત, 1/998) આને વાલે લમ્હાત વ મુઆમલાત કી પહલે સે હી તય્યારી કર લેને વાલોં કો દુન્યા અક્લમન્દ શુમાર કરતી હૈ, રમઝાનુલ મુબારક ભી રબ عَزَّوَجَلَّ કી તરફ સે રહમતોં, મગફિરતોં ઔર જહન્નમ સે આઝાદી કે પરવાનોં કો લિયે હુએ હમારે દરમિયાન તશરીફ લાને વાલા હૈ, લિહાઝા મેરી તમામ આશિકાને રસૂલ સે **ફરિયાદ** હૈ કે અક્લમન્દી કા સુબૂત દેતે હુએ રમઝાનુલ મુબારક કી તશરીફ આવરી સે પહલે હી ઉસ કી તય્યારી પર તવજ્જોહ દીજિયે ઔર રમઝાનુલ મુબારક કે કદ્રદાનોં મેં અપના નામ લિખવાઈયે.

મદની મુઝાકરે કે સુવાલ જવાબ

શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત, બાનિયે દા'વતે ઈસ્લામી, હઝરતે અલ્લામા મૌલાના અબૂ બિલાલ મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી دامت برکاتہم العالیہ મદની મુઝાકરોં મેં અકાઈદ, ઈબાદાત ઔર મુઆમલાત કે મુતઅલ્લિક કિયે જાને વાલે સુવાલાત કે જવાબાત અતા ફરમાતે હૈં, ઈન મેં સે દસ સુવાલાત વ જવાબાત ઝરૂરી તરમીમ કે સાથ યહાં દર્જ કિયે જા રહે હૈં.

નમાઝ મેં ચાદર સે દાઢી છુપ જાને કા હુક્મ

સુવાલ : ચાદર ઓઢ કર નમાઝ પઢતે હુએ દાઢી છુપ જાએ તો ક્યા નમાઝ હો જાએગી ?

જવાબ : હો જાએગી, અલબત્તા નમાઝ મેં ચાદર ઈસ તરહ ઓઢના કે મુંહ ઔર નાક છુપ જાએ મકરૂહે તહરીમી હૈ. (ردالمحتار، 2/511)

(મદની મુઝાકરા, 2 રબીઉલ આખિર 1439 હિ.)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

સિતારે ઝમીન સે છોટે હૈં યા બળે ?

સુવાલ : સિતારે ઝમીન સે છોટે હોતે હૈં યા બળે ?

જવાબ : બળે હોતે હૈં યહાં તક કે સબ સે છોટા સિતારા ઝમીન સે આઠ ગુના બળા હૈ ઔર સબ સે બળા સિતારા ઝમીન સે 120 ગુના બળા હૈ.

(ઈહયાઉલ ઉલૂમ, 5/188)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

જમાહી રોકને કા તરીકા

સુવાલ : જમાહી રોકને કા તરીકા ઈરશાદ ફરમા દીજિયે.

જવાબ : એક તરીકા યેહ હૈ કે જબ જમાહી આને લગે તો અમ્બિયાએ કિરામ عليهمُ الصَّلٰوۃُ والسَّلام કા ખયાલ દિલ મેં લે આએં કે અમ્બિયાએ કિરામ عليهمُ الصَّلٰوۃُ والسَّلام કો જમાહી નહીં આતી, ફૌરન રુક જાએગી. દૂસરા યેહ કે ઊપર વાલે દાંતોં સે નિચલા હોંટ દબા લિયા જાએ તો ભી જમાહી રુક જાએગી. અગર નમાઝ મેં જમાહી આએ તો બતાએ ગએ તરીકે પર અમલ કરતે હુએ કિયામ કી હાલત મેં સીધે હાથ કી પુશ્ત (યા'ની પીઠ) ઔર કિયામ કે ઈલાવા ઉલ્ટે હાથ કી પુશ્ત મુંહ પર રખ કર જમાહી કો રોકિયે. (બહારે શરીઅત, 1/538 માખૂઝન મદની મુઝાકરા, 28 ઝુલ કા'દતુલ હરામ 1436 હિ.)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

બીવી કા શૌહર કી ઈજાઝત કે બિગૈર બૈઅત હોના કૈસા ?

સુવાલ : ક્યા બીવી શૌહર કી ઈજાઝત કે બિગૈર કિસી પીર સાહિબ સે બૈઅત હો સકતી હૈ ?

જવાબ : જી હાં ઔરત કિસી ભી જાએઝ શરાઈત પીર સાહિબ સે શૌહર કી ઈજાઝત કે બિગૈર બૈઅત હો સકતી હૈ. અલબત્તા ના મહરમ પીર ઔર મુરીદની કે દરમિયાન ભી શરઈ પર્દા હૈ ઔર મુરીદની કા અપને ના મહરમ પીર કા હાથ ચૂમના ભી હરામ હૈ. (પીરી મુરીદી કે બારે મેં અહમ મા'લૂમાત જાનને કે લિયે મક્તબતુલ મદીના કી કિતાબ "આદાબે મુર્શિદે કામિલ" પઢિયે.) (મદની મુઝાકરા, 3 રબીઉલ અવ્વલ, 1436 હિ.)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

સુન્નતેં પઢને કે બા'દ સદાએ મદીના લગાના

સુવાલ : ક્યા ફજ્ર કી સુન્નતેં મસ્જિદ મેં પઢને કે બા'દ "સદાએ મદીના" લગાને કે લિયે જા સકતે હૈં ?

જવાબ : નહીં જા સકતે કે સુન્નત ઔર ફર્ઝ કે દરમિયાન ઐસા કામ કરના મન્અ હૈ જો તકબીરે તહરીમા કે મુનાફી (યા'ની ખિલાફ) હો. (બહારે શરીઅત, 1/666 મુલખ્ખસન) બેહતર યેહ હૈ કે ફજ્ર કી સુન્નતેં પઢને સે પહલે "**સદાએ મદીના**" કે લિયે જાયા જાએ ઔર ફર્ઝ સે પાંચ મિનટ સે પહલે મસ્જિદ મેં આ કર સુન્નતેં પઢ લી જાએં તાકે બા જમાઅત તકબીરે ઊલા કે સાથ નમાઝ પઢને કી સઆદત હાસિલ હો. યાદ રહે ! સુન્નતે ફજ્ર અવ્વલ વક્ત મેં પઢ લેના ઔલા હૈ. (મલ્ફૂઝાતે આ'લા હઝરત, સ. 352 મુલખ્ખસન)

(સદાએ મદીના કે બારે મેં જાનને કે લિયે મક્તબતુલ મદીના કા રિસાલા "**સદાએ મદીના**" પઢિયે)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

બૈતુલ મા'મૂર

સુવાલ : બૈતુલ મા'મૂર કિસે કહતે હૈં ઔર યેહ કહાં પર વાકેઅ હૈ ?

જવાબ : બૈતુલ મા'મૂર ફિરિશ્તોં કે કિબ્લે કા નામ હૈ ઔર યેહ કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી બિલ્કુલ સીધ મેં સાતવેં આસ્માન પર હૈ, ફિરિશ્તે ઈસ કા તવાફ કરતે હૈં. (તફસીરે સિરાતુલ જિનાન, 9/517 મુલખ્ખસન)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

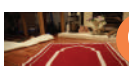

ઉલ્ટા કપળા પહન કર નમાઝ પઢના કૈસા ?

સુવાલ : અગર કિસી શખ્સ ને ગલતી સે ઉલ્ટા સ્વેટર પહન કર નમાઝ પઢ લી તો ક્યા ઉસ કી નમાઝ હો જાએગી ?

જવાબ : જી હાં હો જાએગી, આ'લા હઝરત ઈમામ અહમદ રઝા ખાન رحمۃ اللہ علیہ ને ઉલ્ટા કપળા પહન યા ઓઢ કર નમાઝ પઢને કો મકરૂહે તન્ઝીહી ફરમાયા હૈ. (ફતાવા રઝવિય્યા, 7/358 તા 360 માખૂઝન)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

જિસ કપળે મેં કુરઆને કરીમ રખા જાતા હો ઉસે મદ્રસે કે કામ મેં ઈસ્તિ'માલ કરના કૈસા ?

સુવાલ : બા'ઝ અવકાત મદ્રસોં મેં કુરઆને કરીમ કપળે મેં રખ કર દિયા જાતા હૈ તો ક્યા વોહ કપળા મદ્રસે કે કિસી કામ મેં ઈસ્તિ'માલ કર સકતે હૈં ?

જવાબ : જિસ કપળે મેં કુરઆને પાક રખ કર દિયા ગયા હો યા રખા જાતા હો અગર ઉસ સે મદ્રસે કી સફાઈ સુથરાઈ કે કામ કરેંગે તો યેહ ઉર્ફ મેં અદબ કે ખિલાફ હૈ કે જબ કિસી કો પતા ચલેગા તો ઉસે અચ્છા નહીં લગેગા અગર્ચે યેહ નાજાઈઝ વ ગુનાહ નહીં હૈ, મગર અદબ કે ખિલાફ હૈ, અદબ યેહ હૈ કે ઉસ કા એહતિરામ કિયા જાએ કે ઉસે કુરઆને પાક સે નિસ્બત હાસિલ હો ગઈ હૈ.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

આબે ઝમઝમ સે ખાના બનાના કૈસા ?

સુવાલ : ક્યા સાલન પકાતે હુએ ઉસ મેં આબે ઝમઝમ ડાલ સકતે હૈં ?

જવાબ : ડાલ સકતે હૈં. (મદની મુઝાકરા, 2 રબીઉલ આખિર 1439 હિ.)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللہُ علٰی محمَّد

હુકૂકુલ્લાહ ઔર હુકૂકુલ ઈબાદ

સુવાલ : હુકૂકુલ્લાહ ઔર હુકૂકુલ ઈબાદ કિસે કહતે હૈં ?

જવાબ : હુકૂકુલ્લાહ કે મા'ના હૈં **અલ્લાહ** કે હુકૂક મસલન નમાઝ, રોઝા, ઝકાત ઔર હજ વગૈરા. ઈન્હેં અદા ન કરને વાલે **અલ્લાહ** પાક કે હુકૂક ઝાએઅ કરતે હૈં. હુકૂકુલ ઈબાદ કે મા'ના હૈં બન્દોં કે હુકૂક, બન્દોં કે હુકૂક ભી બહુત સારે હૈં મસલન જિન કા નાન નફકા ઉસ કે ઝિમ્મે હૈ ઉસ કો પૂરા કરના, કર્ઝ લે કર વાપસ કરના, ઉસ કી ઈઝ્ઝત કા તહફ્ફુઝ કરના વગૈરા દોનોં હુકૂક કી અહમ્મિય્યત બહુત ઝિયાદા હૈ લિહાઝા **અલ્લાહ** કરીમ કે હુકૂક ભી ઝાએઅ ન કિયે જાએં ઔર બન્દોં કે હુકૂક ભી ઝાએઅ ન કિયે જાએં.

(મદની મુઝાકરા, 3 મુહર્રમુલ હરામ 1440 હિ.)

રૌશન મુસ્તકબિલ

મસ્જિદ કા અદબ

ખિઝ્ર હયાત
અત્તારી મદની

દાવૂદ સાહિબ ઔર નન્હા હસન અસ્ર કી નમાઝ પઢને કે લિયે મસ્જિદ કે કરીબ પહુંચે તો દાવૂદ સાહિબ ને કહા : બેટા હસન ! હમ મસ્જિદ મેં પહલે સીધા કદમ રખ કર દાખિલ હોંગે ઔર સાથ હી મસ્જિદ મેં દાખિલ હોને કી દુઆ પઢેંગે. જી અબ્બૂજાન ઝરૂર, હસન ને જવાબ દિયા. મસ્જિદ મેં દાખિલ હોને કે બા'દ દાવૂદ સાહિબ નમાઝે અસ્ર કી સુન્નતેં પઢને મેં મસરૂફ હો ગએ ઔર હસન ઈધર ઉધર દેખને લગા અચાનક ઉસ કી નઝર અપને દોસ્ત બિલાલ ઔર દાનિયાલ પર પળી જો મસ્જિદ કે એક કોને મેં બૈઠે બાતેં કર રહે થે. હસન ભી ઉન કે પાસ જા બૈઠા.બચ્ચોં કી બાતોં કી આવાઝ બુલન્દ હોને લગી તો કુછ નમાઝી ગુસ્સે ઔર નારાઝી કા ઈઝહાર કરતે હુએ ઈધર ઉધર દેખને લગે. દાવૂદ સાહિબ જૈસે હી સુન્નતેં પઢ કર ફારિગ હુએ તો ઉન્હોં ને ઉંગલી કે ઈશારે સે હસન કો ખામોશ રહને કા ઈશારા કિયા. હસન ફૌરન ખામોશ હો ગયા ઔર દોસ્તોં કો ભી ખામોશ રહને કા ઈશારા કિયા. બચ્ચે સર ઝુકા કર બૈઠ ગએ, જૈસે હી નમાઝિયોં કી તવજ્જોહ હટી હસન ને જેબ સે ટૉફી નિકાલી, મુંહ મેં ડાલી ઔર જલ્દી સે ઉસ કા રેપર સફ કે નીચે છુપા દિયા. નમાઝ કે બા'દ દાવૂદ સાહિબ ને સફ કે નીચે સે રેપર ઉઠા કર બાહર ફેંક દિયા ઔર દોનોં ઘર કી તરફ ચલ પળે. હસન દાવૂદ સાહિબ સે કુછ પીછે પીછે ચલ રહા થા ક્યૂંકે વોહ ડર રહા થા કે આજ અબ્બૂજાન ડાંટેંગે. દાવૂદ સાહિબ અચાનક રુક ગએ ઈતને મેં હસન ભી ઉન કે કરીબ આ ગયા. દાવૂદ સાહિબ બોલે : બેટા ! આપ ઈતના પીછે ક્યૂં ચલ રહે હૈં ? ઔર આપ ઘબરાએ હુએ ક્યૂં હૈં ? અબ્બૂજાન વોહ.....હસન કુછ કહતા કહતા રુક ગયા. દાવૂદ સાહિબ ને હસન કા હાથ અપને હાથ મેં લિયા ઔર બોલે : હસન બેટા ! ક્યા આપ યેહ પસન્દ કરેંગે કે આપ કે ઘર મેં કોઈ શોર શરાબા કરે ? હસન ને નફી મેં સર હિલાયા. દાવૂદ સાહિબ બળે હી પ્યાર સે બોલે : યેહ મસ્જિદ તો **અલ્લાહ** કા ઘર હૈ, જબ હમ અપને ઘર મેં કિસી કે શોર શરાબે કો પસન્દ નહીં કરતે ફિર મસ્જિદ મેં ક્યૂં શોર કરતે હૈં ! પ્યારે બેટે ! મૈં આપ કો મસ્જિદ કે ચાર આદાબ બતાતા હૂં : 1 મસ્જિદ મેં દુન્યા કી બાતેં ઔર શોર બિલ્કુલ ભી નહીં કરના ચાહિયે કે ઈસ સે મસ્જિદ કી બે અદબી ભી હોતી હૈ ઔર મસ્જિદ મેં ઈબાદત કરને વાલે ભી પરેશાન હોતે હૈં. 2 મસ્જિદ મેં હંસના ભી નહીં ચાહિયે કે ઈસ સે કબ્ર મેં અન્ધેરા હોતા હૈ. 3 મસ્જિદ મેં છાલિયા યા ટૉફિયોં કે રેપર હરગિઝ હરગિઝ ન ફેંકેં ક્યૂંકે મસ્જિદ મેં મા'મૂલી સા ઝર્રા ભી ગિર જાએ તો ઈસ સે મસ્જિદ કો ઈસ કદર તકલીફ પહુંચતી હૈ જિસ કદર ઈન્સાન કો અપની આંખ મેં કોઈ ઝર્રા પળ જાને સે હોતી હૈ. (જઝબુલ કુલૂબ, સ. 222) 4 હમેશા મસ્જિદ કો સાફ સુથરા રખેં ઔર ઈસ સે કૂળા કરકટ ઔર તકલીફ દેહ ચીઝોં કો દૂર કરેં ક્યૂંકે જો મસ્જિદ સે તકલીફ દેહ ચીઝ નિકાલેગા **અલ્લાહ** પાક ઉસ કે લિયે જન્નત મેં એક ઘર બનાએગા.

(ابن ماجه،1/419،حديث:757)

દાવૂદ સાહિબ મસ્જિદ કે આદાબ બયાન કરને કે બા'દ બોલે : બેટા ! યેહ ચન્દ બાતેં મૈં ને આપ કો બતાઈ હૈં ઈન કો યાદ રખના ઔર અપને દોસ્તોં કો ભી બતાના. જી અબ્બૂજાન ! اِنْ شَآءَ اللّٰه હસન ને જવાબ દિયા ઔર અબ ઉસ કે ચેહરે પર ઘબરાહટ કે બજાએ એક અઝ્મ કે આસાર ઝાહિર હો રહે થે.

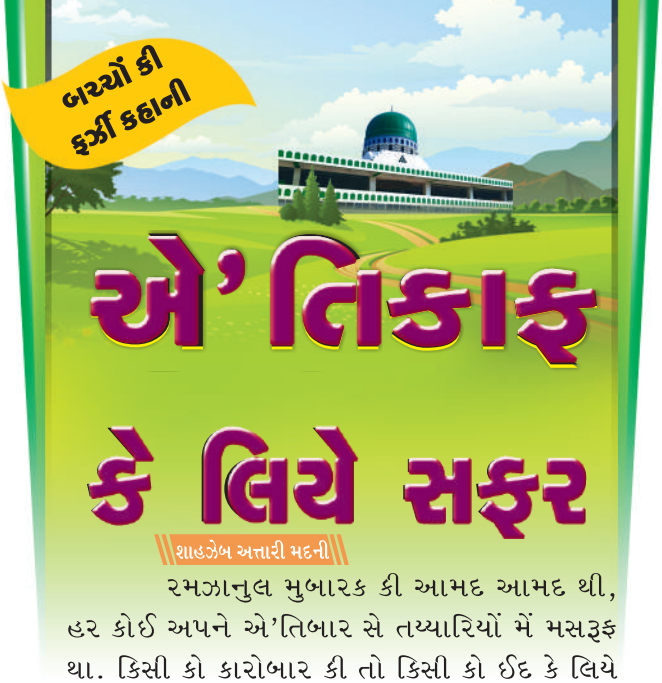

શાહઝેબ અત્તારી મદની

રમઝાનુલ મુબારક કી આમદ આમદ થી, હર કોઈ અપને એ'તિબાર સે તય્યારિયોં મેં મસરૂફ થા. કિસી કો કારોબાર કી તો કિસી કો ઈદ કે લિયે નએ કપડોં કી ફિક્ર થી. મૈં અપને કઝિન આમિર કે સાથ ચચા કે ઘર ગયા તો વહાં હમારી મુલાકાત હમારે બળે કઝિન માજિદ સે હુઈ જિન કી નેક નામી પૂરે ખાનદાન મેં મશહૂર થી. વોહ સફર પર જાને કે લિયે બેગ તય્યાર કર રહે થે. હાલ અહવાલ મા'લૂમ કરને કે બા'દ મૈં ને ઉન સે પૂછા : માજિદ ભાઈ ! આપ કહાં જા રહે હૈં ? પહલે તો વોહ મુસ્કુરાએ ફિર પ્યાર ભરે લહજે મેં બોલે : હાશિર ! આપ કો તો મા'લૂમ હૈ કુછ દિનોં બા'દ રમઝાનુલ મુબારક શુરૂઅ હોને વાલા હૈ. ગ્યારહ મહીને કામ કાજ મેં ગુઝરે હૈં, ઈસ લિયે રમઝાન કા મહીના નેકિયોં મેં ગુઝારને કે લિયે તય્યારિયાં કર રહા હૂં. હાશિર : રમઝાન કી તય્યારી ઔર સફર કા બેગ, કુછ સમઝ મેં નહીં આયા. માજિદ : માહે રમઝાન કો નેકિયોં સે ભરપૂર ગુઝારને કે લિયે મૈં ઔર કુછ દોસ્ત પૂરે માહે રમઝાન કે એ'તિકાફ કે લિયે દા'વતે ઈસ્લામી કે મદની મર્કઝ જા રહે હૈં. હાશિર : હમ ને તો 10 દિન (આખિરી અશરે) કા એ'તિકાફ દેખા ઔર સુના હૈ ! પૂરે માહે રમઝાન કા એ'તિકાફ ભી હો સકતા હૈ. હાશિર : એ'તિકાફ તો અપને અલાકે મેં ભી કિયા જા સકતા હૈ, ફિર વહાં ક્યૂં જા રહે હૈં ? માજિદ : આપ કી બાત ઠીક હૈ, લેકિન જૈસા મદની માહોલ વહાં મિલતા હૈ કહીં ઔર કમ હી મિલતા હૈ. આમિર ભી ગુફ્તગૂ મેં શામિલ હોતે હુએ બોલા : માજિદ ભાઈ ! આખિર ઐસા વહાં ક્યા હૈ જો યહાં નહીં હૈ ? માજિદ : આમિર ! આપ કો ક્યા બતાઊં ! વહાં પાંચોં નમાઝેં બા જમાઅત વોહ ભી હઝારોં લોગોં કે સાથ પઢને કો મિલતી હૈં, રોઝાના 2 મદની મુઝાકરોં (યા'ની અમીરે અહ્લે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મૌલાના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ કાદિરી સાહિબ સે કિયે ગએ સુવાલાત કે જવાબાત), નિગરાને શૂરા વ દીગર મુબલ્લિગીને દા'વતે ઈસ્લામી કે બયાનાત સે ઈલ્મે દીન સીખને કો મિલતા હૈ. ઈતના હી નહીં બલ્કે ઈન્ફિરાદી ઈબાદત કે સાથ સાથ મદની હલ્કોં વગૈરા મેં સુન્નતેં ઔર આદાબ સીખને સિખાને કા સિલસિલા રહતા હૈ. આરામ કે લિયે ભી મુનાસિબ વક્ત દિયા જાતા હૈ. ઈફ્તાર કે વક્ત કા મન્ઝર તો દેખને વાલા હોતા હૈ, **અલ્લાહ** પાક કી બારગાહ મેં ઝુકી હુઈ ગરદનેં, દુઆ કે લિયે ઉઠે હુએ હાથ, ગુનાહોં પર નદામત વ શરમિન્દગી, આંખોં સે બહતે હુએ આંસૂ....યેહ બતાતે હુએ માજિદ ભાઈ કી આંખેં નમ હો ગઈ. હાશિર : سُبْحٰنَ اللّٰه ! રમઝાન કા મહીના ગુઝારને કે લિયે ઐસા મદની માહોલ તો વાકેઈ **અલ્લાહ** પાક કી બહુત બળી ને'મત હૈ. આમિર : ક્યા મૈં ઔર હાશિર ભી આપ કે સાથ ચલ સકતે હૈં ? માજિદ : રમઝાનુલ મુબારક વહાં ગુઝારને કે લિયે દા'વતે ઈસ્લામી કી **મજલિસે એ'તિકાફ** ને કુછ શરાઈત રખી હૈં, જિન મેં સે એક શર્ત યેહ ભી હૈ કે ઉમ્ર કમ અઝ કમ 18 સાલ હો આપ લોગોં કી ઉમ્ર અભી 13 ઔર 14 સાલ હૈ લેકિન અફ્સુર્દા નહીં હોના, 18 સાલ સે કમ ઉમ્ર ભી અપને બળે ભાઈ યા વાલિદ કે સાથ મજલિસ કી ઈજાઝત સે એ'તિકાફ કર સકતા હૈ. આપ ભી અપને અબ્બૂ કો એ'તિકાફ કરને પર રાઝી કરેં અગર વોહ ન જા સકેં તો યહીં દા'વતે ઈસ્લામી કે મદની મર્કઝ ફૈઝાને મદીના મેં એ'તિકાફ કર લેના. હાશિર વ આમિર : બહર હાલ આપ કો મુબારક હો, હમ ભી કોશિશ કરતે હૈં. માજિદ : આપ દોનોં ખુશ રહેં, મુઝે સફર પર જાના હૈ, ઈસ લિયે મૈં ચલતા હૂં લેકિન આપ દોનોં ને ખાના ખાએ બિગૈર નહીં જાના.

ક્યા મુસાફિર જુમુઆ પઢા સકતા હૈ ?

સવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કે મુસાફિર જુમુઆ પઢા સકતા હૈ યા નહીં ? (સાઈલ : ઉસ્માન રઝા)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

મુસાફિર અગર ઈમામત કા અહ્લ હો યા'ની મુસલમાન હો, આકિલ હો, બાલિગ હો, સહીહુલ કિરાઅત હો, મા'ઝૂરે શરઈ ન હો, સુન્ની સહીહુલ અકીદા હો ઔર ફાસિકે મો'લિન ન હો તો અગર્ચે ખુદ ઉસ પર જુમુઆ ફર્ઝ નહીં, મગર જુમુઆ કી નમાઝ કી ઈમામત કરા સકતા હૈ જબ કે જુમુઆ કી તમામ શરાઈત મુતહક્કક હોં ક્યૂંકે જુમુઆ કી ઈમામત કે લિયે ખુદ ઈમામ પર જુમુઆ ફર્ઝ હોના ઝરૂરી નહીં, હર વોહ શખ્સ ઈમામ હો સકતા હૈ, જો દીગર નમાઝોં મેં મર્દોં કી ઈમામત કા અહ્લ હો ઔર ઉલમા કી તસરીહ કે મુતાબિક શરાઈતે ઈમામત પાએ જાને કી સૂરત મેં મુસાફિર ભી ઈસ કા અહ્લ હૈ.

યાદ રહે કે જુમુઆ કી શરાઈત મેં સે એક અહમ શર્ત યેહ ભી હૈ કે ઈમામ સુલ્તાને ઈસ્લામ હો યા ઉસ કા માઝૂન વ ઈજાઝત યાફ્તા હો ઔર આજ કલ ઝરૂરતન મુસલમાનોં કી જમાઅત કી તરફ સે મુન્તખબ કર્દા આદમી ભી જુમુઆ કી ઈમામત કરા સકતા હૈ, લિહાઝા મુસાફિર કે ઈમામ બનને કે લિયે ઈમામત કા અહ્લ હોને ઔર દીગર શરાઈતે જુમુઆ પાએ જાને કે સાથ સાથ કમ અઝ કમ, મુસલમાનોં કી જમાઅત કી તરફ સે જુમુઆ કે લિયે મુન્તખબ કિયા જાના ઝરૂરી હૈ, ઉન કી તરફ સે મુન્તખબ કિયે બિગૈર, ખુદ સે જુમુઆ કા ઈમામ નહીં બન સકતા.

તમ્બીહ : યાદ રહે કે ઊપર ઈમામત કી શરાઈત મેં ઝિક્ર કિયે ગએ મા'ઝૂરે શરઈ સે મુરાદ ઐસા શખ્સ હૈ જિસે રીહ, કતરે વગૈરા નિકલને કા ઉઝ્ર હો, ઐસે શખ્સ કે મા'ઝૂરે શરઈ બનને કે લિયે ઝરૂરી હૈ કે નમાઝ કા એક પૂરા વક્ત ઐસા ગુઝરે જિસ મેં ઉસે ઈતના ભી વક્ત ન મિલે કે બિગૈર ઉસ ઉઝ્ર કે વુઝૂ કર કે સિર્ફ ફર્ઝ નમાઝ અદા કર સકે મસલન કિસી કો કતરે આને કા મરઝ હો ઔર અસ્ર કા પૂરા વક્ત યા'ની અસ્ર સે મગરિબ તક કતરે નિકલતે રહેં ઔર દરમિયાન મેં ઈતના વક્ફા ભી ન હો કે વોહ વુઝૂ કર કે પાક કપડે પહન કર સિર્ફ અસ્ર કે ફર્ઝ અદા કર સકે તો ઐસા શખ્સ મા'ઝૂરે શરઈ હૈ ઔર ઉસ કે બારે મેં હુક્મે શરઈ યેહ હૈ કે વોહ એક નમાઝ કે વક્ત મેં એક બાર વુઝૂ કર લે ઔર ઉસ સે જિતની ચાહે નમાઝેં પઢે ઈસ ઉઝ્ર (કતરોં) કી વજહ સે ઉસ કા વુઝૂ નહીં ટૂટેગા ઔર ઐસા શખ્સ ઉસ વક્ત તક મા'ઝૂર રહેગા જબ તક વક્ત મેં એક બાર ભી કતરા આએ. હાં જબ પૂરે વક્ત મેં એક બાર ભી કતરા ન આએ તો અબ વોહ શરઈ મા'ઝૂર નહીં રહેગા ઔર ઉસ કે દોબારા મા'ઝૂરે શરઈ બનને કે લિયે વોહી પહલી કૈફિય્યત કા પાયા જાના ઝરૂરી હૈ.

મા'ઝૂરે શરઈ કી મઝકૂરા બાલા તફસીલ કે મુતાબિક જો શખ્સ મા'ઝૂરે શરઈ કે ઝુમરે મેં આતા હો, હદસ કે બાવુજૂદ વક્ત કે અન્દર અન્દર ઝરૂરતન ઉસ કા વુઝૂ બર કરાર રહેગા ઔર ઉસ કી અપની નમાઝ હો જાએગી, મગર યેહ કિસી તન્દુરસ્ત યા'ની ગૈર મા'ઝૂર શખ્સ કી ઈમામત નહીં કરા સકતા.

મુજીબ :

અબૂ મુહમ્મદ મુહમ્મદ સરફરાઝ અખ્તર અલ અત્તારી

મુસદ્દિક :

અબુલ હસન ફુઝૈલ રઝા અલ અત્તારી

નન્હે ડ્રાઈવર

બિલાલ હુસૈન અત્તારી મદની

બદલતે દૌર ને જહાં હમેં બે શુમાર ઈજાદાત કે હૈરત અંગેઝ નઝારે દિખાએ વહીં હમેં સફ઼ર તૈ કરને કે લિયે જદીદ સુવારિયોં (જહાઝ, ટ્રેન, બસ, કાર ઔર બાઈક (મોટર સાઈકલ) વગૈરા) કા ભી તોહ્ફ઼ા દિયા જો કે યકીનન હમારે લિયે બહુત મુફીદ હૈ કે ઈન જદીદ સુવારિયોં કે ઝરીએ સે હમ દિનોં કે સફ઼ર ઘન્ટોં ઔર ઘન્ટોં કે સફ઼ર મિનટોં મેં તૈ કર લેતે હૈં, મગર અફ઼સોસ ! ડ્રાઈવિંગ કરને વાલોં કે સબબ આએ દિન લોગ હાદિસાત કા શિકાર હોતે રહતે હૈં, ચન્દ ખુશ કિસ્મત લોગોં કો છોળ કર ઈન હાદિસાત કા શિકાર હોને વાલે અફ઼રાદ ઝખ્મી હો કર ઉમ્ર ભર કી મા'ઝૂરી હત્તા કે બા'ઝ તો મૌત કે ઘાટ ઉતર જાતે હૈં.

અક્તૂબર 2017 ઈ. મેં 39000 સે ઝાઈદ અફ઼રાદ મુખ્તલિફ઼ હાદિસાત કા શિકાર હુએ જિન મેં સબ સે ઝિયાદા તા'દાદ મોટર સાઈકલ સુવારોં કી હૈ. ઐસે મેં મહારત ઔર તજરિબે સે આરી 7 સાલ કી ઉમ્ર સે લે કર 13, 14 સાલ તક કે કમ ઉમ્ર બચ્ચોં કા સળકોં ઔર ગલી કૂચોં મેં ગાળી / મોટર સાઈકલ ચલાના બલ્કે યૂં કહ લેં કે ચલાને કે બજાએ ઉડાને કી કોશિશ કરના, વન વેલિંગ કરના, લોગોં કો ખૌફ઼નાક કરતબ દિખાના હત્તા કે હાદિસાત મેં અપને સાથ દીગર અફ઼રાદ કો લે ડૂબના (જિન મેં ઔરતેં, બૂઢે ઔર છોટે છોટે બચ્ચે ભી શામિલ હોતે હૈં) "લમ્હએ ફ઼िક्रिय्या" હૈ ઉન વાલિદૈન કે લિયે જો અપને બચ્ચોં કો ઈસ સે રોકને કે બજાએ ભરપૂર લાળ પ્યાર કા મુઝાહરા કરતે હુએ કમ ઉમ્રી હી મેં ઉન કે હાથ મેં ગાળી થમાતે, ઉન કી હૌસલા અફ઼ઝાઈ કરતે, ઉન કે ગાળી ચલાને કો બાઈસે ફ઼ખ્ર સમઝતે ઔર મુલ્કી કાનૂન કી ખિલાફ઼ વર્ઝી કરતે હૈં.

મોહતરમ વાલિદૈન ! બચ્ચોં કે સબબ પેશ આને વાલે યેહ હાદિસાત આપ કી લાપરવાહી ઔર આપ કી જાનિબ સે બરતી જાને વાલી ગફ઼લત કા સમરા (નતીજા) ઠહરેંગે, લિહાઝા અપને બચ્ચોં ઔર દીગર અફ઼રાદ કી જાન કે તહફ઼્ફુઝ કો યકીની બનાતે હુએ કમ ઉમ્રી હી મેં ઉન્હેં "જાન લેવા સળકોં" કી નઝ્ર કર દેને કે બજાએ ઉન કે બળે હોને કા ઈન્તિઝાર ફ઼રમાએં ઔર ફ઼िર ❁ પહલે ઉન્હેં અપની નિગરાની મેં તરબિયત દેં યા કિસી મે'યારી ડ્રાઈવિંગ સ્કૂલ મેં દાખિલ કરવાએં તાકે વોહ અચ્છી તરહ ડ્રાઈવિંગ સીખ સકેં. ❁ તરબિયત દેને કે બા'દ યેહ ન સમઝેં કે અબ આપ કા બેટા રોડ પર બાઈક યા કાર ચલાને કા અહ્લ હો ગયા હૈ બલ્કે ટ્રેફ઼िક કે મુલ્કી કવાનીન કા એહતિરામ કરતે હુએ પહલે ઉન કા ડ્રાઈવિંગ લાઈસન્સ બનવાએં ❁ ઈજાઝત નામા (Driving license) મિલ જાને કે બા'દ હી ઉન્હેં ગાળી ચલાને કી ઈજાઝત દેં ❁ ઈબ્તિદા મેં ઉન કા દાઈરા કમ ટ્રેફ઼िક વાલી સળકોં તક મહદૂદ રખેં ક્યૂંકે તેઝ રફ઼્તાર સળકોં પર ગાળી ચલાને કા હુનર એક મુદ્દત કે તજરિબે સે હી હાસિલ હોતા હૈ ❁ નીઝ ઈસ બાત કા યકીન કર લેં કે જો બાઈક આપ અપની ઔલાદ કે સિપુર્દ કર રહે હૈં વોહ હર એ'તિબાર સે ચલાને કે લાઈક હો. મસલન બ્રેક નએ હોં કે ખસ્તા હાલ બ્રેક નુક્સાન દેહ સાબિત હો સકતે હૈં. હૉર્ન ઔર તમામ લાઈટ્સ ફ઼ન્ક્શનલ (Functional) હોં હેલ્મેટ કી પાબન્દી કરવાએં દાએં બાએં કે શીશોં (યા'ની સાઈડ ગ્લાસ) કી હૈસિય્યત કો ભી લાઝિમી સમઝેં ક્યૂંકે ઈન કે ઝરીએ હમ પીછે સે આને વાલી ટ્રેફ઼िક કો મુલાહઝા કર સકતે હૈં જો કે નિહાયત ઝરૂરી હૈ. વાલિદૈન કો ચાહિયે કે અપની ઔલાદ કો મુલ્કી કવાનીન કી પાસદારી કરને કી નસીહત કરેં ઔર તેઝ રફ઼્તારી, વન વેલિંગ ગાળિયોં કી રેસ વગૈરા જૈસે ખતરનાક શૌક સે ઉન્હેં દૂર રખને કે લિયે હર મુમકિન કોશિશ કરેં નીઝ હેલ્મેટ, સીટ બેલ્ટ વ દીગર એહતિયાતી તદાબીર કો ભી અપની ઔલાદ પર લાઝિમ કરેં ક્યૂંકે એહતિયાતી તદાબીર કો અપનાએ બિગૈર ગાળી ચલાના અપને આપ કો ખતરે મેં ડાલના હૈ જો કે સરાસર બે વુકૂફ઼ી ઔર કાનૂનન જુર્મ હૈ.

અલ્લાહ પાક હમેં હમારી ઔલાદ કી શરીઅત કે મુતાબિક તરબિયત કરને કી તૌફ઼ીક અતા ફ઼રમાએ ઔર હમારી ઔલાદ કો હાદિસાત સે મહફ઼ૂઝ ફ઼રમાએ. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم

ક્યા ઔલિયાએ કિરામ ભી શફાઅત કરેંગે ?

દારુલ ઈફ્તા અહ્લે સુન્નત (દા'વતે ઈસ્લામી) મુસલમાનોં કી શરઈ રહનુમાઈ મેં મશ્રૂફે અમલ હૈ, તહરીરી, ઝબાની, ફોન, ઔર દીગર ઝરાએ સે મુલ્ક વ બૈરૂને મુલ્ક સે હઝારહા મુસલમાન શરઈ મસાઈલ દરયાફ્ત કરતે હૈં, જિન મેં દો મુન્તખબ ફતાવા ઝૈલ મેં દર્જ કિયે જા રહે હૈં.

ક્યા ઔલિયાએ કિરામ ભી શફાઅત કરેંગે ?

સુવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ મસ્અલે કે બારે મેં કે ક્યા કિયામત કે દિન ઔલિયાઉલ્લાહ ભી શફાઅત કરેંગે ? મૈં ને સુના હૈ કે સિર્ફ પ્યારે આકા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم શફાઅત કરેંગે.

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

કિયામત કે દિન ઔલિયાએ કિરામ, ઉલમા, હુફ્ફાઝ, હુજ્જાજ સબ શફાઅત કરેંગે બલ્કે હર વોહ શખ્સ કે જિસે દીની મન્સબ અતા કિયા ગયા, અપને મુતવસ્સિલીન વ મુતઅલ્લિકીન કી શફાઅત કરેગા. સય્યિદી આ'લા હઝરત અશ્શાહ ઈમામ અહમદ રઝા ખાન عليه الرحمه ને યહાં એક નફીસ નુક્તા યેહ બયાન ફરમાયા કે **અલ્લાહ** عَزَّوَجَلَّ કે હુઝૂર શફાઅત કરને વાલે, નબિયે મુકર્રમ, રહમતે આલમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم હોંગે ઔર મખ્લૂક મેં શફાઅત કરને વાલે બાકી સબ અપને મુતઅલ્લિકીન કી શફાઅત, હુઝૂર કી બારગાહ મેં પેશ કરેંગે. બહર સૂરત વોહ ભી શફાઅત ઝરૂર ફરમાએંગે કે હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી બારગાહ મેં શફાઅત લાના ભી શફાઅત હી હૈ, ઈસ સે ખારિજ નહીં.

ويجب الايمان بانه يشفع غيره ايضا من الانبياء و: મેં હૈ المعتقد المنتقد
الملائكة و العلماء و الشهداء و الصلحين و كثير من المومنين وغيرهم من
القرآن و الصيام و الكعبة وغيرها مما ورد في السنة۔

ઔર ઈસ બાત પર ઈમાન ભી વાજિબ હૈ કે હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કે ઈલાવા દીગર અમ્બિયા, ફિરિશ્તે, ઉલમા, શુહદા, નેક લોગ ઔર કસીર મોમિનીન ઔર ઈન કે ઈલાવા કુરઆને પાક, રોઝા, કા'બા, વગૈરહા વોહ ચીઝેં કે જિન કી શફાઅત કા અહાદીસ મેં ઝિક્ર હુવા, વોહ તમામ ભી શફાઅત કરેંગી."

(المعتقد المنتقد، صفحه 129)

સદરુશ્શરીઅહ મુફ્તી અમજદ અલી આ'ઝમી عليه الرحمه મહશર કે હાલાત બયાન કરતે હુએ ફરમાતે હૈં : અબ (યા'ની શફાઅત કા દરવાઝા ખુલને કે બા'દ) તમામ અમ્બિયા અપની ઉમ્મત કી શફાઅત ફરમાએંગે, ઔલિયાએ કિરામ, શુહદા, ઉલમા, હુફ્ફાઝ, હુજ્જાજ, બલ્કે હર વોહ શખ્સ જિસ કો કોઈ મન્સબે દીની ઈનાયત હુવા અપને અપને મુતઅલ્લિકીન કી શફાઅત કરેગા. નાબાલિગ બચ્ચે જો મર ગએ હૈં અપને માં બાપ કી શફાઅત કરેંગે, યહાં તક કે ઉલમા કે પાસ કુછ લોગ આ કર અર્ઝ કરેંગે : હમ ને આપ કે વુઝૂ કે લિયે ફુલાં વક્ત મેં પાની ભર દિયા થા, કોઈ કહેગા કે મૈં ને આપ કો ઈસ્તિન્જે કે લિયે ઢેલા દિયા થા, ઉલમા ઉન તક કી શફાઅત કરેંગે. (બહારે શરીઅત, 1/139 તા 141)

હુઝૂર જાને આલમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કે ઈલાવા બાકી તમામ મખ્લૂક હત્તા કે અમ્બિયાએ કિરામ علیہم السلام ભી અપની શફાઅત, હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી બારગાહ મેં પેશ કરેંગે કે ઉન કી શફાઅતોં કે માલિક ભી હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم હૈં. ચુનાન્ચે, **અલ્લાહ** કે રસૂલ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા :

"اذا كان يوم القيٰمة كنت امام النبيين و خطيبهم و صاحب شفاعتهم غير فخر۔

तर्जमा : जब कियामत का दिन होगा तो मैं अम्बिया का ईमाम और उन का खतीब होउंगा और मैं उन की शफाअत करने वाला हूं. येह बात बतौरे फख्र नहीं फरमा रहा. (ترمذی،5/353،حدیث:3633)

ईस हदीसे पाक का नफीस व लतीफ मा'ना बयान करते हुअे सय्यिदी आ'ला हजरत अशशाह ईमाम अहमद रजा खान علیہ الرحمہ फरमाते हैं :

"والمعنی الآخر الالطف الاشرف ان لاشفاعة لاحد بلا واسطة عند ذی العرش جل جلاله الا للقرآن العظیم ولهذا الحبیب المرتجی الکریم صلی الله تعالی علیه وسلم، واما سائر الشفعاء من الملائکة والانبیاء والاولیاء والعلماء و الحفاظ و الشهداء و الحجاج و الصلحاء، فعند رسول الله صلی الله علیه وسلم فینهون الیه و یشفعون لدیه وهو صلی الله تعالی علیه وسلم یشفع لمن ذکروه ولمن لم یذکروا عند ربه عزوجل وقد تاکد عندنا هذا المعنی باحادیث۔ وللہ الحمد"

तर्जमा : ईस हदीसे पाक का दूसरा मा'ना के जो ज्यिादा लतीफ व शरीफ है वोह येह है के मालिके अर्श **अल्लाह** جل جلالہ की बारगाह में बिलावासिता शफाअत का हक सिर्फ कुरआने अजीम और हबीबे करीम के जिन से उम्मीदें लगी हुई हैं ईन्ही को हासिल है, ईन के ईलावा किसी को नहीं. ईस के ईलावा बाकी शफाअत करने वाले या'नी मलाईका, अम्बिया, औलिया, उलमा, हुफ्फाज, शुहदा, हुज्जाज, सालिहीन की शफाअत तो वोह **अल्लाह** के रसूल صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم की बारगाह में होगी तो वोह हुजूर की बारगाह में बात पहुंचाअेंगे और शफाअत लाअेंगे और हुजूर صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ईन मजकूरीन और ईन के ईलावा जो मजकूर नहीं, उन की शफाअत, **अल्लाह** عزوجل की बारगाह में फरमाअेंगे. हमारे नजदीक येह मा'ना कई अहादीस से मुअक्कद है. وللہ الحمد

(المستند المعتمد مع المعتقد المنتقد، ص127)

फतावा रजविय्या शरीफ में आ'ला हजरत علیہ الرحمہ फरमाते हैं : अहादीस से साबित है के रसूलुल्लाह صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم **साहिबे शफाअत** हैं, **अल्लाह** عزوجل के हुजूर वोह शफीअ होंगे और उन के हुजूर उलमा व औलिया अपने मुतवस्सिलों की शफाअत करेंगे.

(फतावा रजविय्या, 21/464)

सदरुश्शरीअह मुफ्ती अमजद अली आ'जमी علیہ الرحمہ ईरशाद फरमाते हैं : "कियामत के दिन मरतबअे शफाअते कुब्रा हुजूर صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم के खसाईस से है के जब तक हुजूर صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم फत्हे बाबे शफाअत न फरमाअेंगे किसी को मजाले शफाअत न होगी बल्के हकीकतन जितने शफाअत करने वाले हैं, हुजूर صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم के दरबार में शफाअत लाअेंगे और **अल्लाह** عزوجل के हुजूर, मख्लूकात में सिर्फ हुजूर صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم शफीअ हैं." (बहारे शरीअत, 1/70)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

कतबा

अब्दुहुल मुजनिब अबुल हसन फुजैल रजा अल अत्तारी

क्या जिन्दों को ईसाले सवाब किया जा सकता है ?

सुवाल : क्या फरमाते हैं उलमाअे दीन व मुफ्तियाने शरअे मतीन ईस बारे में के नेक आ'माल का सवाब ईसाल करना फकत मुर्दों के साथ खास है या जिन्दा लोगों को भी कर सकते हैं, या'नी हम कोई नेक काम करने के बा'द वोह सवाब जिन्दों और मुर्दों दोनों को पहुंचा सकते हैं या फकत मुर्दों को ? बराहे करम ईस बारे में हुक्मे शरई से आगाह फरमाअें.

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

किसी भी नेक अमल मसलन नमाज, रोजा, जकात और हज वगैरा का सवाब जिस तरह फौतशुदा मुसलमानों को कर सकते हैं, ईसी तरह जिन्दों को भी कर सकते हैं और ईस का सुबूत हुजूर صلی اللہ علیہ وسلم, सहाबअे किराम علیہم الرضوان के अमल और कई उलमाअे किराम رحمہم اللہ السلام के अक्वाल से है.

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

कतबा

अबुस्सालेह मुहम्मद कासिम कादिरी

કત્લ ઔર ખુદકુશી

મુહમ્મદ આસિફ અત્તારી મદની

13 ફરવરી 2019 કો બમ્બઈ કુર્લા કે અલાકે બેલ બાઝાર મેં એક દિલ ખરાશ વાકિઆ પેશ આયા જબ એક ઔરત ને શૌહર કે કામ પર જાને કે બા'દ અપને 3 સાલહ બેટે કો ફાંસી પર લકટા કર કત્લ કરને કે બા'દ ખુદકુશી કર લી શામ મેં જબ શૌહર ઘર લૌટા તો ઉસ કી ઇત્તિલાઅ હુઈ. ઇસ હાદિસે કી વજહ ઘરેલૂ નાચાકિયોં કો બતાયા જા રહા હૈ.

(દૈનિક પુકાર ઑન લાઇન 13 ફરવરી 2019)

પ્યારે ઇસ્લામી ભાઇયો ! હર ઇન્સાન ઇસ દુન્યા મેં મુકર્રરા વક્ત પર આતા હૈ ઔર અપને હિસ્સે કી સાંસેં લેને કે બા'દ બચપન, જવાની યા બુઢાપે મેં યહાં સે રુખ્સત હો જાતા હૈ, લેકિન કિસી ઇન્સાન કો યેહ હક હાસિલ નહીં કે ખુદ અપની યા કિસી કી જાન લે લે, મગર દીન સે દૂરી કી વજહ સે જહાં મુઆશરે મેં નિત નએ નાસૂર ફૈલ રહે હૈં, વહીં એક અફસોસનાક રુઝહાન ભી ઝોર પકળ રહા હૈ કે ઘરેલૂ નાચાકિયોં યા માલી હાલાત વગૈરા સે તંગ આ કર કોઈ પહલે અપની ઔલાદ, બીવી, ભાઈ બહન યા માં બાપ કો કત્લ કરતા હૈ ફિર અપને આપ કો ભી કત્લ કર કે ખુદકુશી કર લેતા હૈ ચુનાન્ચે :

1 ખાવન્દ ને બીવી, 15 ઔર 12 સાલ કી દો બેટિયોં ઔર 5 સાલહ બેટે કો છુરિયોં ઔર ડંડોં કે વાર કર કે બેદર્દી સે કત્લ કર દિયા, એક બેટી (ઉમ્ર 6 સાલ) ઔર દો બેટોં (ઉમ્ર 3 ઔર 7 સાલ) ને ભાગ કર જાન બચાઈ. કત્લ કરને કે બા'દ ઉસ શખ્સ ને ખુદ કો કમરે મેં બંદ કર કે આગ લગા કર ખુદકુશી કર લી. પોલિસ કા કહના થા કે ઇબ્તિદાઈ તફ્તીશ મેં વાકિઆ ઘરેલૂ ળળાઈ ઝઘળે કી વજહ સે પેશ આયા.

2 અખ્બારી ઇત્તિલાઅ કે મુતાબિક હૈદરાબાદ કે અલાકે સરવર નગર મેં 32 સાલહ શખ્સ ને અપની 28 સાલહ બીવી કા ગલા ઘોંટ કર કત્લ કરને કે બા'દ ખુદકુશી કી કોશિશ કી. પોલિસ ને ઇસ ઝિમ્ન મેં મુકદ્દમા દર્જ કરતે હુએ તહકીકાત શુરૂઅ કર દી હૈ. (સિયાસત 21 ફરવરી 2019)

3 દેહલી કે સંગમ વિહાર અલાકે મેં શૌહર ને બીવી કા કત્લ કર કે ખુદકુશી કી નાકામ કોશિશ કી.

(ફરવરી 2019)

4 પંજાબ મેં 35 સાલહ શખ્સ ને અપને પાંચ બચ્ચોં કો ગલા દબા કર કત્લ કરને કે બા'દ ફાંસી લગા કર ખુદકુશી કર લી, કત્લ કિયે જાને વાલોં મેં ચાર ળળકે ઔર એક ળળકી શામિલ હૈં જિન કી ઉમ્રેં તીન સાલ સે દસ સાલ કે દરમિયાન બતાઈ ગઈ હૈ.

5 પંજાબ કે એક શહ્ર મેં 55 સાલહ શખ્સ ને ઘરેલૂ નાચાકી ઔર ગુરબત સે દિલબર્દાશ્તા હો કર અપની દો બેટિયોં (જિન કી ઉમ્રેં બિત્તરતીબ 5 ઔર 8 સાલ થીં) ઔર 12 સાલહ બેટે કો નશા આવર ખાના ખિલાને કે બા'દ તેઝ ધાર આલે કી મદદ સે મૌત કે ઘાટ ઉતાર દિયા, તીનોં બચ્ચોં કો મૌત કી નીંદ સુલાને કે બા'દ ઝહ્ર પી કર અપની ઝિન્દગી કા ભી ખાતિમા કર લિયા. (16 મઈ 2018)

6 ઝારખંડ કે ઝિલ્અ જામતારા મેં ઘરેલૂ નાચાકિયોં કે સબબ શૌહર ને શરાબ કે નશે મેં બીવી કા કત્લ કરને કે બા'દ ખુદકુશી કર લી.

ઐ આશિકાને રસૂલ ! જો દુન્યા સે જા ચુકા અબ ઉસ કો ક્યા સમઝાએં કે ઉસ ને કત્લ ઔર ખુદકુશી કા ડબલ ગુનાહ કિયા, **અલ્લાહ** પાક ઉન મુસલમાનોં કી મગફિરત કરે લેકિન જો ઝિન્દા હૈં ઉન્હેં ઇસ અન્દાઝ કી બુરાઇયોં ઔર ખામિયોં કા એહસાસ હોના ચાહિયે તાકે જબ વોહ ઐસે હાલાત કા શિકાર હોં તો ખુદ પર કાબૂ પા સકેં.

તમામ ઇન્સાનોં કા કત્લ કિસી કો બિલા ઇજાઝતે શરઈ કત્લ કરના ઐસા બુરા કામ હૈ કે એક શખ્સ કે કત્લ કો તમામ ઇન્સાનોં કા કત્લ કરાર દિયા ગયા, **અલ્લાહ** પાક કુરઆને કરીમ મેં ઇરશાદ ફરમાતા હૈ :

﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِي الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيْعًا﴾

तर्जमअे कन्ज़ुल ईमान : जिस ने कोई जान कत्ल की बिग़ैर जान के बदले या ज़मीन में फ़साद के तो गोया उस ने सब लोगों को कत्ल किया. (32:پ6،المائدہ)

दुन्या तबाह होने से बळा है फ़रमाने मुस्तफ़ा صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم : एक मोमिन का कत्ल किया जाना **अल्लाह** पाक के नज़दीक दुन्या के तबाह हो जाने से ज़ियादा बळा है. (3992:حدیث،ص652،نسائی)

प्यारे ईस्लामी भाईयो ! हालात कैसे ही हों बिलआख़िर तब्दील हो जाते हैं, यक़ीन न आअे तो अपने माज़ी में झांक कर देख लीजिये के आप कैसे कैसे मुश्किल वक़्त से गुज़रे होंगे अगर वोह वक़्त बाक़ी नहीं रहा तो येह वक़्त भी गुज़र ही जाअेगा, ईस लिये अपने हाथों को दूसरों के ख़ून से आलूदा होने से बचाने में ही भलाई है.[1]

ख़ुदकुशी हराम है ख़ुदकुशी के बारे में रसूलुल्लाह صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ने ईरशाद फ़रमाया : जिस ने पहाळ से गिर कर ख़ुदकुशी की वोह मुसलसल जहन्नम में गिरता रहेगा और जिस ने ज़हर खा कर ख़ुदकुशी की (क़ियामत के दिन) वोह ज़हर उस के हाथ में होगा और जहन्नम की आग में उसे हमेशा खाता रहेगा और जिस ने छूरी के ज़रीअे ख़ुद को कत्ल किया, (क़ियामत के दिन) वोह छुरी उस के हाथ में होगी और दोज़ख़ की आग में हमेशा वोह छुरी अपने पेट में मारता रहेगा. (5778:حدیث،43/4،بخاری)

अपना मक़्सदे ज़िन्दगी समज़ने और उसे हासिल करने के लिये आशिक़ाने रसूल की मदनी तहरीक "दा'वते ईस्लामी" से वाबस्ता हो जाईये. अपने शह्र में होने वाले हफ़्तावार सुन्नतों भरे ईजतिमाअ और हफ़्तावार मदनी मुज़ाकरे में शरीक होना शुरूअ कर दीजिये, अपने किरदार व अमल में मुस्बत तब्दीलियों की गवाही आप ख़ुद देंगे. ईस के ईलावा मदनी चैनल (ज़ियादा नहीं तो रोज़ाना कम अज़ कम अेक घन्टा 12 मिनट) देखने को अपना मा'मूल बना लीजिये और ईल्मे दीन का ख़ज़ाना समेटते रहिये. **अल्लाह** पाक हमें अपनी और सारी दुन्या के लोगों की ईस्लाह की कोशिश का जज़्बा अता फ़रमाअे.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

नमाज़ व रोज़ा व हज्जो ज़कात की तौफ़ीक
अता हो उम्मते महबूब को सदा या रब

नोट : मज़ीद मा'लूमात के लिये मक्तबतुल मदीना का रिसाला **"ख़ुदकुशी का ईलाज"** पढ़िये.

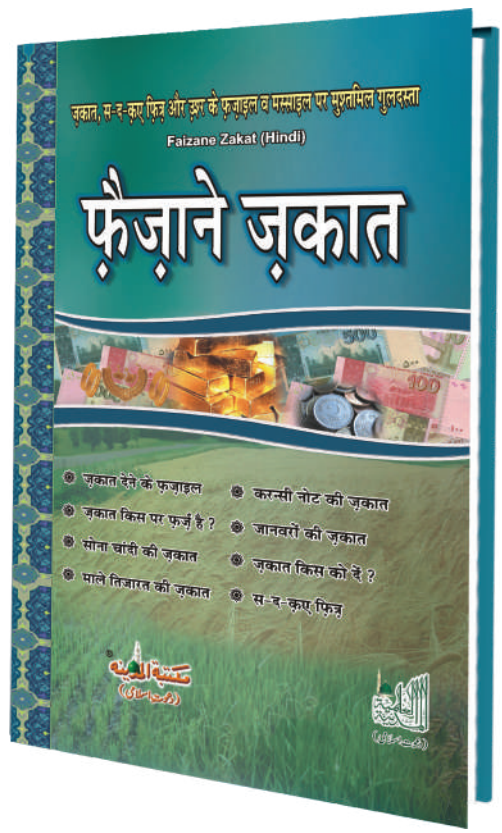

शरीअत ने ज़ुल्मन कत्ल करने की दुन्या में भी सज़ाअें मुक़र्रर की हैं, जिन की तफ़्सील बहारे शरीअत जिल्द 3 सफ़हा 776 ता 788 पर देखी जा सकती है.

કૈસા હોના ચાહિયે ?

રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કા સમઝાને કા અન્દાઝ

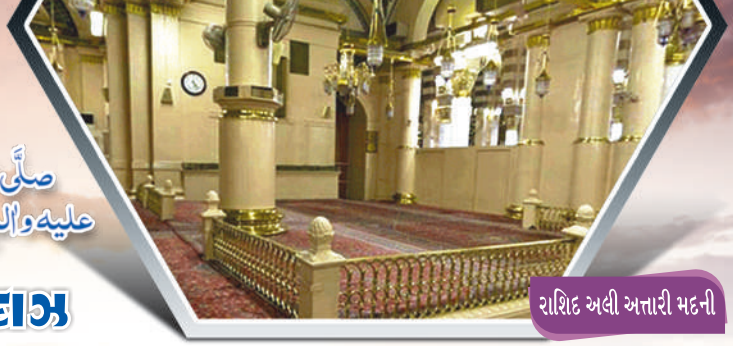

રાશિદ અલી અત્તારી મદની

પ્યારે ઇસ્લામી ભાઇયો ! રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કી સીરતે મુબારકા કી રૌશની મેં એક કાબિલ ઉસ્તાઝ કે બારે મેં બયાન કિયા ગયા થા, અબ રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કી સીરતે મુબારકા સે બેહતરીન અન્દાઝે તફહીમ (યા'ની સમઝાને કે અન્દાઝ) કા ઝિક્ર કિયા જાતા હૈ.

કૌલી ઔર અમલી તરીકા ઇન્સાની ફિતરત હૈ કે બન્દા સમઝાને વાલે કી બાત સુનને કે સાથ સાથ ઉસ કે અમલ કો લાઝિમી દેખતા હૈ, એક અચ્છે ઉસ્તાઝ કી ખૂબી હૈ કે વોહ કૌલ વ અમલ દોનોં તરીકોં સે તા'લીમ કા એહતિમામ કરે, તલબા કો કોઈ નયા કામ યા કોઈ હદફ દેના હો તો પહલે ઉસ કી અમલી સૂરત સમઝાએ તાકે વોહ જલ્દ ઔર સહીહ સીખ સકેં. હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કે ફરામીન ઇસ તરીકએ તા'લીમ પર ગવાહ હૈં, ચુનાન્ચે એક સહાબી رضی اللہ عنہ ને બારગાહે અકદસ મેં હાઝિર હો કર નમાઝ કે અવકાત કે મુતઅલ્લિક દરયાફ્ત કિયા તો આકાએ કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ને દો દિન નમાઝ ઇસ તરહ પઢાઈ કે પહલે દિન હર નમાઝ કો ઉસ કે અવ્વલ વક્ત મેં અદા ફરમાયા ઔર દૂસરે દિન ઉસ કે આખિર વક્ત મેં. ફિર આપ ને દરયાફ્ત કિયા કે : નમાઝ કે અવકાત કે બારે મેં પૂછને વાલા શખ્સ કહાં હૈ ? વોહ હાઝિર હુએ તો આપ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ને ફરમાયા : ઇન દોનોં અવકાત કે બીચ કા વક્ત તુમ્હારી નમાઝ કા વક્ત હૈ. (مسلم، ص243، حدیث:1391)

રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم કા અન્દાઝે તફહીમ

તલબા કો કુછ ભી ઝેહ્ન નશીન કરવાને કે લિયે સબ સે ઝિયાદા અહમ્મિય્યત અન્દાઝે તફહીમ કી હૈ. યેહી વોહ હુનર હૈ જો અમલે તા'લીમ કો પરવાન ભી ચઢાતા હૈ ઔર ઇસ કી કમી નુક્સાન ભી પહુંચાતી હૈ. રસૂલે અકરમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ભી અપની બાત કો સમઝાને કે લિયે મુતઅદ્દદ તરીકે અપનાતે થે મસલન **બાત વાઝેહ કરના ઔર હસ્બે ઝરૂરત દોહરાના** આકાએ કરીમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم જબ ભી કોઈ બાત કરતે તો સાફ ઔર વાઝેહ અન્દાઝ મેં ફરમાતે ઔર કિસી ખાસ બાત કી અહમ્મિય્યત કે સબબ યા સમઝાને કી ગરઝ સે દો યા તીન બાર ભી દોહરાતે ચુનાન્ચે રિવાયત હૈ કે હુઝૂરે અનવર صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ઇતના ઠહર ઠહર કર ગુફ્તૂગૂ ફરમાતે કે આપ કે પાસ બૈઠા હુવા શખ્સ ઉસે યાદ કર લેતા. જબ કે એક રિવાયત મેં હૈ કે આપ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم લફ્ઝ કો તીન બાર દોહરાતે થે તાકે ઉસે સમઝ લિયા જાએ. (ترمذی، 5/366، حدیث: 3660،3659) મદીના શરીફ કે બારે મેં ફરમાયા : هِيَ طَابَةٌ، هِيَ طَابَةٌ ـ

(مسند احمد، 6/409، حدیث:18544)

મિસાલોં સે સમઝાના કુરઆને કરીમ, અહાદીસે કરીમા ઔર ઇન્સાની ફિતરત ગવાહ હૈ કે કોઈ ભી બાત મિસાલ કે ઝરીએ સમઝાઈ જાએ તો બહુત જલ્દ સમઝ આ જાતી ઔર દેર તક ઝેહ્ન નશીન રહતી હૈ. હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم ભી સહાબએ કિરામ علیہم الرضوان કો મિસાલેં દે કર સમઝાતે જૈસા કે ❶ હઝરતે સય્યિદુના અબૂ ઝર ગિફારી رضی اللہ عنہ સે મરવી હૈ કે આપ صلی اللہ علیہ والہٖ وسلم મૌસિમે સરમા મેં બાહર તશરીફ લાએ જબ કે દરખ્તોં કે પત્તે ઝળ રહે થે તો આપ ને એક દરખ્ત કી ટહની પકળ કર ઉસ કે પત્તે ઝાળતે હુએ ઇરશાદ ફરમાયા : ઐ અબૂ ઝર ! મૈં ને અર્ઝ કી : **યા રસૂલલ્લાહ** ! મૈં હાઝિર હૂં. ઇરશાદ ફરમાયા : બેશક જબ કોઈ મુસલમાન **અલ્લાહ**

પાક કી રિઝા કે લિયે નમાઝ પઢતા હૈ તો ઉસ કે ગુનાહ ઐસે ઝળતે હૈં જૈસે ઈસ દરખ્ત કે પત્તે ઝળ રહે હૈં. (مسند احمد، 8/133، حدیث: 21612) ❷ હઝરતે સય્યિદુના જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ رضی اللہ عنہ સે મરવી હૈ કે રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કા ગુઝર છોટે કાન વાલે બકરી કે એક મુર્દા બચ્ચે કે પાસ સે હુવા, કુછ સહાબએ કિરામ ભી આપ કે હમરાહ થે, આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઉસ કા કાન પકડા ઔર ફરમાયા : તુમ મેં સે કૌન ઈસે એક દિરહમ મેં ખરીદના ચાહેગા. લોગોં ને અર્ઝ કી : હમ ઈસે કિસી ભી ચીઝ કે બદલે મેં લેના પસન્દ નહીં કરતે, હમ ઈસ કા ક્યા કરેંગે ? ઈરશાદ ફરમાયા : ક્યા તુમ પસન્દ કરતે હો કે યેહ તુમ કો મિલ જાએ. ઉન્હોં ને અર્ઝ કી : **અલ્લાહ** પાક કી કસમ ! અગર યેહ ઝિન્દા હોતા તબ ભી ઈસ મેં ઐબ થા કે ઈસ કા એક કાન છોટા હૈ ઔર અબ જબ કે યેહ મર ચુકા હૈ કોઈ ઈસે કૈસે લેગા ? હુઝૂર નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા : **અલ્લાહ** પાક કી કસમ ! જૈસે તુમ્હારી નઝરોં મેં યેહ મુર્દા બચ્ચા કોઈ વકઅત નહીં રખતા **અલ્લાહ** પાક કે નઝદીક દુન્યા ઈસ સે ભી ઝિયાદા હકીર હૈ.

(مسلم، ص1210، حدیث: 7418)

સમઝાને કે લિયે સુવાલ કરના બા'ઝ બાતેં સુવાલિયા અન્દાઝ મેં સમઝાના મુફીદ હોતી હૈં, યા'ની અગર કિસી ચીઝ કી અહમ્મિય્યત બયાન કરની હો, અહમ બાત સમઝાની હો યા કોઈ તાલિબે ઈલ્મ સુવાલ કરે તો જવાબન તલબા સે ઐસા સુવાલ કરના જિસ કા જવાબ વોહ જાનતે ભી હોં ઔર ઉસ કા બતાઈ જાને વાલી બાત સે તઅલ્લુક ભી હો જૈસા કે રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને નમાઝ કે ઝરીએ ગુનાહોં કે ખત્મ હોને કી એક મિસાલ બયાન ફરમાતે હુએ સહાબએ કિરામ علیہم الرّضوان સે ઈરશાદ ફરમાયા : ભલા બતાઓ કે અગર કિસી કે દરવાઝે પર નહ્ર હો ઔર ઉસ મેં વોહ રોઝાના પાંચ મરતબા નહાતા હો તો ક્યા ઉસ કે બદન પર કુછ મૈલ બાકી રહ જાએગા ? સહાબએ કિરામ ને અર્ઝ કી : ઉસ કે જિસ્મ પર કુછ ભી મૈલ બાકી નહીં રહેગા. હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા : યેહ મિસાલ પાંચોં નમાઝોં કી હૈ. **અલ્લાહ** પાક ઈસ કે ઝરીએ ગુનાહોં કો મુઆફ કર દેતા હૈ. (بخاری، 1/196، حدیث: 528) ઈસી તરહ એક મૌકઅ પર મોમિન કી શાનો અઝમત સમઝાને કે લિયે સુવાલ ફરમાયા : મોમિન કી મિસાલ ઉસ દરખ્ત કી સી હૈ જિસ કે પત્તે નહીં ગિરતે, બતાઓ વોહ કૌન સા દરખ્ત હૈ ? હાઝિરીન મુખ્તલિફ દરખ્તોં કે નામ અર્ઝ કરને લગે. હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર رضی اللہ عنہما બહુત ઝહીન થે, ફરમાતે હૈં કે મેરે ઝેહ્ન મેં આ ગયા કે ખજૂર કા દરખ્ત હૈ લેકિન મૈં ને બતાને સે હયા મહસૂસ કી. ફિર હાઝિરીન ને અર્ઝ કી : **યા રસૂલલ્લાહ** ! આપ હી ઈરશાદ ફરમા દીજિયે તો હુઝૂરે પુરનૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા કે વોહ ખજૂર કા દરખ્ત હૈ. (مسلم، ص1157، حدیث: 7098)

હાથ કે ઈશારે સે સમઝાના આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કભી કિસી બાત કો સમઝાને કે લિયે અપને હાથ કે ઝરીએ ઈશારા ભી ફરમાયા કરતે થે, ચુનાન્ચે યતીમ બચ્ચોં કી પરવરિશ કરને વાલે કે દરજે કો બયાન કરતે હુએ આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા કે મૈં ઔર યતીમ કી કફાલત કરને વાલા જન્નત મેં ઈસ તરહ હોંગે. ફિર અપની શહાદત વાલી ઔર દરમિયાન વાલી ઉંગલી સે ઈશારા ફરમાયા. (بخاری، 3/497، حدیث: 5304)

લાઈનોં ઔર નક્શે વગૈરા કે ઝરીએ સમઝાના **અલ્લાહ** કરીમ કે પ્યારે રસૂલ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم નક્શે વગૈરા બના કર ભી અપની બાતેં સહાબએ કિરામ علیہم الرّضوان કો ઝેહ્ન નશીન કરવાતે થે. હઝરતે અબ્દુલ્લાહ رضی اللہ عنہ ફરમાતે હૈં કે નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને એક ચૌકોર ખત ખીંચા ઔર એક ખત બીચ મેં ખીંચા ઉસ સે નિકલા હુવા ઔર ચન્દ ખુતૂત છોટે ખીંચે ઉસ ખત કી તરફ જો બીચ મેં થા ઉસ કી તરફ સે જિસ કે બીચ મેં યેહ થા ફિર ફરમાયા : યેહ ઈન્સાન હૈ ઔર યેહ ઉસ કી મૌત હૈ ઉસે ઘેરે હુએ ઔર યેહ જો બાહર નિકલા હુવા હૈ યેહ ઉસ કી ઉમ્મીદ હૈ ઔર યેહ છોટે ખત આફતેં હૈં તો અગર ઈન્સાન ઈસ આફત સે બચા તો ઉસ ને ડસ લિયા ઔર અગર ઉસ સે બચા તો ઈસ ને કાટ લિયા. (بخاری، 4/224، حدیث: 6417) હઝરતે અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ رضی اللہ عنہ સે મરવી હૈ : રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને હમારે લિયે ખત ખીંચા, ફિર ફરમાયા : યેહ **અલ્લાહ** તઆલા કી રાહ હૈ. ફિર આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઉસ કી દાઈં જાનિબ ઔર

ઉસ કી બાઈં જાનિબ ખુતૂત ખીંચે, ફિર ફરમાયા : યેહ રાસ્તે હૈં જિન કી તરફ શૈતાન બુલા રહા હૈ.

(مسند ابو داؤد طیالسی، ص33، حدیث:244)

તલબા કે લિયે દુઆ કરના ઈલ્મ ઔર તાલિબે ઈલ્મ સે ઈખ્લાસ વ મહબ્બત રખને વાલે ઉસ્તાઝ કા એક વસ્ફ યેહ ભી હોતા હૈ કે વોહ અપને તલબા કી યાબી કે લિયે બારગાહે ઈલાહી મેં દુઆ કરતા હૈ, રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી સીરત મેં કઈ ઐસે વાકિઆત મિલતે હૈં ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ رضی اللہ عنہما ફરમાતે હૈં : રસૂલુલ્લાહ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને મુઝે (સીને) લગાયા ઔર કહા : ઐ **અલ્લાહ**! ઈસ કો કિતાબ યા'ની કુરઆને કરીમ કા ઈલ્મ અતા ફરમા. (بخاری، 1/44، حدیث:75)

પ્યારે પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! ઈન બયાન કર્દા મિસાલોં ઔર અહાદીસ કે ઈલાવા ભી રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી સીરત મેં એક ઉસ્તાઝ કે લિયે બહુત સારે મદની ફૂલ હૈં, આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم તા'લીમ વ તબ્લીગ કે દૌરાન ઈન્તિહાઈ નર્મી ઔર શફકત કા મુઝાહરા ફરમાતે થે, જિસ કે સબબ હર એક પર ખુશગવાર અસર પળતા થા ઔર સીખને કે બા'દ ઉસ પર અમલ કરને મેં એક લઝ્ઝત મહસૂસ કરતા. એક કામયાબ ઉસ્તાઝ કે લિયે ઈન તરીકોં કો અપનાને કે સાથ સાથ ઝરૂરી હૈ કે વોહ ખુદ મુખ્તલિફ ખૂબિયોં ઔર પાકીઝા સીરત વ કિરદાર કા હામિલ હો તાકે ઉસ કી શખ્સિય્યત તાલિબે ઈલ્મોં કી ઝિન્દગી મેં ઇન્કિલાબ બરપા કર સકે ઔર સાથ હી વોહ અપને શાગિર્દોં કે સાથ નર્મી ઔર મહબ્બત કા રવય્યા અપનાએ, ગૈર અખ્લાકી વ ગલત હરકતોં કે સાદિર હોને પર માર પીટ કરને, ગાલિયાં દેને, બેવુકૂફ, નાહન્જાર વગૈરા નાઝેબા કલિમાત કહને કે બજાએ નર્મી ઔર મહબ્બત સે સમઝાએ. ઉન કે લાયા'ની એ'તિરાઝાત પર મઝાક ઉળાના ઔર ગહરે એ'તિરાઝાત પર ઝુનઝલાહટ કી કૈફિય્યત કા તારી હો જાના, સીરતે નબવી કે સરાસર ખિલાફ હૈ. નીઝ ખુદ ગર્ઝી ઔર માલ વ દૌલત કે હુસૂલ કો મકસદે અસ્લી બનાને કે બજાએ તલબા કી ખૈરખ્વાહી ઔર અચ્છે મુસ્તકબિલ કો અપના મતમહે નઝર બનાએં.

અલ્લાહ કરીમ હમ સબ કો મુસ્તફા કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી મુબારક સીરત અપનાને કી તૌફીક અતા ફરમાએ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

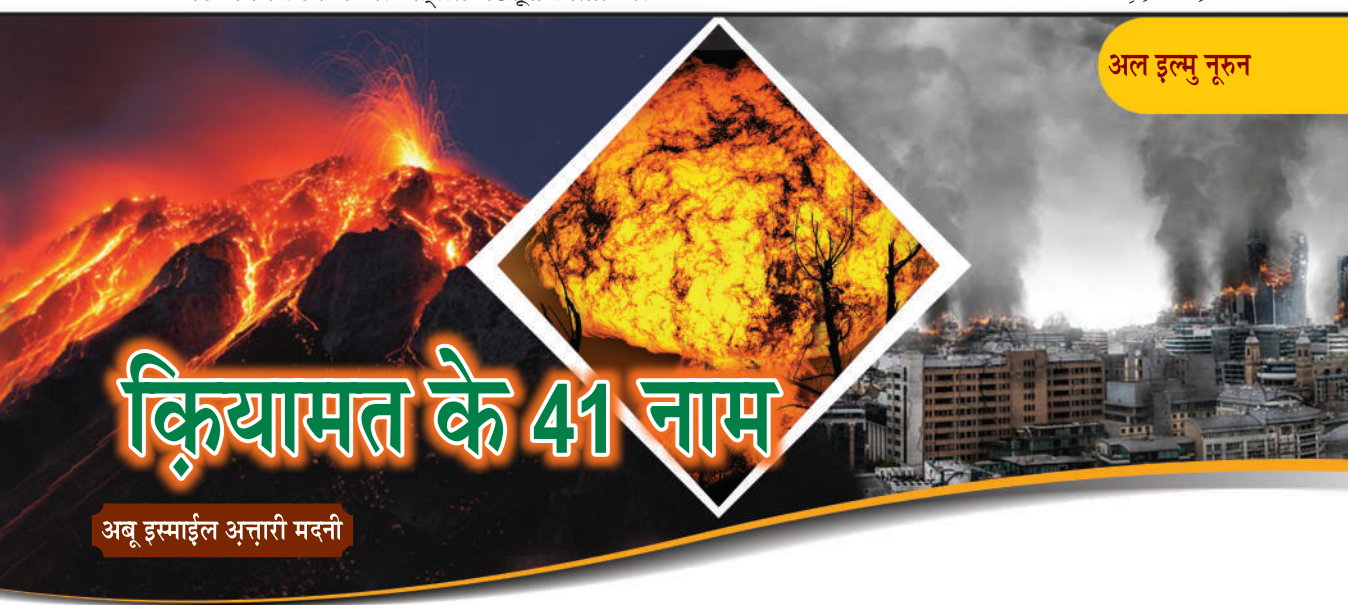

હુજ્જતુલ ઇસ્લામ હઝરતે સય્યિદુના ઇમામ મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ગઝાલી رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : જિન ઉમૂર કા કુરઆને મજીદ મેં ઝિક્ર હૈ ઉન મેં સે એક ક़િયામત હૈ, **અલ્લાહ** પાક ને ઉસ કે મસાઇબ કા ઝિક્ર કિયા ઔર ઉસ કે બહુત સે નામ ઝિક્ર ફરમાએ તાકિ તુમ ઉસ કે નામોં કી કસરત સે ઉસ કે મઆની કી કસરત પર મુત્તલઅ હો જાઓ, ઝિયાદા નામોં કા

मक़्सद नामों और अल्क़ाब को बार बार ज़िक्र करना नहीं बल्कि इस में अक़्लमन्द लोगों के लिये तम्बीह है क्यूं कि क़ियामत के हर नाम के तह़्त एक राज़ है और उस के हर वस्फ़ के तह़्त एक मा'ना है, तुम्हें उस के मआ़नी की मा'रिफ़त और पहचान ह़ासिल करने की कोशिश करनी चाहिये। (احیاء العلوم،5/275)

क़ियामत के बहुत से नामों में से 41 नामों के मआ़नी और इन की वज्हे तस्मिया मुलाह़ज़ा कीजिये : 1 क़ियामत का दिन क़रीब है क्यूं कि हर वोह चीज़ जिस का आना यक़ीनी है वोह क़रीब है, इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمُ الۡاٰزِفَۃ" या'नी क़रीब आने वाला दिन कहते हैं 2 दुन्या में क़ियामत के अ़ज़ाब की वईद सुनाई गई है, इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمُ الۡوَعِیۡد" या'नी अ़ज़ाब की वईद का दिन कहते हैं 3 उस दिन अल्लाह पाक सब को दोबारा ज़िन्दा फ़रमाएगा इस लिये वोह "یَوۡمُ الۡبَعۡث" या'नी मरने के बा'द ज़िन्दा करने का दिन है 4 उस दिन लोग अपनी क़ब्रों से निकलेंगे इस लिये वोह "یَوۡمُ الۡخُرُوۡج" या'नी निकलने का दिन है 5,6 उस दिन अल्लाह करीम सब लोगों को ह़श्र के मैदान में जम्अ़ फ़रमाएगा इस लिये वोह "یَوۡمُ الۡجَمۡع" और "یَوۡمُ الۡحَشۡر" या'नी जम्अ़ होने और इकठ्ठा होने का दिन है 7 उस दिन तमाम मख़्लूक़ ह़ाज़िर होगी इस लिये वोह "یَوۡمٌ مَّشۡهُوۡد" या'नी ह़ाज़िरी का दिन है 8 उस दिन मख़्लूक़ के आ'माल का ह़िसाब होगा इस लिये वोह "یَوۡمُ الۡحِسَاب" या'नी ह़िसाब का दिन है 9 उस दिन बदला दिया जाएगा और इन्साफ़ किया जाएगा लिहाज़ा वोह "یَوۡمُ الدِّیۡن" या'नी बदले और इन्साफ़ का दिन है 10 दहशत, ह़िसाब और जज़ा के ए'तिबार से वोह बड़ा दिन है, इस लिये उसे "یَوۡمٌ عَظِیۡم" या'नी बड़ा दिन कहते हैं 11 उस दिन लोगों का फ़ैसला या उन में फ़ासिला और जुदाई हो जाए इस लिये वोह "یَوۡمُ الۡفَصۡل" या'नी फ़ैसले या फ़ासिले का दिन है 12 क़ियामत के दिन चूंकि कुफ़्फ़ार के लिये अस्लन कोई भलाई न होगी, इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمٌ عَقِیۡم" या'नी बांझ दिन कहते हैं 13 ह़िसाब और अ़ज़ाब के ए'तिबार से वोह दिन काफ़िरों पर बहुत सख़्त होगा, इस लिये उसे "یَوۡمٌ عَسِیۡر" या'नी बड़ा सख़्त दिन कहते हैं 14 उस दिन मुजरिम अ़ज़ाब में घेर लिये जाएंगे इस लिये वोह "یَوۡمٌ مُّحِیۡط" या'नी घेर लेने वाला दिन है 15 उस दिन कुफ़्फ़ारो मुशरिकीन को दर्दनाक अ़ज़ाब होगा, इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمٌ اَلِیۡم" या'नी दर्दनाक दिन कहते हैं 16 उस दिन की सख़्ती के ए'तिबार से उसे "یَوۡمٌ کَبِیۡر" या'नी बड़ी सख़्ती वाला दिन कहते हैं 17 उस दिन लोग नादिम (शर्मिन्दा) और मग़्मूम (ग़मगीन) होंगे, इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمُ الۡحَسۡرَۃ" या'नी ह़सरत ज़दा होने का दिन कहते हैं 18 क़ियामत के दिन रूहें और अजसाम मिलेंगे, ज़मीन वाले और आस्मान वाले मिलेंगे, ग़ैरे ख़ुदा की इ़बादत करने वाले और उन के मा'बूद मिलेंगे, अ़मल करने वाले और आ'माल मिलेंगे, पहले और आख़िरी लोग मिलेंगे, ज़ालिम और मज़्लूम मिलेंगे और जहन्नमी अ़ज़ाब देने वाले फ़िरिश्तों के साथ मिलेंगे इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمُ التَّلَاق" या'नी मिलने का दिन कहते हैं 19 क़ियामत के मुख़्तलिफ़ ए'तिबारात से जन्नतियों की जीत और कुफ़्फ़ार की शिकस्त ज़ाहिर हो जाएगी इस लिये उसे "یَوۡمُ التَّغَابُن" या'नी शिकस्त ज़ाहिर होने का दिन कहते हैं 20 उस दिन शिद्दतें और हौलनाकियां हर चीज़ पर छा जाएंगी इस लिये उसे "یَوۡمُ الۡغَاشِیَۃ" या'नी छा जाने वाली मुसीबत का दिन कहते हैं 21 क़ियामत का आना दुरुस्त और साबित है, उस के आने में कोई शक नहीं बल्कि उस का वाक़ेअ़ होना यक़ीनी और क़त्ई है इस लिये उसे "اَلۡحَآقَّۃ" या'नी यक़ीनी तौर पर वाक़ेअ़ होने वाली कहते हैं 22 उस दिन की दहशत, हौलनाकी और सख़्ती से (तमाम इन्सानों के) दिल दहल जाएंगे इस लिये क़ियामत को "اَلۡقَارِعَۃ" या'नी दिल दहलाने वाली कहते हैं 23 आस्मानों और ज़मीन वाले उस दिन की हौलनाकी की वज्ह से बे होश होंगे इस लिये उसे "یَوۡمُ الصَّاعِقَۃ" या'नी बे होशी का दिन कहते हैं 24 क़ियामत क़ाइम होने के वक़्त आस्मान फट जाएगा इस लिये उसे "یَوۡمُ الۡاِنۡشِقَاق" या'नी फटने का दिन कहते हैं 25 उस दिन तमाम ज़मीन और आस्मान वालों को जम्अ़ करने का वा'दा है इस लिये उसे "یَوۡمُ الۡمَوۡعُوۡد" या'नी वा'दे का दिन कहते हैं 26 सब लोग मरने के बा'द ज़रूर एक मुअ़य्यन व मुक़र्रर वक़्त पर इकठ्ठे किये जाएंगे इस ए'तिबार से उसे "یَوۡمٌ مَّعۡلُوۡم" या'नी जाना हुवा दिन कहते हैं 27 क़ियामत के दिन अजसाम को क़ब्रों से निकाल कर मैदाने महशर लाया जाएगा इस लिये उसे "یَوۡمُ النُّشُوۡر" या'नी मुर्दों को ज़िन्दा कर के उठाए जाने का

दिन कहते हैं 28 उस दिन आदमी अपने भाई यहां तक कि मां और बाप से भी भागेगा इस लिये उसे "يَوْمُ الْفِرَار" या'नी भागने का दिन कहते हैं 29 उस दिन लोग हिसाबो किताब के बा'द या तो जन्नत में ठहरेंगे या फिर जहन्नम में इस ए'तिबार से उसे "يَوْمُ الْقَرَار" या'नी ठहरने का दिन कहा जाता है 30 उस दिन चूंकि लोगों को उन के आ'माल का बदला दिया जाएगा इस लिये उसे "يَوْمُ الْجَزَاء" या'नी बदले का दिन कहते हैं 31 जो शख़्स अल्लाह पाक के अ़ज़ाब को देखे बिग़ैर उस से डरता और उस की इताअ़त करता है और ऐसे दिल के साथ आता है जो इख़्लास मन्द, इताअ़त गुज़ार और सहीहुल अ़क़ीदा हो, ऐसे लोगों से क़ियामत के दिन फ़रमाया जाएगा : बे ख़ौफ़ो ख़तर, अम्न और इत्मीनान के साथ जन्नत में दाख़िल हो जाओ न तुम्हें अ़ज़ाब होगा और न तुम्हारी ने'मतें ज़ाइल होंगी, येह जन्नत में हमेशा रहने का दिन है और अब न फ़ना है न मौत इस लिये उस दिन को "يومُ الخُلُود" या'नी हमेशगी का दिन कहा जाता है 32 उस दिन लोगों को मैदाने महशर की तरफ़ हांका जाएगा इस लिये उसे "يَوْمُ الْمَسَاق" या'नी चलने का दिन कहते हैं 33 जिस दिन सूर फूंका जाएगा (या'नी एक सींग में फूंक मारी जाएगी जिसे नफ़्ख़ए ऊला कहा जाता है) तो उस दिन की हौलनाकी की वज्ह से ज़मीन और पहाड़ शदीद हरकत करने लगेंगे और इन्तिहाई सख़्त ज़ल्ज़ला आ जाएगा और तमाम मख़्लूक़ मर जाएगी इस लिये उसे "يَوْمُ الرَّاجِفَة" या'नी थरथराने वाली (आवाज़) का दिन कहते हैं 34,35 इस के बा'द दूसरा सूर फूंका जाएगा (जिसे नफ़्ख़ए सानिया कहा जाता है, दोनों नफ़्ख़ों के दरमियान चालीस साल का फ़ासिला होगा) जिस से हर चीज़ अल्लाह पाक के हुक्म से ज़िन्दा कर दी जाएगी इस लिये उसे "يَوْمُ الرَّادِفَة" या'नी पीछे आने वाली (आवाज़) का दिन और "يَوْمُ الْفَزَع" या'नी बड़ी घबराहट का दिन कहते हैं 36 उस दिन कि जब दूसरी बार सूर फूंकने की कान फाड़ देने वाली आवाज़ आएगी तो हर आदमी एक दूसरे से भागेगा ताकि उस से कोई अपने हुक़ूक़ का मुत़ालबा न कर ले इस लिये उसे "يَوْمُ الصَّاخَّة" या'नी कान फाड़ने वाली चिंघाड़ का दिन कहते हैं 37 उस दिन लोगों के आ'माल का वज़्न किया जाएगा इस लिये उसे "يَوْمُ الْوَزْن" या'नी (आ'माल के) वज़्न का दिन कहते हैं 38 जब (क़ियामत क़ाइम होगी तो उस वक़्त) ज़मीन थरथरा कर कांपेगी जिस से उस के ऊपर मौजूद पहाड़ और तमाम इमारतें गिर जाएंगी और येह अपने अन्दर मौजूद तमाम चीज़ें बाहर आ जाने तक कांपती रहेगी इस लिये उसे "يَوْمُ الرَّجَّة" या'नी (ज़मीन को) ज़ोर से हिलाने और हरकत देने का दिन कहते हैं 39 उस दिन हक़ाइक़ इस तरह ज़ाहिर होंगे कि उन में शक की कोई गुन्जाइश ही नहीं होगी इस लिये उसे "يَوْمُ الْيَقِين" कहते हैं 40 उस दिन लोग अपने रब्बे करीम से मुलाक़ात करेंगे इस लिये उसे "يَوْمُ اللِّقَاء" या'नी मुलाक़ात का दिन कहते हैं 41 (क़ियामत के दिन) लोग अपने आ'माल के मुताबिक़ अपने पसीने में डूबे होंगे, उन में से बा'ज़ के टख़नों तक, बा'ज़ के घुटनों तक, बा'ज़ की कमर तक होगा और किसी के मुंह में पसीना लगाम दिये हुए होगा इस लिये उसे "يَوْمُ الْعَرَق" या'नी पसीने का दिन कहते हैं।

(اتحاف السادۃ المتقین، 14/450 تا 453، صراط الجنان، 8/297)

ह़ज़रते सय्यिदुना इमाम मुह़म्मद बिन मुह़म्मद ग़ज़ाली رحمۃ اللہ علیہ फ़रमाते हैं : हमारी सब से अच्छी ह़ालत तो येह है कि हम क़ुरआने पाक पर मज़्बूती से अ़मल पैरा हों लेकिन हम उस के मआ़नी में ग़ौर नहीं करते, न ही रोज़े क़ियामत के औसाफ़ और उस के कसीर नामों में फ़िक्र करते हैं और न ही उस दिन की हौलनाकियों से ख़लासी पाने की कोशिश करते हैं।

हम इस ग़फ़्लत से अल्लाह पाक की पनाह चाहते हैं, रब तआ़ला अपनी वसीअ़ रह़मत से हमारी कोताहियों को मुआ़फ़ फ़रमाए। (احیاء العلوم، 5/276)

બૈઠને કા સલીકા

અબૂ મુહમ્મદ તાહિર અત્તારી

દો તલબા ઈલ્મે દીન હાસિલ કરને કે લિયે દૂસરે મુલ્ક ગએ, દો સાલ તક દોનોં ઈકટ્ઠે પઢતે રહે, જબ અપને વતન વાપસ આએ તો ઉન મેં સે એક ફકીહ (બહુત બળા આલિમ) બન ચુકા થા જબ કે દૂસરા ઈલ્મ વ કમાલ સે ખાલી હી રહા. ઉસ શહર કે ઉલમાએ કિરામ ને ઈસ બાત પર ખૂબ ગૌરો ખૌઝ કિયા, દોનોં કે હુસૂલે ઈલ્મ કે તરીકએ કાર, અન્દાઝે તકરાર ઔર બૈઠને કે અતવાર વગૈરા કે બારે મેં તહકીક કી તો એક બાત જો નુમાયાં તૌર પર સામને આઈ વોહ યેહ થી કે વોહ શખ્સ જો ફકીહ (બહુત બળા આલિમ) બન કર આયા થા ઉસ કા મા'મૂલ થા કે વોહ સબક યાદ કરતે વક્ત કિબ્લા રૂ (યા'ની કિબ્લે કી તરફ મુંહ કર કે) બૈઠા કરતા, જબ કે દૂસરા કિબ્લે કી તરફ પીઠ કર કે બૈઠને કા આદી થા, ચુનાન્ચે તમામ ઉલમા વ ફુકહાએ કિરામ ઈસ બાત પર મુત્તફિક હુએ કે યેહ ખુશ નસીબ કિબ્લે કી તરફ રુખ કરને કે એહતિમામ કી બરકત સે ફકીહ બના ક્યૂંકે બૈઠતે વક્ત કા'બતુલ્લાહ શરીફ કી સમ્ત રુખ રખના સુન્નત હૈ. (تعلیم المتعلم طریق التعلم، ص114)

ઐ આશિકાને રસૂલ ! હમારા ઉઠના, બૈઠના, ચલના, ફિરના, લેના, દેના અલ ગરઝ હર મુઆમલા સુન્નત કે મુતાબિક હોના ચાહિયે. હમારે પ્યારે આકા, મદીને વાલે મુસ્તફા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ઉમૂમન કિબ્લા રૂ તશરીફ ફરમા હોતે ઔર ઈસ કી તરગીબ ભી દિલાતે, ચુનાન્ચે ફરમાને મુસ્તફા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم હૈ : 1 બૈઠને કી જગહોં મેં સબ સે ઈઝ્ઝત વાલી બૈઠક વોહ હૈ જિસ મેં કિબ્લે કી તરફ રુખ કિયા જાએ. (مجمع الزوائد، 8/114، حدیث:12916) 2 હર શૈ કે લિયે બુઝુર્ગી હૈ ઔર બૈઠને કા શરફ યેહ હૈ કે ઈસ મેં કિબ્લે કો મુંહ કિયા જાએ. (مجمع الزوائد، 8/114، حدیث:12917)

હમારે બુઝુર્ગાને દીન કિબ્લા રૂ બૈઠને ઔર અપની અશ્યા કા રુખ કિબ્લે કી જાનિબ રખને કા ખૂબ એહતિમામ ફરમાતે, ચુનાન્ચે કુત્બે રબ્બાની, સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رحمۃ اللہ علیہ કે બારે મેં મન્કૂલ હૈ કે આપ અપને વુઝૂ કા બરતન (લોટા) ભી કિબ્લા રૂ રખતે. શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ ઈરશાદ ફરમાતે હૈં : (મેરી) ખ્વાહિશ યેહી હોતી હૈ કે હર ચીઝ કા રુખ જાનિબે કિબ્લા રહે. (જિન્નાત કા બાદશાહ, સ. 14) આપ ઈસ મુબારક અમલ કી તરગીબ દેતે હુએ નેક બનને કા નુસ્ખા યા'ની મદની ઈન્આમાત મેં મદની ઈન્આમ નમ્બર 27 મેં ઈરશાદ ફરમાતે હૈં : "ક્યા આજ આપ ને (ઘર મેં ઔર બાહર ભી) પર્દે મેં પર્દા કિયા ? નીઝ બૈઠને મેં કિબ્લે કી સમ્ત રુખ રખને કી સઈ ફરમાઈ ?" કિબ્લા રૂ બૈઠને વાલોં કો જહાં દીની ફવાઈદ હાસિલ હોતે હૈં, વહીં દુન્યાવી ફવાઈદ ભી મિલતે હૈં ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના ઈમામ શાફેઈ رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : ચાર ચીઝેં આંખોં કી (બીનાઈ કી) તકવિય્યત કા બાઇસ હૈં, ઇન મેં સે એક કિબ્લા રુખ બૈઠના ભી હૈ. (ઇહયાઉલ ઉલૂમ, 2/27 મુલખ્ખસન) પ્યારે ઈસ્લામી ભાઇયો ! હમેં ભી કોશિશ કર કે કિબ્લા રૂ બૈઠને કી આદત બનાની ચાહિયે ઔર અગર દિલ મેં સુન્નત પર અમલ કી નિય્યત હોગી તો સુન્નત કા સવાબ મિલેગા. અલબત્તા કઝાએ હાજત યા ઐસી હાલત મેં જિસ વક્ત બદન પર કપડે ન હોં ઉસ વક્ત હરગિઝ કિબ્લે કી તરફ મુંહ યા પીઠ ન હો. ઈલ્મે દીન સિખાને વાલે કે લિયે સુન્નત યેહ હૈ કે પીઠ કિબ્લે કી તરફ રખે તાકે સુનને વાલોં કા રુખ જાનિબે કિબ્લા હો સકે. આખિર મેં એક ઝૌક અફ્ઝા બાત ! વોહ યેહ કે પાક વ હિન્દ નીઝ નેપાલ, બંગાલ (બાંગ્લાદેશ) ઔર શ્રીલંકા વગૈરા મેં જબ કા'બે કી તરફ મુંહ કિયા જાએ તો ઝિમનન મદીનએ મુનવ્વરા કી તરફ ભી રુખ હો જાતા હૈ, લિહાઝા યેહ નિય્યત ભી બઢા દીજિયે કે તા'ઝીમન મદીનએ મુનવ્વરા કી તરફ રુખ કરતા હૂં.

બૈઠને કા હસીં કરીના હૈ — રુખ ઉધર હૈ જિધર મદીના હૈ
રૂ બરૂ મેરે ખાનએ કા'બા — ઔર અફકાર મેં મદીના હૈ

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

નૌજવાનોં કે મસાઇલ

શર્ત જો જાન લે ગઈ

અબૂ રજબ અત્તારી મદની

તીન સાલ પહલે કી બાત હૈ કે દેહલી કે અલાકે વઝીર પુર મેં દો સહેલિયોં કે મા બૈન સ્કૂલ મેં તકસીમ કી જાને વાલી ઑયર્ન ગોલિયોં કો ખાને કી શર્ત લગી. ઐસે મેં શર્ત જીતને કી કોશિશ મેં એક લળકી ને ઑયર્ન કી 12 ગોલિયાં ખા લીં જિસ સે વોહ બેહોશ હોને લગી ઔર ઉસ કી તબીઅત બિગળને લગી. ઈસ મુઆમલે કી જાનકારી હોને પર ઘરવાલોં ને ઉસે ફૌરન હસ્પતાલ મેં ભરતી કિયા. લેકિન ઉસ કી જાન બચાઈ ન જા સકી. યૂં વોહ બેચારી શર્ત જીતને કે બાવુજૂદ અપની ઝિન્દગી કી બાઝી હાર ગઈ.

ખ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! જાન લેવા શર્તે લગાને કા સિલસિલા આજ ભી જારી હૈ, લુડ્ડો, કેરમ, બ્લેર્ડ, તાશ વગૈરા કી નાજાઇઝ વ હરામ શર્તો મેં તો ઇન્સાન માલ હારતા હૈ લેકિન ખતરનાક શર્તો મેં અપની જાન ભી હાર જાતા હૈ જૈસે ❁ ગહરે ઔર તેઝ દરિયા કો તૈર કર પાર કરને કી શર્ત ❁ શેર, ચીતે, રીછ ઔર મગરમચ્છ જૈસે ખૂંખ્વાર જાનવરોં કે કરીબ જાને, ઉન્હેં હાથ લગાને ❁ ખૌફનાક વીરાને મેં તન્હા રાત ગુઝારને ❁ ઊંચી બિલ્ડિંગોં કે કનારે પર બિગૈર સહારે ખળે હોને ❁ ગૈર હમવાર ઢલવાન વાલે બુલન્દ પહાળ સે ભાગતે હુએ નીચે ઉતરને કી શર્ત ❁ ઝહ્રીલે સાંપ કો હાથ મેં પકળને કી શર્ત ❁ ચલતી ગાળી સે છલાંગ લગાને કી શર્ત ❁ કિસી કે સર પર સેબ વગૈરા રખ કર અસ્લ પિસ્ટલ કી ગોલી સે સેબ કો નિશાના બનાને કી શર્ત ❁ ગહરી આબશારોં મેં છલાંગ લગાને ❁ ખૂન જમા દેને વાલી સર્દી મેં ગર્મ લિબાસ કે બિગૈર બર્ફબારી યા ઠન્ડે ઠાર પાની મેં બૈઠ જાને ❁ તેઝ રફ્તાર ટ્રેન કે સામને ઝિયાદા દેર તક ખળે રહને ❁ બિગૈર બ્રેક લગાએ રશ વાલી સળકોં પર મોટર સાઈકિલ રેસ લગાને ❁ ઝિયાદા દેર તક બાઈક કા અગલા પહિયા ઉઠા કર વન વીલિંગ (*One Wheeling*) કરને જૈસી ખતરનાક શર્તે અકસર જાન લેવા સાબિત હોતી હૈં, ઈસ કિસ્મ કી શર્તો સે દૂર રહના ચાહિયે, ઈબ્રત હાસિલ 5 ખબરેં મુલાહઝા કીજિયે :

1 જમના નદી ઉબૂર કરને કી શર્ત નૌજવાન કી જાન લે ગઈ ફરીદાબાદ મેં દો દોસ્તોં ને પહલે નદી ઉબૂર કરને પર 100 રુપૈ કી શર્ત લગાઈ ઔર નદી મેં કૂદ ગએ, લેકિન એક દોસ્ત શર્ત કે સાથ સાથ ઝિન્દગી સે ભી હાર ગયા ઔર નદી કા તેઝ બહાવ ઉસે અપને સાથ બહા લે ગયા.

(ફર્સ્ટ ઇન્ડિયા વેબસાઇટ 1 અગસ્ત 2018)

2 ટ્રેન કે ઊપર સે ગુઝરને કી શર્ત જાન લેવા સાબિત હુઈ સોશ્યલ મીડિયા પર ખતરનાક વીડિયો દેખ કર દેહલી કે એક 17 સાલહ નૌજવાન ને અપને દોસ્તોં કે સાથ શર્ત લગાઈ કે ટ્રેન કી છત પર ચઢ કર દૂસરી તરફ઼ ઉતરના હૈ. ચુનાન્ચે સબ દોસ્ત મિલ કર ટ્રેન કી છત પર જા પહુંચે. લેકિન યેહ 17 સાલહ નૌજવાન ટ્રેન કે ઊપર પહુંચતે હી વહાં સે ગુઝરતે હાઈ વોલ્ટેજ તાર કી ઝદ મેં આ ગયા ઔર દોસ્તોં કે સામને હી કરન્ટ મેં ચિપક કર અપની જાન સે હાથ ધો બૈઠા.

(દૈનિક જાગરણ 5 જનવરી 2016)

3 શર્ત કે સબબ 12 સાલ કે લળકે ને દોસ્ત કી જાન લી સૂબા મગરિબી બંગાલ કે શહ્ર કલકત્તા સે તઅલ્લુક રખને વાલે દો કમ ઉમ્ર દોસ્તોં મેં ક્રિકેટ મેચ પર શર્ત લગી લેકિન શર્ત કી રકમ દેને કા મુતાલબા કરને પર હોને વાલે તનાઝોઅ કે દૌરાન એક દોસ્ત ને અપને હી દોસ્ત કા કત્લ કર દિયા. કાતિલ વ મક્તૂલ દોનોં કી હી ઉમ્રેં ફ઼કત 12 સાલ થીં.

(વન ઇન્ડિયા વેબ સાઇટ 24 અપ્રૈલ 2017)

4 શર્ત લગા કર ઘોંગા ખાને વાલા નૌજવાન દુન્યા સે ચલ બસા સિડની (ઑસ્ટ્રેલિયા) કે નૌજવાન તાલિબે ઈલ્મ ને અપને હમ જમાઅતોં કે સાથ ઘોંગે (એક કિસ્મ કી (*Slug*) જિસ કે જિસ્મ પર ખોલ નહીં હોતા) કો શર્ત લગા કર ખા લિયા. ઘોંગા ખાને કે બા'દ તાલિબે ઈલ્મ કો કમઝોરી મહસૂસ હોને લગી, વાલિદૈન ને ઈસ કૈફિય્યત કો ખતરનાક ન સમઝતે હુએ નઝર

અન્દાઝ કર દિયા, તાહમ 24 ઘન્ટોં કે દૌરાન તાલિબે ઈલ્મ કોમા (ઐસી હાલત જિસ મેં આદમી બ ઝાહિર મુર્દા નઝર આતા હૈ) મેં ચલા ગયા ઔર એક સાલ કોમા મેં રહને કે બા'દ મર ગયા.

(લાઈવ ન્યૂઝ વેબ સાઈટ, 6 નવમ્બર 2018)

5) અપની જાન કો હલાકત પર પેશ કરના જાઈઝ નહીં યાદ રહે ! બિલા મસ્લહતે શરઈ જાન બૂઝ કર અપને આપ કો હલાકત પર પેશ કરના ગુનાહ વ હરામ ઔર જહન્નમ મેં લે જાને વાલા કામ હૈ. પારહ 2 સૂરતુલ બકરહ આયત નમ્બર 195 મેં ઈરશાદ હોતા હૈ :

وَلَا تُلْقُوْا بِاَیْدِیْكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِۛ-

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર અપને હાથોં હલાકત મેં ન પળો.

અચ્છોં કી સોહબત મેં રહેં ઈન્સાન કે કિરદાર પર જો ચીઝેં અસર અન્દાઝ હોતી હૈં ઉન મેં સે સોહબત (Company) ભી હૈ, ઈન્સાન અગર કારોબારી લોગોં કે સાથ ઉઠે બૈઠેગા તો વોહ કારોબાર કે બારે મેં ઝિયાદા સોચના શુરૂઅ કર દેગા, ખિલાડિયોં કે સાથ રહેગા તો ખેલોં કા શૌકીન બનેગા, ઈબાદત ગુઝાર પરહેઝગાર લોગોં મેં બૈઠેગા તો ઉસ કી ઝિન્દગી ભી ઉન્હીં કે રંગ મેં રંગ જાએગી, સોહબત કે અસરાત કો નબિયે કરીમ صلى الله عليه واله وسلم ને યૂં બયાન ફરમાયા હૈ :

અચ્છે ઔર બુરે મુસાહિબ (સાથી) કી મિસાલ, મુશ્ક ઉઠાને વાલે ઔર ભટ્ટી ઝોંકને વાલે કી તરહ હૈ, કસ્તૂરી ઉઠાને વાલા તુમ્હેં તોહફા દેગા યા તુમ ઉસ સે ખરીદોગે યા તુમ્હેં ઉસ સે ઉમ્દા ખુશબૂ આએગી, જબ કે ભટ્ટી ઝોંકને વાલા યા તુમ્હારે કપડે જલાએગા યા તુમ્હેં ઉસ સે ના ગવાર બૂ આએગી.

(مسلم، ص1084، حدیث:6692)

નૌજવાન ઈસ્લામી ભાઈયો ! હમેં ચાહિયે કે કોઈ ભી કામ કરને સે પહલે ઉસ કે અન્જામ પર ગૌર કર લેં, ખાસ કર હદ સે ઝિયાદા ખુદ એ'તિમાદી (Over Confidence) કા શિકાર હો કર ખતરનાક કામોં કે હવાલે સે કિસી કે ચક્કર મેં ન આએં. રબ્બે કરીમ હમેં નેક ઔર પરહેઝગાર બનને કી તૌફીક અતા ફરમાએ. ઐ કાશ ! હમેં નેકિયોં મેં એક દૂસરે કા મુકાબલા કરને કી મદની સોચ નસીબ હો જાએ

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلى الله عليه واله وسلم

મુસલમાન કી કબ્ર કા અદબ

ઈરશાદે આ'લા હઝરત رحمة الله عليه : કબ્રે મુસ્લિમ કા અદબ વાજિબ હૈ ઉસ પર ઈસ્તિન્જા કરના હરામ હૈ ઉસ પર ઉગાલ (ચબા કર મુંહ સે નિકાલ યા થૂકી હુઈ ચીઝ) યા ધોવન (યા'ની વોહ પાની જિસ મેં કોઈ ચીઝ ધોઈ ગઈ હો ઉસે) ડાલના તૌહીન હૈ, ઉસે બિલા ઝરૂરત વ મજબૂરી શરઈ પાઉં રખના નાજાઈઝ હૈ, ન કે معاذالله ઉસ પર જૂતા પહને ચઢના.

(ફતાવા રઝવિય્યા, 16 / 568)

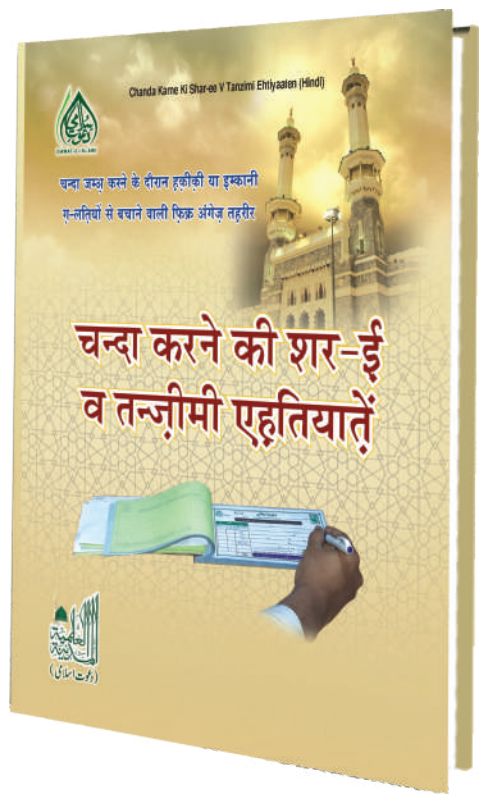

ક્યા ઇસ્લામ સિર્ફ ખિદમતે ખલ્ક કા નામ હૈ ?

મુફ્તી અબૂ સાલેહ મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

આજ કલ લફ્ઝોં મેં ખિયાનત આમ હૈ કે અચ્છે અલ્ફાઝ, બુરે મકસદ કે લિયે બોલે જાતે હૈં જૈસે દીની તા'લીમાત સે બેઝાર લોગ "**રૌશન ખયાલી**" કા લફ્ઝ કુરઆનો હદીસ કી તા'લીમાત કો તારીકી સમઝતે હુએ ઔર ઇસ્લામ મુખાલિફ તર્ઝે અમલ કો રૌશની કરાર દેતે હુએ બોલતે હૈં હાલાંકે યેહ સરાસર બાતિલ હૈ. કુછ ઐસા હી મુઆમલા ઇસ જુમ્લે કા હૈ કે "**ઇસ્લામ તો સિર્ફ ખિદમતે ખલ્ક કા નામ હૈ**". ફી નફ્સિહી ખિદમતે ખલ્ક બહુત ઉમ્દા વ આ'લા અમલ હૈ ઔર દીને ઇસ્લામ મેં ઇસ કી બહુત અહમ્મિય્યત વ ફઝીલત હૈ. લોગોં કે સાથ ભલાઇ, ગરીબોં કી મદદ, યતીમોં પર શફકત, મુસીબત ઝદા કી હાજત રવાઈ ઔર મખ્લૂકે ખુદા કી પરેશાનિયાં દૂર કરના નબિયે કરીમ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم કી આ'લા દરજે કી સુન્નત હૈ ઔર કુરઆને મજીદ મેં ઇસ અઝીમ કામ કી બહુત તાકીદ ફરમાઈ ગઈ હૈ લેકિન ઇલ્મે દીન સે દૂર, ઇબાદત સે ગાફિલ ઔર દીની તા'લીમાત મસ્ખ કરને વાલે લોગ યેહ જુમ્લા ઇસ મકસદ કે લિયે ઇસ્તિ'માલ કરતે હૈં કે સિર્ફ ખિદમતે ખલ્ક ઝરૂરી હૈ ઔર બકિય્યા અહકામે દીન મસલન નમાઝ, રોઝા, હજ્જો ઉમરહ, તિલાવત વ ઝિક્ર ઔર ફિક્રે આખિરત કી કોઇ ઝિયાદા અહમ્મિય્યત નહીં હૈ. ઐસે લોગ ઉમૂમન ઇન્સાની હુકૂક વગૈરા કા લફ્ઝ કસરત સે ઇસ્તિ'માલ કરતે હૈં જબ કે ઇબાદત કે મુતઅલ્લિક કહતે હૈં કે યેહ તો બન્દે ઔર ખુદા કા મુઆમલા હૈ, ખુદા ચાહેગા તો મુઆફ ફરમા દેગા, લિહાઝા ઇન કી ઇતની ફિક્ર કરને ઔર ઇન કી તરફ દા'વત દેને કી હાજત નહીં બસ ઇન્સાનિયત હોની ચાહિયે ઇન્સાનિયત. બા'ઝ તો ઐસે બેબાક હોતે હૈં કે વોહ ઇસ્લામી અહકામ કો ભી ખિદમતે ખલ્ક કા ઝરીઆ કરાર દેતે હૈં ઔર કહતે હૈં કે નમાઝ તો સિર્ફ ડિસિપ્લિન સિખાને કે લિયે હૈ ઔર રોઝા સિર્ફ ભૂકોં સે હમદર્દી કા એહસાસ પૈદા કરને કે લિયે હૈ ઔર ઝકાત સિર્ફ ગરીબોં કી મદદ કે લિયે હૈ વગૈરહા હાલાંકે યેહ સબ ચીઝેં દીન કી હિકમતોં મેં સે ચન્દ હિકમતેં ઝરૂર હૈં લેકિન ઐસા નહીં હૈ કે સિર્ફ યેહી મકસૂદ હૈ બલ્કે ઇન મેં હુક્મે ઇલાહી પર અમલ, બન્દગી કા ઇઝહાર, ખુદા સે કલ્બી તઅલ્લુક, રિઝાએ ઇલાહી કે લિયે જાન વ માલ વ વક્ત કી કુરબાની, હુક્મે ઇલાહી પર અપની ખ્વાહિશ વ મહબ્બત કો કુરબાન કરને કા જઝબા યેહ સબ ચીઝેં ઇબાદત કે બુન્યાદી મકાસિદ મેં સે હૈં. વરના હજ ઔર મનાસિકે હજ યા'ની એહરામ, તવાફ, વુકૂફે મુઝ્દલિફા વ અરફા મેં તો કોઈ ખિદમતે ખલ્ક નહીં તો યેહ ચીઝ તો ઇબાદત સે હી ખારિજ હો જાની ચાહિયે હાલાંકે ઐસા હરગિઝ નહીં. ખુલાસા યેહ હૈ કે ખિદમતે ખલ્ક કો ઇબાદત વ સુન્નત વ સઆદત ઝરૂર જાના જાએ લેકિન સારા દીન ઇસી મેં ઢાલ કર દીન કી ઇમારત ઢાને કી કોશિશ ન કી જાએ. દીને ઇસ્લામ કે અહકામ કી તફ્સીલ કે મુતઅલ્લિક હકીકી સૂરતે હાલ યેહ હૈ કે કુછ અહકામ પર અમલ ઝરૂરી હોતા હૈ કે ઇન્હેં છોળને વાલા ગુનહગાર હૈ ખ્વાહ વોહ બન્દા સોએ બિગૈર ચૌબીસ ઘન્ટે ખિદમતે ખલ્ક મેં લગા રહે ઔર યેહ કામ ફરાઇઝો વાજિબાત કહલાતે હૈં જૈસે નમાઝ, રોઝા, હજ, ઝકાત, કુરબાની વગૈરહા. ઇસી કે કરીબ સુન્નતે મુઅક્કદા કા મુઆમલા હૈ જિસ કે છોળને કી આદત બનાને વાલા ગુનાહગાર હૈ. ઇન કે મુકાબિલ કુછ કામ વોહ હૈં જિન સે બચના ઝરૂરી હૈ યેહ હરામ ઔર મકરૂહે તહરીમી કહલાતે હૈં જૈસે,

ઝિના, ચોરી, સૂદ, તર્કે નમાઝ વગૈરહા ઔર ઈન સે નીચે સુન્નતે મુઅક્કદા છોળને કા દરજા હૈ. ઈન અવામિર વ નવાહી (યા'ની જિન્હેં લાઝિમી કરને યા લાઝિમી છોળને કા હુક્મ હૈ) કે ઈલાવા કસીર કામ મુસ્તહબ વગૈરા કે દરજે મેં આતે હૈં, ઉન મેં મુસ્તહબ્બાત પર અમલ કરને સે સવાબ મિલતા હૈ લેકિન છોળને પર કોઈ ગુનાહ નહીં. ઈસ તફસીલ કે બા'દ અર્ઝ હૈ કે બન્દે કો હુક્મ દિયા ગયા હૈ કે અપને ઊપર લાઝિમ તમામ ફરાઈઝો વાજિબાત કો ઝરૂર અદા કરે ઔર તમામ ગુનાહોં સે બચે, ફિર ઈસ કે બા'દ ઈખ્તિયાર હૈ, ચાહે તો તમામ મુસ્તહબ્બાત પર અમલ કરે યા જિસ મુસ્તહબ મેં ઉસ કા દિલ ઝિયાદા લગતા હૈ યા ઉસે ઝિયાદા પસન્દ હૈ યા ઉસ કે મિઝાજ કે કરીબ હૈ ઉસે ઈખ્તિયાર કર લે મસલન કિસી કો નમાઝ મેં ઝિયાદા લુત્ફ આતા હૈ તો ચાહે વોહ બાકી સારા વક્ત નફ્લ પઢને મેં ગુઝાર દે ઔર અગર કિસી કો તિલાવતે કુરઆન મેં બહુત સુરૂર મિલતા હૈ તો વોહ તિલાવતે કુરઆન મેં મસરૂફ રહે. જિસે દુરૂદ શરીફ સે બહુત મહબ્બત હૈ વોહ દુરૂદ શરીફ પઢતા રહે. યેહ સબ આદમી કે ઈખ્તિયાર પર હૈ ઔર સહાબએ કિરામ عليهم الرضوان ઔર બુઝુર્ગાને દીન સે યેહ સબ તરીકે મરવી હૈં કે કોઈ નમાઝ મેં ઝિયાદા મસરૂફ રહા જબ કે કોઈ તિલાવત મેં ઝિયાદા મા'રૂફ હુવા ઔર કિસી કા મા'મૂલ દુરૂદ પઢના રહા ઔર કિસી ને ખુદ કો તા'લીમે દીન મેં મસરૂફ રખા. અલ ગરઝ યેહ સબ મુસ્તહબ ઈબાદાત મેં ઈખ્તિયાર કી સૂરતેં હૈં.

યેહી મુઆમલા ખિદમતે ખલ્ક કા ભી હૈ કે એક આદમી જબ ગુનાહોં સે બચતા હૈ ઔર ફરાઈઝો વાજિબાત કી પાબન્દી કરતા હૈ મસલન નમાઝેં પૂરી પઢતા હૈ, રમઝાન કે રોઝે રખતા હૈ, ઝકાત અદા કરતા હૈ, હજ ફર્ઝ હૈ તો વોહ ભી કરતા હૈ, હરામ કમાઈ સૂદ, રિશ્વત વગૈરહા સે બચતા હૈ ઔર ઈસ કે સાથ ખિદમતે ખલ્ક કે ઝરૂરી અહકામ પૂરે કરતા હૈ જૈસે માં બાપ કી ખિદમત, બીવી બચ્ચોં ઔર રિશ્તેદારોં કે હુકૂક કી અદાએગી કરતા હૈ લેકિન ઈસ કે બા'દ ઉસ કા ઝૌક યેહ હૈ કે વોહ આમ લોગોં કી ભલાઈ કે કામ કરતા હૈ મસલન કિસી કો મુશ્કિલ મેં દેખા તો ઉસ કી મુશ્કિલ દૂર કર દી, કિસી કે બચ્ચે કો નોકરી ચાહિયે ઉસ કે લિયે મુફ્ત મેં ભાગ દોળ કી, કિસી ગરીબ કા પતા ચલા, ઉસ કી મદદ કી યા ઉસ ને કોઈ વેલ્ફેર બનાઈ હૈ ઔર ઉસ મેં ફન્ડ જમ્અ કર કે ગરીબોં, યતીમોં, બેવાઓં પર, બચ્ચોં કી તા'લીમ ઔર ગરીબ બચ્ચિયોં કી શાદી કરવાને પર ખર્ચ કરતા હૈ તો યેહ બહુત અઝીમ કારે સવાબ, કુરઆની તા'લીમ વ સુન્નતે નબવી પર અમલ ઔર બેહતરીન આ'માલ મેં સે એક અમલ હૈ જૈસે નબિયે પાક صلى الله عليه واله وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા : લોગોં મેં બેહતરીન વોહ હૈ જો લોગોં કો ઝિયાદા નફ્અ દેને વાલા હૈ.

(معجم اوسط، 58/6، حدیث:5787)

લિહાઝા અગર કોઈ આદમી **અલ્લાહ** કી બન્દગી ઔર ઉસ કે કુર્બ કે હુસૂલ કે લિયે ઈસી રાસ્તે કો અપનાએ તો યેહ ભી બહુત અચ્છા રાસ્તા હૈ. ખુલફાએ રાશિદીન رضی اللہ عنہم કી સીરત મેં યેહ ચીઝ બકસરત નઝર આએગી કે ખિલાફત સંભાલને કે બા'દ ખિદમતે ખલ્ક કે કામોં મેં યૂં મસરૂફ રહે કે ઈબાદત વ રિયાઝત સબ અપની જગહ જારી રખી, જૈસે હઝરતે સય્યિદુના ફારૂકે આ'ઝમ رضی اللہ عنہ રાતોં કો મદીને કી ગલિયોં મેં ચક્કર લગા કર અહ્લે મદીના કે અહવાલ દેખતે થે કે કોઈ મુશ્કિલ મેં તો નહીં. આપ હી કા વાકિઆ હૈ કે એક ઔરત કો મુશ્કિલ મેં દેખા તો અપને કન્ધે પર અનાજ કી બોરી લાદ કર ઉસ કે પાસ પહુંચ ગએ, ખુદ ખાના પકા કર ઉસ કે બચ્ચોં કો ખિલાયા ઔર વહીં બૈઠે રહે. ફરમાયા : મૈં ને ઉન કો ભૂક સે રોતે દેખા થા અબ અપની આંખોં સે હંસતે હુએ દેખના ચાહતા હૂં. યેહ ખિદમતે ખલ્ક હી તો થી. લિહાઝા ખિદમતે ખલ્ક કે કામ અપની બુન્યાદ કે એ'તિબાર સે અચ્છે હૈં ઔર અગર **અલ્લાહ** તઆલા કી રિઝા કી નિય્યત સે કરે તો સવાબ ભી મિલેગા લેકિન ઈબાદત, નમાઝ, તિલાવત, ખિદમતે મસ્જિદ કે કામોં કી અહમ્મિય્યત ઘટાને કે લિયે યેહ કહના સરાસર ગલત હૈ કે દીન સિર્ફ ખિદમતે ખલ્ક કા નામ હૈ ઔર જો ખિદમતે ખલ્ક મેં મસરૂફ હૈ ઉસ કો દૂસરે અહકામ પર અમલ કરને કી ઝરૂરત નહીં. ઐસે લોગ અપની કમ ઈલ્મી કી વજહ સે દીન કી વુસ્અત ઔર તમામ પહલૂઓં કો સમઝ નહીં પાતે ઈસ લિયે ગલત ફહ્મી કા શિકાર હો જાતે હૈં.

બે મિસાલ વિલાદતે મુબારક

કાશિફ શહઝાદ અત્તારી મદની

અલ્લાહ કે હબીબ صلى الله عليه واله وسلم કે ફઝાઇલ વ ખસાઇસ કા લિખના, પઢના ઔર સુનના સુનાના બહુત બળી સઆદત ઔર એક ઉમ્દા ઇબાદત હૈ. કદીમ ઝમાને સે ઉલમાએ કિરામ રસૂલે ખુદા صلى الله عليه واله وسلم કી સીરત કે દીગર પહલૂઓં કી તરહ આપ કે ફઝાઇલ વ ખસાઇસ પર મુશ્તમિલ કિતાબેં ભી તસનીફ ફરમાતે રહે. સીરત ઔર હદીસ કી જિન કિતાબોં મેં રસૂલે અકરમ صلى الله عليه واله وسلم કે ખસાઇસ સે મુતઅલ્લિક બાબ (Chapter) કાઇમ કિયે ગએ ઉન કી મુકમ્મલ તા'દાદ બયાન કરના તો મુશ્કિલ હૈ, અલબત્તા મુસ્તકિલ તૌર પર ખસાઇસે મુસ્તફા કે મૌઝૂઅ પર કિતાબેં લિખને વાલે ઉલમાએ કિરામ ઔર ઉન કી કિતાબોં મેં સે કુછ કે નામ દર્જ કિયે જાતે હૈં તાકે ઇસ મૌઝૂઅ કી અહમ્મિય્યત કા અન્દાઝા હો સકે :

1 નિહાયતુસ્સૂલ ફી ખસાઇસિર્રસૂલ, ઇમામ ઉમર બિન હસન ઇબ્ને દેહિયા رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 633 હિ.) 2 શિફાઉસ્સુદૂર ફી આ'લામે નુબુવ્વતિર્રસૂલ વ ખસાઇસિહી, ઇમામ સુલૈમાન બિન સબ્અ સબ્તી رحمة الله عليه 3 બિદાયતુસ્સૂલ ફી તફઝીલિર્રસૂલ, સુલ્તાનુલ ઉલમા ઇઝ્ઝુદ્દીન બિન અબ્દુસ્સલામ સુલમી رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 660 હિ.) 4 અલ્લફઝુલ મુકર્રમ બિખસાઇસિન્નબિય્યિલ મુહતરમ, ઇમામ કુત્બુદ્દીન મુહમ્મદ બિન મુહમ્મદ ખૈઝરી શાફેઈ رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 894 હિ.) 5 ઔર 6 ઇમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી શાફેઈ رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 911 હિ.) ને પહલે કિફાયતુત્તાલિબિલ્લબીબ ફી ખસાઇસિલ હબીબ (અલખસાઇસુલ કુબ્રા) તહરીર ફરમાઈ જિસ મેં ખસાઇસે મુસ્તફા કો દલાઇલ કે સાથ ઝિક્ર ફરમાયા ઔર ફિર બા'દ મેં ઉનમૂઝજુલ્લબીબ ફી ખસાઇસિલ હબીબ (અલખસાઇસુસ્સુગરા) લિખી જિસ મેં દલાઇલ કો તર્ક કર કે સિર્ફ ખસાઇસ ઝિક્ર ફરમાએ 7 ઔર 8 ઇમામ મુહમ્મદ અબ્દુર્રઉફ મુનાવી رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 1031 હિ.) ને ફત્હુર્રઉફિલ મુજીબ ઔર તૌઝીહુ ફત્હિર્રઉફિલ મુજીબ કે નામ સે ઉનમૂઝજુલ્લબીબ કી દો શુરૂહાત તહરીર ફરમાઈ. 9 અલઅનવાર બિખસાઇસિન્નબિય્યિલ મુખ્તાર, શૈખુલ ઇસ્લામ હાફિઝ ઇબ્ને હજર અસ્કલાની رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 852 હિ.) 10 ગાયતુસ્સૂલ ફી ખસાઇસિર્રસૂલ, ઇમામ સિરાજુદ્દીન ઉમર બિન મુલક્કિન (સાલે વફાત : 804 હિ.) 11 અલ્લામા મુહમ્મદ બિન અલી બિન અલ્લાન સિદ્દીકી શાફેઈ رحمة الله عليه (સાલે વફાત : 1057 હિ.) ને ઇમામ જલાલુદ્દીન સુયૂતી رحمة الله عليه કી ઉનમૂઝજુલ્લબીબ કે કુછ હિસ્સે કો ફત્હુલ કરીબિલ મુજીબ કે નામ સે મન્ઝૂમ (યા'ની અશ્આર કી) સૂરત મેં ઢાલને કે બા'દ શર્હુલખસાઇસ કે નામ સે ઇસ કી શર્હ ફરમાઈ.

8 ખસાઇસે મુસ્તફા કા મદની ગુલદસ્તા

1 **અલ્લાહ** કરીમ ને દુન્યા મેં ભેજને સે પહલે તમામ અમ્બિયાએ કિરામ عليهم الصلوٰة والسلام સે અહ્દ લિયા કે અગર વોહ રહમતે આલમ صلى الله عليه واله وسلم કા ઝમાના પાએં તો આપ પર ઈમાન લાએં ઔર આપ કી મદદ કરેં. (زرقانی علی المواهب، 7/187) **અલ્લાહ** પાક ને કુરઆને કરીમ મેં ઇસ અહ્દ કા ઝિક્ર યૂં ફરમાયા હૈ :

﴿وَ اِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِیْثَاقَ النَّبِیّٖنَ لَمَاۤ اٰتَیْتُكُمْ مِّنْ كِتٰبٍ وَّ حِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَ لَتَنْصُرُنَّهٗ ؕ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَ اَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِیْ ؕ قَالُوْۤا اَقْرَرْنَا ؕ قَالَ فَاشْهَدُوْا وَ اَنَا مَعَكُمْ مِّنَ الشّٰهِدِیْنَ ۝﴾

तर्जमએ कन्ज़ुल ईमान : और याद करो जब **अल्लाह** ने पैगम्बरों से उन का अह्द लिया जो मैं तुम को किताब और हिकमत दूं फिर तशरीफ लाऐ तुम्हारे पास वोह रसूल के तुम्हारी किताबों की तसदीक फरमाऐ तो तुम ज़रूर ज़रूर उस पर ईमान लाना और ज़रूर ज़रूर उस की मदद करना. फरमाया क्यूं तुम ने ईकरार किया और ईस पर मेरा भारी ज़िम्मा लिया सब ने अर्ज़ की हम ने ईकरार किया फरमाया तो एक दूसरे पर गवाह हो जाओ और मैं आप तुम्हारे साथ गवाहों में हूं. (پ3،اٰل عمرٰن: 81)[1] ईस अह्दे रब्बानी के मुताबिक हमेशा हज़राते अम्बिया علیہم الصّلوٰۃ والثناء नश्रे मनाकिब व ज़िक्रे मनासिबे हुज़ूर सय्यिदुल मुर्सलीन صلوٰۃ اللہ وسلامہ علیہ وعلیہم اجمعین से रतबुल्लिसान रहते (या'नी हुज़ूर صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم के फ़ज़ाईल व मनाकिब के बयान से अपनी ज़बानों को तर रखते) और अपनी पाक मुबारक मजालिस व महाफ़िल मलाईक मन्ज़िल (या'नी वोह बरकत वाली महफ़िलें जिन में फ़िरिश्तों का नुज़ूल होता है उन) को हुज़ूर की यादो मद्ह से ज़ीनत देते और अपनी उम्मतों से हुज़ूर पुरनूर صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم पर ईमान लाने और मदद करने का अह्द लेते. (फ़तावा रज़विय्या, 30/135)

लिया था रोज़े मीसाक अम्बिया से हक तआला ने
तुम्हारी पैरवी का अह्दो पैमां या रसूलल्लाह

2 **अल्लाह** करीम ने हज़रते सय्यिदुना आदम علیہ الصّلوٰۃ والسّلام को पैदा करने के बा'द आप की पीठ से क़ियामत तक पैदा होने वाली आप की औलाद को निकाल कर उन से अपने रब होने पर ईमान लाने का अह्द लिया था. ईस अह्द के मौक़अ पर सब से पहले रसूले करीम صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم ने बला (या'नी क्यूं नहीं, तू हमारा रब है) फ़रमाया था. (زرقانی علی المواھب، 1/66، 7، 186) कुरआने करीम में ईस मुबारक अह्द का बयान ईन अल्फ़ाज़ में किया गया है :

﴿وَ اِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْۢ بَنِیْۤ اٰدَمَ مِنْ ظُهُوْرِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ وَ اَشْهَدَهُمْ عَلٰۤى اَنْفُسِهِمْۚ اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْؕ قَالُوْا بَلٰىۛ شَهِدْنَاۛ اَنْ تَقُوْلُوْا یَوْمَ الْقِیٰمَةِ اِنَّا كُنَّا عَنْ هٰذَا غٰفِلِیْنَۙ﴾

(1) ईमाम अल्लामा तक़ियुल मिल्लते वद्दीन अबुल हसन अली बिन अब्दुलकाफ़ी सुबुकी رحمۃ اللہ تعالٰی علیہ ने ईस आयत की तफ़सीर में एक नफ़ीस रिसाला اَلتَّعْظِیْمُ وَالْمِنَّۃ فِیْ لِتُؤْمِنُنَّ بِہٖ وَلَتَنْصُرُنَّہٗ लिखा. (फ़तावा रज़विय्या, 30/137)

तर्जमએ कन्ज़ुल ईमान : और ऐ महबूब याद करो जब तुम्हारे रब ने औलादे आदम की पुश्त से उन की नस्ल निकाली और उन्हें खुद उन पर गवाह किया, क्या मैं तुम्हारा रब नहीं सब बोले क्यूं नहीं हम गवाह हुऐ के कहीं क़ियामत के दिन कहो के हमें ईस की खबर न थी. (پ9،الاعراف:172)

3 हज़रते सय्यिदुना आदम علیہ الصّلوٰۃ والسّلام से ले कर सरकारे मदीना صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم के वालिदे माजिद तक और हज़रते हव्वा رضی اللہ عنہا से ले कर हज़रते आमिना رضی اللہ عنہا तक हुज़ूर صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم का नसब शरीफ़ बदकारी से पाक व साफ़ रहा.

(زرقانی علی المواھب، 7/188، خصائص کبریٰ، 1/64)

4 प्यारे आका صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم के वालिदैन को करीमैन को ज़िन्दा किया गया और वोह आप पर ईमान लाऐ. (انموذج اللبیب، ص32)

5 **अल्लाह** के हबीब صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم खत्ना किये हुऐ नाफ़ बुरीदा (या'नी नाफ़ कटी होने की हालत में) और हर किस्म की गन्दगी व आलूदगी से पाक व साफ़ पैदा हुऐ. (کشف الغمۃ، 2/63)

6 पैदाईश के वक़्त आप صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم हालते सजदा में थे और दोनों हाथों की शहादत की उंगलियां आस्मान की तरफ़ उठाऐ हुऐ थे. (زرقانی علی المواھب، 1/211)

7 विलादते अक़दस के वक़्त बुत गिर गऐ. (کشف الغمۃ، 2/63)

8 सरकारे नामदार صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم की विलादत से पहले जिन्नात आस्मानों तक जाते और फ़िरिश्तों की बातें सुना करते फ़िरिश्तों को जो अहकाम पहुंचे होते और वोह आपस में तज़्किरा करते तो जिन्नात चोरी से सुन आते और उस में कई झूट मिला कर काहिनों से कह देते, जितनी बात सच्ची होती वोह वाक़ेअ हो जाती. रसूले करीम صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم की विलादत के बा'द ईस का दरवाज़ा बन्द हो गया, आस्मानों पर पहरे बैठ गऐ, अब जिन्नात की ताक़त नहीं के सुनने जाऐं, जो जाता है फ़िरिश्ते उसे आग का शो'ला मारते हैं जिस का बयान कुरआने करीम की सूरऐ जिन्न आयत नम्बर 9 में है.

(सिरातुल जिनान, 8/129، تاریخ الخمیس، 1/391)

कहानत के दफ़्तर पे आई तबाही
मलाईक का पहरा हुवा चाहता है

મદની ફૂલોં કા ગુલદસ્તા

બુઝુર્ગાને દીન رحمہم اللہ المبین આ'લા હઝરત رحمۃ اللہ علیہ
ઔર અમીરે અહલે સુન્નત دامت برکاتہم العالیہ કે મદની ફૂલ

બાતોં સે ખુશ્બૂ આએ

ગુનાહોં ભરી ગુફ્તગૂ કા વબાલ

ઈરશાદે હઝરતે સય્યિદુના સલમાન ફારસી رضی اللہ عنہ : કિયામત કે દિન લોગોં મેં સે ઝિયાદા ગુનાહ ઉસ શખ્સ કે હોંગે જો **અલ્લાહ** કી નાફરમાની વાલી (મસલન ઝૂટ, ગીબત, ચુગલી વગૈરા પર મુશ્તમિલ) ગુફ્તગૂ ઝિયાદા કરતા હોગા. (حلیۃ الاولیاء، 260/1، رقم: 641)

ફાઇદેમન્દ ઈલ્મ વોહ હૈ જિસ પર અમલ કિયા જાએ

ઈરશાદે હઝરતે સય્યિદુના અલ્લામા નજમુદ્દીન ગઝ્ઝી શાફેઈ رحمۃ اللہ علیہ : જિસ શખ્સ કા ઈલ્મ ઝિયાદા હો ઉસ કા અમલ ભી ઝિયાદા હોતા હૈ ઔર ઉસ કી (અમલી) હાલત અચ્છી હોતી હૈ, અગર ઐસા ન હો તો ફિર ઉસ કા ઈલ્મ શુમાર કે કાબિલ ઔર તવજ્જોહ કે લાઇક નહીં હૈ. (حسن التنبیہ، 19/1)

કબૂલિય્યત કી નિશાની

ઈરશાદે હઝરતે અલ્લામા ઝિયાઉદ્દીન અહમદ મદની رحمۃ اللہ علیہ : કિસી નેક અમલ કી તૌફીક મિલના હી કબૂલિય્યત કી નિશાની હૈ.
(સય્યિદી કુત્બે મદીના, સ. 18)

અમલ કે ઝરીએ નેકી કી દા'વત

ઈરશાદે હઝરતે સય્યિદુના અલ્લામા નજમુદ્દીન ગઝ્ઝી શાફેઈ رحمۃ اللہ علیہ : અમલ કે ઝરીએ દી જાને વાલી નેકી કી દા'વત ઝબાની નેકી કી દા'વત સે ઝિયાદા અસર રખતી હૈ. (حسن التنبیہ، 19/1)

અહમદ રઝા કા તાઝા ગુલિસ્તાં હૈ આજ ભી

અત્તાર કા ચમન, કિતના પ્યારા ચમન !

સહાબએ કિરામ رضی اللہ عنہم કા મા'મૂલ

સહાબએ કિરામ (رضی اللہ عنہم) કી આદતે કરીમા થી જબ કિસી મજલિસ મેં જમ્અ હોતે કિસી સે કુછ આયાતે કલામે મજીદ પઢવા કર સુનતે.

(ફતાવા રઝવિય્યા, 23/118)

આશિકાને રસૂલ કા હિસ્સા

યેહ આશિકાને રસૂલ કા હિસ્સા હૈ કે જબ મદીને જાતે હૈં તો રોતે હૈં કે હમ હાઝિરી કે કાબિલ નહીં ઔર જબ મદીને સે વાપસ હોતે હૈં તો ભી રોતે હૈં કે મદીના છૂટ રહા હૈ.

(મદની મુઝાકરા, 3 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 1438 હિ.)

રાત કો આઈના દેખના

રાત કો આઈના દેખને કી કોઈ મુમાનઅત નહીં, બા'ઝ અવામ કા ખયાલ હૈ કે ઈસ સે મુંહ પર ઝાઈયાં (Freckles) પળતી હૈં, ઔર ઈસ કા ભી કોઈ સુબૂત ન શરઅન હૈ ન તિબ્બન ન તજરિબતન (યા'ની યેહ બાત ન તો તજરિબે સે સાબિત હૈ ઔર ન હી શરીઅત યા મેડીકલ સાઈન્સ મેં ઈસ બાત કા કોઈ સુબૂત હૈ.)

(ફતાવા રઝવિય્યા, 23/490)

દુન્યા કી બે સબાતી

યાદ રખિયે ! દુન્યા ન કિસી કે કામ આઈ હૈ, ન આએગી ઔર ન હી કબ્ર મેં સાથ જાએગી.

(મદની મુઝાકરા, યકુમ મુહર્રમુલ હરામ 1436 હિ.)

બુરી સિફારિશ કા વબાલ

બુરી બાત કે લિયે સિફારિશ કરના મસલન સિફારિશ કર કે કોઈ ગુનાહ કરા દેના શફાઅતે સય્યિઆ (યા'ની બુરી સિફારિશ) હૈ. ઈસ કે ફાઇલ (યા'ની સિફારિશ કરને વાલે) પર ઈસ કા વબાલ હૈ અગર્ચે (ઈસ કી સિફારિશ) ન માની જાએ.

(ફતાવા રઝવિય્યા, 23/407)

તોહ્ફે મેં ક્યા દિયા જાએ ?

ખુશી કે મૌકઅ જૈસે શાદી યા સાલગિરા વગૈરા પર તોહ્ફે મેં શો પીસ યા કોઈ ઔર ચીઝ દેને કે બજાએ નક્દ પૈસે દેના ઝિયાદા મુફીદ હૈ કે ઈસ સે વોહ અપની ઝરૂરિયાત પૂરી કર સકતે હૈં.

(મદની મુઝાકરા, 6 રબીઉલ અવ્વલ 1439 હિ.)

પુલ સિરાત પર કામ આને વાલી નેકિયાં

અબ્દુલ માજિદ નક્શબંદી અત્તારી મદની

નબિયે અકરમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા : મૈં ને એક રાત અજીબ મુઆમલાત દેખે (ઉન મેં સે એક યેહ ભી થા કે) મૈં ને અપને એક ઉમ્મતી કો દેખા જો પુલ સિરાત પર કભી ઘિસટ કર ચલ રહા થા ઔર કભી ઘુટનોં કે બલ ચલ રહા થા, ઈતને મેં વોહ દુરૂદ શરીફ આયા જો ઉસ ને મુઝ પર ભેજા થા, ઉસ ને ઉસે ખળા કર દિયા યહાં તક કે ઉસ ને પુલ સિરાત કો પાર કર લિયા. (معجم کبیر، 25/282، حدیث:39) મા'લૂમ હુવા દુરૂદે પાક પઢને વાલે કે લિયે પુલ સિરાત સે ગુઝરના આસાન કર દિયા જાએગા લિહાઝા હમેં કસરત સે દુરૂદે પાક પઢના ચાહિયે, અહાદીસે મુબારકા મેં ઐસી ઔર ભી નેકિયાં બયાન કી ગઈ હૈં જિન પર અમલ કી બરકત સે اِنْ شَآءَ اللہ પુલ સિરાત પર આસાની નસીબ હોગી. ચુનાન્ચે

1 મુસલમાન કી પરેશાની દૂર કરના રસૂલે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા : જિસ ને કિસી મુસલમાન કી પરેશાની દૂર કી તો **અલ્લાહ** પાક કિયામત કે દિન ઉસ કે લિયે પુલ સિરાત પર નૂર કી ઐસી દો શાખેં બના દેગા જિન કી રૌશની સે ઈતને આલમ રૌશન હોંગે જિન્હેં **અલ્લાહ** પાક કે સિવા કોઈ શુમાર નહીં કર સકતા. (معجم اوسط، 3/254، حدیث:4504)

2 સદકા દેના ઔર બેવા કી હાજત રવાઈ કરના નબિયે રહમત صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઈરશાદ ફરમાયા : જિસ ને દુન્યા મેં અચ્છી તરહ સદકા દિયા વોહ પુલ સિરાત સે ગુઝર જાએગા. (حلیۃ الاولیاء، 3/256، حدیث:3874)

3 અમાનત ઔર સિલએ રેહ્મી ફરમાને મુસ્તફા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم હૈ : અમાનત ઔર સિલએ રેહ્મી (યા'ની રિશ્તેદારોં સે અચ્છે સુલૂક) કો ભેજા જાએગા તો વોહ પુલ સિરાત કે દાએં ઔર બાએં જાનિબ ખળી હો જાએંગી. (مسلم، ص106، حدیث:329) હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رحمۃ اللہ علیہ ઈસ હદીસે પાક કે તહ્ત ફરમાતે હૈં : યેહ ઈન દોનોં વસ્ફોં કી ઈન્તિહાઈ તા'ઝીમ હોગી કે ઈન દોનોં કો પુલ સિરાત કે આસ પાસ ખળા કિયા જાએગા શફાઅત ઔર શિકાયત કે લિયે, કે ઉન કી શફાઅત પર નજાત, ઉન કી શિકાયત પર પકળ હોગી. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 7/424)

4 ભલાઈ કે કામ મેં સિફારિશ કરના હુઝૂરે અન્વર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા : જો અપને મુસલમાન ભાઈ કી ફરિયાદ બાદશાહ તક પહુંચાને કે લિયે યા કિસી તંગદસ્ત કો મોહલત દિલાને કે લિયે જાતા હૈ **અલ્લાહ** પાક ઉસ દિન પુલ સિરાત કો ઉબૂર કરને મેં ઉસ કી મદદ ફરમાએગા જબ લોગોં કે કદમ ફિસલ રહે હોંગે. (مجمع الزوائد، 8/349، حدیث:13709)

5 મુસલમાન કી ઈઝ્ઝત કી હિફાઝત કરના હકીમુલ ઉમ્મત મુફ્તી અહમદ યાર ખાન નઈમી رحمۃ اللہ علیہ લિખતે હૈં : જિસ મુસલમાન કી ગીબત કી જા રહી હો, ઉસ કી ઈઝ્ઝત બચાને વાલે કો ફિરિશ્તા પુલ સિરાત પર પરોં મેં ઢાંપ કર ગુઝારેગા તાકે દોઝખ કી આગ કી તપિશ ઉસ તક ન પહુંચ પાએ. (મિરઆતુલ મનાજીહ, 6/572 મુલખ્ખસન)

6 મિસ્વાક ઈસ્તિ'માલ કરના મિસ્વાક શરીફ કે ઈસ્તિ'માલ કી જહાં ઔર બેશુમાર બરકતેં હૈં વહીં યેહ બરકત ભી હૈ કે મિસ્વાક પુલ સિરાત સે બિજલી કી તરહ તેઝી સે ગુઝાર દેગી. (حاشیۃ الطحطاوی علی مراقی الفلاح، ص69)

અલ્લાહ પાક હમેં ઐસી નેકિયાં કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ જિન કી બરકત સે પુલ સિરાત સે ગુઝરના આસાન હો. આમીન

યા ઈલાહી જબ ચલૂં તારીક રાહે પુલ સિરાત
આફતાબે હાશિમી નૂરુલ હુદા કા સાથ હો

تاجिरों के लिये

Rulings of Trade

अहकामे तिजारत

मुफ़्ती मुहम्मद हाशिम खान अत्तारी मदनी

शिर्कत के कारोबार में नफ़्अ नुक्सान का तनासुब तै करना

सुवाल : क्या फ़रमाते हैं उलमाए किराम ईस मस्अले के बारे में के तीन अश्खास (सय्यिद सलमान ज़ैदी, सय्यिद जुनैद अली और मलिक ज़ैद) शिराकत के साथ मोबाईल एसेसरीज़ (Accessories) का कारोबार करना चाह रहे हैं जिस की शराईत व ज़वाबित दरजे ज़ैल हैं : 1 सय्यिद सलमान ज़ैदी चार लाख रुपै, सय्यिद जुनैद अली एक लाख 35 हज़ार रुपै और मलिक ज़ैद 50 हज़ार रुपै ईन्वेस्ट करेगा, और तमाम तर काम मलिक ज़ैद करेगा. 2 35 दिन बा'द हिसाब हुवा करेगा. 3 कारोबार में जो नफ़्अ नुक्सान होगा, तीनों शरीक उस के ज़िम्मेदार होंगे. 4 नफ़्अ में तीनों बराबर के शरीक होंगे, ईसी तरह नुक्सान के भी तीनों बराबर के ज़िम्मेदार होंगे. 5 काम छोडने की सूरत में जिस जिस शरीक की जितनी जितनी रकम ईन्वेस्ट है पहले वोह सब को वापस की जाएगी और फ़िर बाकी जो रकम बचेगी वोह तीनों में बराबर तकसीम की जाएगी. 6 तीनों की रिज़ामन्दी के साथ मुनाफ़अ का 10 फ़ीसद हिस्सा **अल्लाह** की राह में खर्च किया जाएगा.

हमारी रहनुमाई फ़रमाई जाऐ के क्या येह शराईत दुरुस्त हैं ? अगर ईन में कोई खामी हो तो बताई जाऐ ताके उस को दुरुस्त कर के ही मुआहदा किया जाऐ. साईल : जुनैद अली.

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

सुवाल में मज़कूर कारोबार के तरीके में शर्त नम्बर 4 का येह हिस्सा "नुक्सान के भी तीनों बराबर के ज़िम्मेदार होंगे" दुरुस्त नहीं है क्यूंके नफ़्अ की मिकदार तो बराबर रखी जा सकती है लेकिन नुक्सान तीनों शुरका के अस्ल सरमाये के तनासुब के लिहाज़ से होगा या'नी जिस ने ज़ियादा पैसे लगाऐ हैं उस का नुक्सान भी ज़ियादा होगा और जिस ने कम पैसे लगाऐ हैं उस का नुक्सान भी कम होगा. ईस के ईलावा बाकी शराईत दुरुस्त हैं.

اَلْاِخْتِیَار لِتَعْلِیْلِ الْمُخْتَار में है : तर्जमा : जब दोनों के माल बराबर हों और दोनों नफ़्अ व नुक्सान में कमी ज़ियादती की शर्त लगाऐं तो नफ़्अ उन के तै शुदा हिसाब से होगा और नुक्सान दोनों मालों की मिकदार के लिहाज़ से होगा. हुज़ूर علیہ الصلوٰۃ والسلام ने ईरशाद फ़रमाया : नफ़्अ दोनों के तै शुदा हिसाब से और नुक्सान दोनों मालों की मिकदार से है.

(الاختیار لتعلیل المختار، 3/16)

फ़तावा हिन्दिया में है : तर्जमा : अगर उन में से एक का रासुल माल (सरमाया) कम हो और दूसरे का ज़ियादा और दोनों ने आपस में नफ़्अ की बराबरी या ज़ियादा की शर्त लगाई तो नफ़्अ उन के दरमियान तै शुदा हिसाब से होगा और नुक्सान उन के मालों की मिकदार के लिहाज़ से डाला जाएगा जैसा के सिराजुल वह्हाब में है. (فتاوٰی ھندیہ، 2/320)

बहारे शरीअत में है : "नफ़्ए में कमो बेश के साथ भी शिर्कत हो सकती है मसलन एक की एक तिहाई और दूसरे की दो तिहाईयां और नुक्सान जो कुछ होगा वोह रासुल माल (सरमाऐ) के हिसाब से होगा ईस के ख़िलाफ़ शर्त करना बातिल है."

(बहारे शरीअत, हिस्सा : 10,2/491)

وَاللّٰہُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُہٗ اَعْلَم صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

शिर्कत के कारोबार में ऐसे शख्स को शरीक करना जो वक्ते अक्द न हो

सुवाल : क्या फ़रमाते हैं उलमाए किराम ईस मस्अले के बारे में के मैं ने अपने एक दोस्त के साथ मिल कर शिर्कत पर कारोबार किया है, हम दोनों ने बराबर रुपै मिला कर अचार खरीदा है और हमारे

દરમિયાન નફ્અ આધા આધા તૈ હુવા હૈ, અભી સામાન બેચના શુરૂઅ નહીં કિયા. મૈં ચાહતા હૂં કે મૈં અપને હિસ્સે મેં સે આધે મેં અપને ભાઈ કો શરીક કર લૂં યા'ની આધે સામાન કા માલિક મેરા દોસ્ત રહે બકિયા એક ચૌથાઈ કા મૈં માલિક રહૂં ઔર એક ચૌથાઈ કા મેરા ભાઈ માલિક હો જાએ, દોસ્ત ભી ઈસ પર રાઝી હૈ ઔર હમ મેં નફ્અ ભી ઉસી હિસાબ સે તકસીમ હો જાએ તો ઈસ કા શરઈ તરીકએ કાર ક્યા હૈ ?

નોટ : હમારે દરમિયાન યેહ તૈ હૈ કે અચાર ખરીદ કર વોહ દોસ્ત લાએગા ઔર અચાર બેચને કે લિયે જો સ્ટોલ લગાએંગે ઉસ પર હમ દોનોં બારી બારી બૈઠેંગે યા'ની બેચને મેં દોનોં કામ કરેં, ઈસી તરહ અગર તીસરે કો શરીક કરતે હૈં તો ફિર ભી યેહી હોગા કે ખરીદારી કા કામ સિર્ફ મેરા દોસ્ત કરેગા લેકિન બેચને કા કામ હમ તીનોં બારી બારી કરેંગે.

સાઈલ : મુહમ્મદ વક્કાસ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

તીસરે શખ્સ (યા'ની ભાઈ) કો અપને સાથ શરીક કરને કા આસાન તરીકા તો યેહ હૈ કે આપ સારા અચાર બેચ લેં, જબ રકમ કી સૂરત મેં માલ આ જાએ તો આપ દોનોં તીસરે શરીક કો શામિલ કર લેં ઔર જિસ તનાસુબ સે રકમ મિલાના ચાહેં મિલા લેં ઔર ફિર ઈસ મુકમ્મલ રકમ સે કારોબાર કર લેં. ઔર આપસ મેં નફ્અ કા તનાસુબ તૈ કર લેં.

ઔર અગર આપ ઈસી હાલત મેં અપને ભાઈ કો શરીક કરના ચાહેં તો ઉસ કા તરીકા યેહ હૈ કે આપ ઉસ અચાર મેં અપને હિસ્સે મેં સે આધા હિસ્સા ઉસે બેચ કર ઉસ સે કીમત લે લેં. મસલન આપ ઈસ તરહ કહેં : મૈં ને ઈસ અચાર મેં અપને હિસ્સે મેં સે આધા હિસ્સા આપ કો ઈતને રુપૈ કે બદલે બેચા. વોહ કહે : મૈં ને કબૂલ કિયા. ઈસ કે બા'દ આધે સામાન કા માલિક આપ કા દોસ્ત હોગા, એક ચૌથાઈ કે આપ માલિક હોંગે ઔર એક ચૌથાઈ કા માલિક આપ કા ભાઈ હો જાએગા. ઈસ કે બા'દ ઉસ નએ શરીક કે સાથ અક્દે શિર્કત કર લેં ઔર એક ચૌથાઈ નફ્અ ઉસ કે લિયે મુકર્રર કર દેં (જૈસા કે આપ ને સુવાલ મેં ઝિક્ર કિયા હૈ) અગર કભી નુક્સાન હુવા તો વોહ હર એક કા ઉસ કી મિલ્કિયત કે તનાસુબ કે લિહાઝ સે હોગા.

દુર્રે મુખ્તાર મેં હૈ لايملك الشريك (الشركة) الاباذن شريكه

તર્જમા : શરીક મઝીદ કિસી કે સાથ શિર્કત કા માલિક નહીં મગર દૂસરે શરીક કી ઈજાઝત કે સાથ. જોહરહ (યેહ કિતાબ કા નામ હૈ)

(درمختار مع ردالمحتار، 6/487)

جوهرة ફતાવા આલમગીરી મેં હૈ, તર્જમા : જબ ગન્દુમ યા વઝ્ની ચીઝ દો શખ્સોં કે દરમિયાન મુશ્તરક હો ફિર ઉન મેં સે એક ને અપના હિસ્સા અપને શરીક યા અજનબી કો બેચા તો હમ કહતે હૈં કે જબ શિર્કત મીરાસ યા ખરીદારી યા હિબા કે સબબ હો તો ઉન મેં સે એક કા અપના હિસ્સા શરીક કો બેચના ઔર શરીક કી ઈજાઝત કે સાથ અજનબી કો બેચના જાઈઝ હૈ ઔર યેહ શરીક કે હિસ્સે મેં તસર્રુફ કા માલિક નહીં હૈ, ફતાવા સુગરા મેં ઈસી તરહ હૈ. (فتاوی عالمگیری، 3/155)

દુર્રે મુખ્તાર મેં હૈ **તર્જમા :** અગર કિસી ને કહા મુઝે ઈસ (મેં) શરીક કર લો ઉસ ને કહા : કર લિયા ફિર દૂસરા શખ્સ મિલા ઔર ઉસ ને ભી ઈસ તરહ કહા ઔર ઉસે ભી નઅમ (યા'ની હાં) કે સાથ જવાબ દિયા ગયા, અગર તો યેહ દૂસરા કાઈલ પહલી શિર્કત કો જાનતા હૈ તો ઉસ કા ચૌથાઈ હોગા ઔર અગર નહીં જાનતા તો ઉસ કા નિસ્ફ હોગા ક્યૂંકે ઉસે મુકમ્મલ શૈ મેં શિર્કત મતલૂબ હૈ ઔર ઉસ વક્ત ગુલામ પહલે શખ્સ કી મિલ્કિયત સે નિકલ જાએગા. (درمختار، 6/502) બહારે શરીઅત મેં હૈ : "એક શખ્સ ને કોઈ ચીઝ ખરીદી હૈ દૂસરે ને કહા મુઝે ઈસ મેં શરીક કર લે ઉસ ને મન્ઝૂર કર લિયા ફિર તીસરા શખ્સ ઉસે મિલા ઉસ ને ભી કહા મુઝે ઈસ મેં શરીક કર લે ઔર ઉસ કો શરીક કરના ભી મન્ઝૂર કિયા તો અગર ઉસ તીસરે કો મા'લૂમ થા કે એક શખ્સ કી શિર્કત હો ચુકી હૈ તો તીસરા એક ચૌથાઈ કા શરીક હૈ ઔર દૂસરા નિસ્ફ કા ઔર અગર મા'લૂમ ન થા તો યેહ ભી નિસ્ફ કા શરીક હો ગયા યા'ની દૂસરા ઔર તીસરા દોનોં શરીક હૈં ઔર પહલા શખ્સ અબ ઉસ ચીઝ કા માલિક ન રહા ઔર યેહ શિર્કત શિર્કતે મિલ્ક હૈ." (બહારે શરીઅત, હિસ્સા : 10, 2/515)

દુર્રે મુખ્તાર મેં હૈ : **તર્જમા :** નક્દૈન (યા'ની દિરહમો દીનાર) કે ઈલાવા સામાન મેં શિર્કત સહીહ હૈ અગર ઈન મેં સે હર એક દૂસરે કો અપને સામાન કા નિસ્ફ દૂસરે કા સામાન કે નિસ્ફ કે બદલે બેચ દે ફિર વોહ દોનોં ઉસ મેં શિર્કતે મુફાવઝા યા શિર્કતે ઈનાન કર લેં.

રદ્દુલ મોહતાર મેં હૈ : તર્જમા : ઈસી તરહ અગર દરાહિમ કે બદલે સામાન બેચા ફિર ઉસ સામાન મેં અક્દે શિર્કત કર લિયા તો યેહ ભી જાઈઝ હૈ. (ردالمحتار، 6/476)

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَرَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللّٰه عليه واٰله وسلَّم

رحمۃ اللہ علیہ

ઇમામે આ'ઝમ કા અન્દાઝે તિજારત

અબુ સફ્વાન અત્તારી મદની

કરોળોં હનફિયોં કે અઝીમ પેશવા સય્યિદુના ઇમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رحمۃ اللہ علیہ કા નામે નામી નો'માન, વાલિદે ગિરામી કા નામ સાબિત ઔર કુન્યત અબૂ હનીફા હૈ. આપ 70 હિ. મેં ઇરાક કે મશહૂર શહ્ર કૂફા મેં પૈદા હુએ ઔર 80 સાલ કી ઉમ્ર મેં 2 શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ 150 હિ. મેં વફાત પાઇ. (નુઝહતુલ કારી, 1/169,219) બગદાદ શરીફ મેં આપ કા આ'ઝમિય્યા કે અલાકે મેં મઝારે ફાઇઝુલ અન્વાર મર્જએ ખલાઇક હૈ.

ઝરીઅએ આમદન ઇમામ અબૂ યૂસુફ رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : મેરે ઉસ્તાઝે મોહતરમ ઇમામ અબૂ હનીફા رحمۃ اللہ علیہ રેશમી કપળે કા કારોબાર કરતે થે. એક દિન આપ સે કિસી ને કપળા ખરીદના ચાહા તો અપને બેટે હમ્માદ સે ફરમાયા : બેટા ! ઉન્હેં કપળા દિખાઓ. હમ્માદ ને કપળા નિકાલ કર ઉસ ગાહક કે સામને ફૈલાયા ફિર પઢા : صلی اللہ علی محمد. ઇમામ સાહિબ ને બેટે સે ફરમાયા : અબ યેહ કપળા મત બેચના ક્યૂં કે તુમ (દુરૂદ શરીફ પઢ કર) ઇસ કી તા'રીફ કર ચુકે હો. વોહ શખ્સ ચલા ગયા, સારા બાઝાર ઘૂમા મગર ઉસે ઉસ જૈસા કપળા કહીં ન મિલા. વોહ દોબારા આયા મગર ઇમામ સાહિબ ને ઉસે કપળા દેને સે ઇન્કાર કર દિયા.

(مناقب الامام الاعظم ابی حنیفۃ للموفق، جزء1، ص198)

તિજારતી ઉમૂર મેં શરઈ એ'તિબાર સે બારીક બીની

હઝરતે સય્યિદુના સુફ્યાન બિન ઝિયાદ બગદાદી رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : ઇમામ અબૂ હનીફા رحمۃ اللہ علیہ બહુત મુત્તકી વ પરહેઝગાર થે ઔર ખરીદો ફરોખ્ત કે મુઆમલે મેં સખ્ત છાન બીન ઔર બારીક બીની સે કામ લેતે થે. એક મરતબા મદીનએ મુનવ્વરા સે એક શખ્સ અપની ઝરૂરત કા સામાન લેને કે લિયે કૂફા આયા,ઉસે એક ખાસ કિસ્મ કા કપળા ચાહિયે થા, ઉસે બતાયા ગયા કે ઇસ તરહ કા કપળા સિર્ફ ઇમામ અબૂ હનીફા رحمۃ اللہ علیہ કે પાસ હી મિલેગા ઔર લોગોં ને ઉસે બતાયા કે જબ તુમ ઇમામ સાહિબ કી દુકાન પર જાઓ તો જિસ કીમત મેં વોહ કપળા દેં લે લેના ક્યૂં કે ઉન કે સાથ તુમ્હેં ભાવતાવ કી ઝરૂરત પેશ નહીં આએગી. વોહ શખ્સ આપ કી દુકાન પર પહુંચા તો ઇમામ સાહિબ કે એક શાગિર્દ સે મુલાકાત હુઈ. ઉસ ને ખયાલ કિયા શાયદ યેહી ઇમામ અબૂ હનીફા હૈં. ઉસ ને કપળા માંગા. શાગિર્દ ને કપળા સામને લા રખા. ઉસ ને કીમત પૂછી, શાગિર્દ ને એક હઝાર દિરહમ બતાઈ. ઉસ શખ્સ ને એક હઝાર દિરહમ દિયે ઔર અપની ઝરૂરતોં સે ફારિગ હો કર મદીનએ મુનવ્વરા વાપસ આ ગયા. કુછ દિનોં કે બા'દ ઇમામ સાહિબ ને વોહી કપળા તલબ ફરમાયા તો શાગિર્દ ને બતાયા : મૈં ને તો ઉસે ફરોખ્ત કર દિયા હૈ. આપ ને પૂછા : કિતને મેં બેચા ? ઉસ ને કહા : એક હઝાર દિરહમ મેં. આપ ને શાગિર્દ સે ફરમાયા : મેરી દુકાન મેં મેરે સાથ રહતે હુએ લોગોં કો ધોકા દેતે હો ! ચુનાન્ચે આપ ને ઉસે અપની દુકાન સે અલગ કર દિયા ઔર ખુદ એક હઝાર દિરહમ લે કર મદીનએ મુનવ્વરા પહુંચ ગએ ઔર ઉસ શખ્સ કો તલાશ કરને પર ઉસે ઉસી કપળે કી ચાદર ઓઢે નમાઝ પઢતે હુએ પાયા. આપ ને ભી નવાફિલ પઢને શુરૂઅ કર દિયે વોહ નમાઝ સે ફારિગ હુવા તો આપ ને ફરમાયા : યેહ કપળા જો તુમ ને ઓઢ રખા હૈ વોહ મેરા હૈ, ઉસ ને કહા : વોહ કૈસે ? મૈં તો ઇસે કૂફા મેં ઇમામ અબૂ હનીફા કી દુકાન સે એક હઝાર દિરહમ મેં ખરીદ કર લાયા હૂં. આપ ને પૂછા : તુમ અબૂ હનીફા કો દેખોગે તો પહચાન લોગે ? ઉસ ને કહા : ક્યૂં નહીં ! આપ ને ફરમાયા મૈં હી અબૂ હનીફા હૂં, ક્યા તુમ ને મુઝ સે કપળા ખરીદા થા ? ઉસ ને કહા : નહીં ! આપ ને ફરમાયા : તુમ અપને પૈસે લે લો ઔર મેરા યેહ કપળા મુઝે દે દો ઔર ઉસે સારા વાકિઆ કહ સુનાયા. ઉસ ને કહા : મૈં તો ઇસ કપળે કો કઈ મરતબા પહન ચુકા હૂં ઔર મુઝે અચ્છા નહીં લગ રહા કે કપળા વાપસ કરૂં. અગર આપ ચાહેં તો મઝીદ ઔર પૈસે લે લેં. આપ ને ઉસ સે ફરમાયા : મૈં ઝિયાદા લેના નહીં ચાહતા. કપળે કી કીમત ચાર સૌ દિરહમ હૈ. અગર તુમ ચાહો તો છે સૌ દિરહમ વાપસ લે લો ઔર

યેહ કપડા તુમ્હારા રહેગા યા ફિર તુમ અપને હઝાર લે લો ઔર કપડા મુઝે વાપસ કર દો ઔર જો તુમ ને ઈસે ઈસ્તિ'માલ કિયા તો તુમ્હેં ઉસ કી ઈજાઝત થી મગર ઉસ શખ્સ ને કપડા દેને સે ઈન્કાર કર દિયા ઔર કહને લગા : મૈં ઈસ કપડે કો હઝાર દિરહમ મેં લેને પર રાઝી હૂં. લેકિન અબ આપ ને ઈન્કાર કર દિયા, બિલઆખિર ઉસ શખ્સ ને કહા : અગર ઐસા હી હૈ તો આપ 600 દિરહમ મુઝે દે દીજિયે, ચુનાન્ચે આપ ને ઉસે 600 દિરહમ દિયે ઔર કપડા ઉસ કે પાસ છોળ કર કૂફા વાપસ તશરીફ લે આએ. (مناقب الامام الاعظم ابی حنیفۃ للموفق، جزء1، ص198)

બિઝનેસ પાર્ટનર કે તાસ્સુરાત આપ કે કારોબારી શરીક (Business Partner) હઝરતે સય્યિદુના હફ્સ બિન અબ્દુર્રહમાન رحمۃ اللہ علیہ જો 30 સાલ તક આપ કી સોહબત મેં રહે, ફરમાતે હૈં : મૈં ને એક તવીલ અર્સા ઈમામ સાહિબ કી સોહબત મેં ગુઝારા, આપ કે સાથ મિલના જુલના રહા, જૈસે આપ સબ કે સામને હોતે થે વૈસે હી તન્હાઈ મેં ભી હોતે થે, જિન મુઆમલાત મેં (શરઈ નુક્તએ નઝર સે) કોઈ ખતરા નહીં હોતા ઉન સે ભી ઐસે હી બચતે થે જૈસે ખતરે વાલે મુઆમલાત સે બચતે થે, અગર આપ કો કિસી માલ મેં શુબા હો જાતા તો ઉસે (સદકા વ ખૈરાત કર કે) અપને સે દૂર કર દેતે અગર્ચે સારા હી માલ ક્યૂં ન નિકાલના પળે. (مناقب الامام الاعظم ابی حنیفۃ للموفق، جزء1، ص201)

દિલ મેં શુબા પૈદા હોને પર સારા નફ્અ સદકા કર દિયા ઈમામ સાહિબ કા એક ગુલામ આપ કે લિયે તિજારત કરતા થા, આપ ને તિજારત કે લિયે ઉસે બહુત સા માલ દિયા હુવા થા, એક મરતબા 30 હઝાર દિરહમ કા નફ્અ હુવા, ચુનાન્ચે ગુલામ ને નફ્અ કો અલગ કિયા ઔર ઉસે લે કર ઈમામ સાહિબ કી બારગાહ મેં હાઝિર હો ગયા, આપ ને ઉસ સે સારી તફ્સીલાત પૂછીં કે તુમ ને કિસ કિસ તરહ તિજારત કી. ઉસ ને તિજારત કે મુખ્તલિફ તૌર તરીકે બયાન કિયે, દૌરાને ગુફ્તગૂ ઉસ ને એક ઐસી સૂરત બતાઈ જો આપ કો ના ગવાર ગુઝરી ઔર આપ કે દિલ મેં શુબા દાખિલ હો ગયા, આપ ને ઉસે ખૂબ ડાંટા ઔર બહુત નારાઝ હુએ ઔર ઉસ સે પૂછ ગછ કી કે તુમ ને ઐસા ક્યૂં કિયા ઔર ઉસ સે પૂછા કે ક્યા તુમ ને ઈસ સૂરત કા નફ્અ ભી દીગર નફ્અોં કે સાથ મિલા દિયા હૈ ? ઉસ ને કહા કે હાં ! આપ ને ફરમાયા : તુમ ને સારા નફ્અ ખરાબ કર દિયા ઔર ફિર ફુકરા કો બુલવા કર 30 હઝાર કા સારા નફ્અ ઉન મેં તકસીમ કર દિયા ઔર અપને લિયે ઉસ મેં સે કુછ ભી ન રખા. (مناقب الامام الاعظم ابی حنیفۃ للموفق، جزء1، ص202)

તિજારત કે નફ્અ મેં ઝરૂરતમન્દ કા હિસ્સા એક મરતબા ઈમામે આ'ઝમ رحمۃ اللہ علیہ કી બારગાહ મેં એક શખ્સ આયા ઔર અર્ઝ કી : હુઝૂર ! મુઝે કપડે કે એક (ખૂબસૂરત) જોળે કી ઝરૂરત હૈ, આપ મુઝ પર અહસાન ફરમાઈયે, મૈં ઈન કપડોં સે ઝીનત ઈખ્તિયાર કર કે સુસરાલી રિશ્તેદાર કે પાસ જાના ચાહતા હૂં. આપ ને ફરમાયા : દો હફ્તે સબ્ર કરો. વોહ દો હફ્તોં કે બા'દ ફિર આયા. આપ ને ફરમાયા : કલ આના, વોહ દૂસરે દિન આયા તો આપ ને ઉસે એક કીમતી જોળા દિયા જિસ કી કીમત 20 દીનાર (યા'ની 20 સોને કી અશરફિયોં) સે ભી ઝિયાદા થી ઔર સાથ એક દીનાર ભી ઉસ કે હવાલે કિયા, ઉસ ને પૂછા : હુઝૂર ! યેહ ક્યૂં ? આપ ને ફરમાયા : મૈં ને તુમ્હારી નિય્યત સે બગદાદ મેં કુછ સામાન ભેજા થા, ચુનાન્ચે વોહ સામાન બિક ગયા ઔર મૈં ને ઉસ કે નફ્અ સે જોળા ખરીદ કર તુમ્હારે લિયે રખ લિયા લેકિન જબ અસ્લ સરમાયા મેરે પાસ આયા તો ઉસ મેં એક દીનાર ઝાઈદ થા (યા'ની વોહ ભી નફ્અ મેં શામિલ થા ઈસ લિયે યેહ તુમ્હારા હૈ) અગર તુમ ઈસે કબૂલ કરતે હો તો ઠીક હૈ વરના મૈં ઈસ જોળે કો બેચ કર ઈસ કી કીમત ઔર દીનાર કો તુમ્હારી તરફ સે સદકા કર દૂંગા. જબ ઉસ ને ઈમામ સાહિબ કી યેહ બાત સુની તો વોહ દીનાર ભી રખ લિયા. (مناقب الامام الاعظم ابی حنیفۃ للموفق، جزء1، ص262)

અલ્લાહ કરીમ સે દુઆ હૈ કે વોહ હમેં ભી તિજારત મેં ઈમામે આ'ઝમ અબૂ હનીફા رحمۃ اللہ علیہ કી તરહ તકવા ઈખ્તિયાર કરને, દિયાનતદારી સે કામ લેને ઔર ઈસ્લામી ઉસૂલોં કી પૈરવી કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ ઔર ઝરૂરતમન્દોં કી મદદ ઔર અઈમ્મએ કિરામ, ઉલમા વ મશાઈખ કી ખિદમત કરને કી સઆદત નસીબ કરે. اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

છોટે પેશે વાલોં કો હકીર મત સમઝિયે

અબ્દુર્રહમાન અત્તારી મદની

રિઝકે હલાલ કમાને કે લિયે બુઝુર્ગોં કી એક કસીર તા'દાદ ને છોટા મોટા ઝરીઅએ આમદની અપના કર ગુઝર બસર કા ઇન્તિઝામ કિયા હૈ લેકિન આજ કે હમારે ઇસ મુઆશરે મેં બસા અવકાત છોટે પેશે ઇખ્તિયાર કરને વાલોં કો તૌહીન આમેઝ ઔર હકારત કી નિગાહ સે દેખા જાતા હૈ ઔર ઉન કે સાથ ગુસ્સે, તૂ તળાક, અબે તબે ઔર ગાલી ગલોચ સે પેશ આયા જાતા હૈ, હાલાંકે શરીઅત મેં આદમી કે મકામ વ મર્તબે ઔર ઉસ કે મુઅઝ્ઝઝ વ મુકર્રમ હોને કા તઅલ્લુક ઉસ કી દીનદારી, તકવા વ પરહેઝગારી ઔર રસૂલે ખુદા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلّم કી ઇતાઅત વ ફરમાંબરદારી સે હૈ. દીનદાર ઔર નેક સીરત પેશાવર કો નઝરે હકારત સે દેખના ઔર ઉસે કમતર જાનના જાહિલાના ફે'લ ઔર કુફ્ફાર કા તરીકા હૈ, ચુનાન્ચે કુરઆને મજીદ મેં **અલ્લાહ** પાક કે પ્યારે નબી હઝરતે સય્યિદુના નૂહ عليه السلام કે દૌર કે કુફ્ફાર કા કૌલ ઇસ તરહ મઝકૂર હૈ :

﴿وَمَا نَرٰىكَ اتَّبَعَكَ اِلَّا الَّذِيْنَ هُمْ اَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّاْيِ ۚ﴾

તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઔર હમ નહીં દેખતે કે તુમ્હારી પૈરવી કિસી ને કી હો મગર હમારે કમીનોં ને. (پ12، ھود:27)

તફ્સીર ખઝાઇનુલ ઇરફાન મેં હૈ : કમીનોં સે મુરાદ ઉન કે વોહ લોગ થે જો ઉન કી નઝર મેં ખસીસ (બે વકઅત) પેશે રખતે થે ઔર હકીકત યેહ હૈ કે ઉન કા યેહ કૌલ જહ્લે ખાલિસ થા. **આજ બનતા હૂં મુઅઝ્ઝઝ જો ખુલે હશ્ર મેં ઐબ** છોટા મોટા પેશા ઇખ્તિયાર કરને સે આદમી કી ઇઝ્ઝત કમ નહીં હોતી, જિસ કસ્બે હલાલ મેં દૂસરોં કા એહસાન ન હો ઉસ મેં ઇન્સાન કી ખુદ્દારી કાઇમ રહતી હૈ લેકિન અફ્સોસ ઇઝ્ઝત ઔર ઝિલ્લત કે મે'યાર ઔર ઉસ કે પૈમાને તબ્દીલ હો ગએ હૈં. સૂદી કારોબાર કરને વાલે ઔર નાજાઇઝ વ હરામ ઝરાએઅ સે માલ બનાને વાલે ઇઝ્ઝતદાર સમઝે જાતે હૈં હાલાંકે ઐસે લોગ **અલ્લાહ** પાક કો સખ્ત નાપસન્દ હૈં ઔર હશ્ર મેં ઉન્હેં રુસ્વાઈ કા સામના કરના પડેગા લેકિન જો બેચારા, મોચી, રેઢી લગાને વાલા, કુલ્ફી બેચને વાલા, ચિપ્સ કા ઠિયા લગાને વાલા, રિક્શા, ટેક્સી યા બસ ચલાને વાલા વગૈરા હો ઉસે બદ કિસ્મતી સે કમતર સમઝા જાતા હૈ. હમારે બુઝુર્ગાને દીન છોટે મોટે પેશોં કો ઇખ્તિયાર કરને મેં બિલ્કુલ ભી આર (શર્મ) મહસૂસ નહીં કરતે થે. ચુનાન્ચે હઝરતે સય્યિદુના સરી સકતી رحمۃ اللہ علیہ સિલસિલએ કાદિરિય્યા રઝવિય્યા અત્તારિય્યા કે બહુત બડે બુઝુર્ગ, હઝરતે સય્યિદુના મા'રૂફ કર્ખી رحمۃ اللہ علیہ કે મુરીદે ખાસ ઔર હઝરતે સય્યિદુના જુનૈદ બગદાદી رحمۃ اللہ علیہ જૈસે સૂફિયા કે ઇમામ કે ઉસ્તાદ થે. આપ કે નામ કે સાથ "સકતી" ઇસ લિયે આતા હૈ કે આપ ને ઇબ્તિદા મેં સકત (યા'ની મા'મૂલી ઔર છોટી મોટી ચીઝેં) બેચને કા કામ ભી કિયા હૈ. (تذکرۃ الاولیاء، جزء1، ص246، سیر اعلام النبلاء، 10/148) જિસે ઉર્દૂ મેં છાબડી ફરોશ કહતે હૈં. મુફસ્સિરે કુરઆન ઇમામ અબૂ બક્ર અહમદ બિન અલી રાઝી જસ્સાસ رحمۃ اللہ علیہ અપને વક્ત મેં હનફિયોં કે ઇમામ થે, આપ કે નામ કે આગે "જસ્સાસ" ઇસ લિયે લગતા હૈ કે આપ ચૂને કા કામ કરતે થે. (અહકામુલ કુરઆન, 1/3) જસ્સાસ કા મતલબ હૈ : ચૂના બનાને વાલા યા ઉસે બેચને વાલા. અલ્લામા અહમદ બિન મુહમ્મદ બિન અહમદ કુદૂરી رحمۃ اللہ علیہ બહુત બડે ફકીહ થે. આપ કી કિતાબ "મુખ્તસરુલ કુદૂરી" બહુત અઝીમ કિતાબ હૈ ઔર દર્સે નિઝામી (આલિમ કોર્સ) મેં પઢાઈ જાતી હૈ. આપ કે નામ કે સાથ "કુદૂરી" ઇસ લિયે આતા હૈ કે આપ મિટ્ટી કે બરતન બનાતે યા બેચતે થે. કુદૂરી કા મા'ના હૈ : મિટ્ટી કી હંડિયા બેચના વાલા.

(التحبیر، 1/7-6، لب اللباب فی تحریر الانساب، 1/204)

અલ્લાહ કરીમ સે દુઆ હૈ કે વોહ હમેં લોગોં કો હકીર ઔર કમતર જાનને સે બચાએ ઔર આજિઝી વ ઇન્કિસારી ઇખ્તિયાર કરને કી તૌફીક અતા ફરમાએ.

اٰمِيْن بِجَاهِ النَّبِيِّ الْاَمِيْن صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

હઝરતે સય્યિદતુના ઉમ્મે હાની رضی اللہ عنہا

અબૂ મુહમ્મદ અત્તારી મદની

વોહ શખ્સિયાત જિન્હોં ને સરકારે મક્કએ મુકર્રમા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી શફકતોં ઔર આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કે ફૈઝે સોહબત સે વાફિર હિસ્સા પાયા ઉન મેં સે એક નામ હઝરતે સય્યિદતુના ઉમ્મે હાની رضی اللہ عنہا કા ભી હૈ.

નામ વ નસબ : આપ رضی اللہ عنہا કા નામ ફાખિતા બિન્તે અબૂ તાલિબ હૈ મગર મશહૂર અપની કુન્યત ઉમ્મે હાની સે હૈં. આપ કા તઅલ્લુક કબીલએ બનૂ હાશિમ સે હૈ ઔર વાલિદા કા નામ હઝરતે સય્યિદતુના ફાતિમા બિન્તે અસદ رضی اللہ عنہا હૈ. આપ હુઝૂર નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી ચચાઝાદ બહન ઔર હઝરતે સય્યિદુના અલી શેરે ખુદા رضی اللہ عنہ કી સગી બહન હૈં. આપ ને સિને ૪ હિ. મેં ફત્હે મક્કા કે મૌકઅ પર ઈસ્લામ કબૂલ કિયા.

નિકાહ વ ઔલાદ : ઝુહૂરે ઈસ્લામ સે પહલે હી આપ કી શાદી હુબૈરા બિન અબૂ વહ્બ મખ્ઝૂમી કે સાથ હુઈ થી, હુબૈરા અપને કુફ્ર પર અળા રહા ઔર મુસલમાન નહીં હુવા. (الاصابۃ،590/1) ઈસ લિયે મિયાં બીવી મેં જુદાઈ હો ગઈ. હુબૈરા બિન અબૂ વહ્બ મખ્ઝૂમી સે આપ કે ચાર બેટે અમ્ર, હાની, યૂસુફ ઔર જા'દા થે.

(الاصابہ،485/8، الاستیعاب،517/4-518، اسد الغابۃ،442/7)

પ્યારે આકા કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી સોહબત સે કિસ કદર આપ ને ફૈઝાન હાસિલ કિયા ઔર આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઉન્હેં કિસ કદર શફકતોં સે નવાઝા ઈસ હવાલે સે દર્જે ઝૈલ ચન્દ વાકિઆત મુલાહઝા ફરમાએં :

તબર્રુકાત સે અકીદત : એક મરતબા આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને શરબત પી કર હઝરતે ઉમ્મે હાની رضی اللہ عنہا કો ઇનાયત ફરમાયા તો વોહ બોલીં : મૈં અગર્ચે રોઝે સે હૂં લેકિન આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કા બચા હુવા વાપસ કરના પસન્દ નહીં કરતી હૂં. (مسند احمد، 264/10، حدیث:26976)

આપ કો મશવરા ભી ઇનાયત ફરમાતે : હુઝૂર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને એક બાર આપ કો મશવરા દેતે હુએ ઇરશાદ ફરમાયા કે ઐ ઉમ્મે હાની ! તુમ બકરી લે લો તાકે સુબ્હો શામ ઇસ સે નફ્અ (દૂધ) હાસિલ કરો.

(مسند احمد، 262/10، حدیث:26968 مفہوماً)

સરકાર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી તશરીફ આવરી : ફત્હે મક્કા કે દિન પ્યારે આકા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને આપ કે મકાન પર ગુસ્લ ફરમાયા ઔર આઠ રકઅત નમાઝે ચાશ્ત અદા ફરમાઈ. (بخاری،397/1، حدیث:1176)

ઈસ કો હમ ને ભી અમાન દેદી : એક બાર હઝરતે ઉમ્મે હાની رضی اللہ عنہا ને અર્ઝ કી કે યા રસૂલલ્લાહ ! મૈં ને હારિસ બિન હિશામ (અબૂ જહ્લ કે ભાઈ) ઔર ઝુહૈર બિન ઉમય્યા કો અમાન દે દી હૈ લેકિન મેરે ભાઈ હઝરતે અલી ઈન દોનોં કો ઈસ જુર્મ મેં કત્લ કરના ચાહતે હૈં કે ઈન દોનોં ને હઝરતે ખાલિદ બિન વલીદ કી ફૌજ સે જંગ કી હૈ તો આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ફરમાયા કે ઐ ઉમ્મે હાની ! જિસ કો તુમ ને અમાન દે દી ઉસ કે લિયે હમારી તરફ સે ભી અમાન હૈ. (زرقانی علی المواھب،446:447/3)

પ્યારે આકા સે વઝાઈફ પૂછતીં : એક બાર આપ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم સે અર્ઝ કી : **યા રસૂલલ્લાહ !** મૈં બૂઢી ઔર કમઝોર હો ગઈ હૂં લિહાઝા મુઝે ઐસા કોઈ અમલ ઇરશાદ ફરમા દીજિયે જિસે મૈં બૈઠ કર કરતી રહૂં ચુનાન્ચે સરકાર صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને આપ કો વઝાઈફ ઇનાયત ફરમા દિયે. (مسند احمد، 264/10، حدیث: 26977)

ઈલ્મે દીન કી તળપ : આપ ને પ્યારે આકા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم સે 46 અહાદીસ રિવાયત કી હૈં જો કે સિહ્હાહે સિત્તા (યા'ની હદીસે પાક કી 6 કિતાબેં, બુખારી, મુસ્લિમ, તિરમિઝી, અબૂ દાવૂદ, નસાઈ, ઈબ્ને માજા) ઔર દીગર કુતુબ મેં ભી મઝકૂર હૈં (سیر اعلام النبلاء، 34/2) નીઝ આપ હુઝૂર નબિયે કરીમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم સે કુરઆને પાક કી તફ્સીર ભી દરયાફ્ત કરતીં.

(مسند احمد، 260/10، حدیث:26956)

વફાત : કુતુબે સિયર (યા'ની તારીખ વ સીરત કી કિતાબોં) મેં આપ કી વફાત કા સિન તો મઝકૂર નહીં અલબત્તા ઝુરકાની મેં હૈ કે આપ કી વફાત હઝરતે અમીરે મુઆવિયા رضی اللہ عنہ કે દૌરે ખિલાફત મેં હુઈ.

(زرقانی علی المواھب،445/3)

અલ્લાહ પાક કી ઉન પર રહમત હો ઔર ઉન કે સદકે હમારી બે હિસાબ મગફિરત હો.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

ઇસ્લામી બહનોં કે શરઈ મસાઇલ

મુફ્તી અબૂ સાલેહ મુહમ્મદ કાસિમ અત્તારી

દુલ્હન કી આઈબ્રોઝ (Eyebrows) કો કલર યા શેડ્ઝ લગાના કૈસા ?

સુવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ બારે મેં કે હમ દુલ્હન કે ચેહરે પર મેકઅપ કરતે હુએ આઈબ્રોઝ પે થોળા બહુત કલર, કાજલ, સુરમા, પેન્સિલ ઔર શેડ્ઝ વગૈરા લગાતી હૈં ઔર યેહ કલર અબ્રૂઓં કે બાલોં કે રંગ જૈસા હી કિયા જાતા હૈ. મસલન બાલ કાલે હોં, તો કાજલ યા સુરમા લગાયા જાતા હૈ, ભૂરે હોં તો ઉસી તરહ કા શેડ ઇસ્તિ'માલ કરતી હૈં, તાકે ચેહરે કે બકિય્યા હિસ્સોં (મસલન રુખ્સાર, નાક, જબળા ઔર હોંટ) કી તરહ ઉન કે નુકૂશ કો ભી ઉભારા ઔર ખૂબ સૂરત બનાયા જા સકે. ઈસી તરહ અબ્રૂ કે ઝાઇદ કાલે બાલોં કો બ્લીચ ઔર કલર કર કે ડાઈ લગા કર જિલ્દ (Skin) કા હમ રંગ કર દિયા જાતા હૈ, તો ક્યા ભંવોં કી ઈસ તરહ કી ઝીનત કરના ભી જાઇઝ હૈ ? (સાઇલા : ઉમ્મે હૈદર)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

આપ કે લિયે આઈબ્રોઝ કી મઝકૂરા ઝીનત કરના ભી જાઇઝ હૈ, બશર્તે યેહ કે અબ્રૂ કે બાલ ઉખાળ કર બારીક ન કરેં, નાપાક અશ્યા પર મુશ્તમિલ ક્રીમ યા પાઉડર ન લગાએં ઔર સફેદ બાલોં કે લિયે સિયાહ યા માઇલ બ સિયાહ (યા'ની સિયાહ સે મિલતા જુલતા) ખિઝાબ યા કલર ઇસ્તિ'માલ ન કરેં. હાં ! અગર મઝકૂરા કામોં મેં સે કોઈ કામ યા કિસી ભી ખિલાફે શરઅ તરીકે સે ઝીનત કરેં તો ફિર ઝીનત કરના જાઇઝ ન હોગા.

અબ્રૂ કે બાલ ઉખળવા કર બારીક કરના કરવાના, નાજાઇઝ વ ગુનાહ હૈ.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

હેર સ્ટાઇલ (Hair Style) કે લિયે આર્ટીફીશિયલ બાલ લગાના કૈસા ?

સુવાલ : ક્યા ફરમાતે હૈં ઉલમાએ દીન વ મુફ્તિયાને શરએ મતીન ઈસ બારે મેં કે હેર સ્ટાઇલ કે દૌરાન ખૂબ સૂરતી કે લિયે ખવાતીન કે બાલોં પર કિસી જાનવર મસલન ઘોળે, બન્દર યા ફિર પ્લાસ્ટિક કે નકલી બાલોં કી બની હુઈ વિગ યા જૂળા આરિઝી તૌર પે સૂઇયોં યા હેરપિન વગૈરા સે લગાના જાઇઝ હૈ ?

(સાઇલા : ઉમ્મે હૈદર)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْجَوَابُ بِعَوْنِ الْمَلِكِ الْوَهَّابِ اَللّٰهُمَّ هِدَايَةَ الْحَقِّ وَالصَّوَابِ

સૂરતે મસઊલા મેં ખિન્ઝીર કે ઇલાવા કિસી ભી જાનવર મસલન ઘોળે, બંદર વગૈરા કે બાલોં યા ફિર પ્લાસ્ટિક કે મસનૂઈ બાલોં કી બની હુઈ વિગ યા જૂળા લગાના જાઇઝ હૈ.

અલબત્તા ખિન્ઝીર ઔર ઇન્સાન કે બાલોં સે તય્યાર શુદા વિગ યા જૂળા લગાના ના જાઇઝ વ હરામ હૈ .

યાદ રહે ! યેહ આરિઝી વિગ અગર વુઝૂ મેં સર કા મસ્હ કરને યા ગુસ્લ મેં સર કે અસ્લી બાલોં કે ધોને સે માનેઅ (રુકાવટ) હો તો ઉસે ઉતાર કર વુઝૂ વ ગુસ્લ કરના લાઝિમ હોગા.

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ عَزَّوَجَلَّ وَ رَسُوْلُهٗ اَعْلَم صلَّى اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

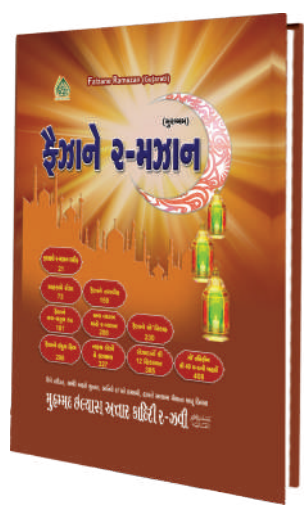

સબ્ઝિયાં કૈસે પકાએં ?

બિન્તે સય્યિદ ઝિયાઉલ હક

સબ્ઝિયાં **અલ્લાહ** પાક કી અતાકર્દા પ્યારી ને'મતેં હૈં. ઈન મેં સે બા'ઝ મસલન સાગ, ક્કળી ઔર પ્યાઝ વગૈરા કા ઝિક્ર કુરઆને પાક મેં ભી આયા હૈ (پ1، البقرۃ:61) જબ કે કુછ સબ્ઝિયોં કા ઝિક્ર અહાદીસે મુબારકા મેં ભી મિલતા હૈ જૈસા કે કદ્દૂ શરીફ નબિયે કરીમ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم શૌક સે તનાવુલ ફરમાતે થે. (بخاری، 3/536، حدیث:5433) જબ કે ક્કળી શરીફ ભી તનાવુલ ફરમાના આપ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم સે સાબિત હૈ. (مسلم، ص870، حدیث:5330) ફરમાને મુસ્તફા صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم હૈ : ખુમ્બી ઉસ મન સે હૈ જો **અલ્લાહ** ને મૂસા علیہ السَّلام પર ઉતારા ઔર ઉસ કા પાની આંખ કે લિયે શિફા હૈ. (مسلم، ص872، حدیث:5346)

અલ્લાહ રબ્બુલ ઈઝ્ઝત કી યેહ ને'મતેં ન સિર્ફ દેખને મેં ખુશનુમા હોતી હૈં બલ્કે ખાને મેં ભી મુખ્તલિફ ઝાઇકે ઔર ફવાઈદ રખતી હૈં. બા'ઝ અવકાત સબ્ઝી પકાતે હુવે ઐસી ગલતી કર દી જાતી હૈ કે જિસ કી વજહ સે ઝાઇકે દાર ઔર ફાઈદેમન્દ સબ્ઝી નુક્સાન દેહ હો જાતી હૈ યા ઉસ કા ફાઇદા યા ઝાઇકા કમ હો જાતા હૈ. જૈસે સબ્ઝી પકાને મેં જલ્દબાઝી કરના કે જલ્દબાઝી મેં સબ્ઝી કચ્ચી રહ જાતી હૈ ઔર ફિર કચ્ચી રહ જાને કી વજહ સે યેહી ઝાઇકેદાર ફાઈદેમન્દ સબ્ઝી પેટ વ સિહ્હત કો નુક્સાન પહુંચાતી હૈ ઈસી તરહ સબ્ઝી પકાને સે કઈ ઘન્ટે પહલે ઉસે કાટ કર યા ઉબાલ કર ફ્રીઝ મેં રખ દિયા જાતા હૈ, અગર્ચે ઈસ સે સબ્ઝી ખરાબ હોને સે તો બચ જાતી હૈ મગર સબ્ઝી કા ઝાઇકા ઔર ફાઈદા કમ હો જાતા હૈ, લિહાઝા સબ્ઝી પકાને સે ચન્દ મિનટ પહલે ઉસે કાટિયે ઔર ફિર અચ્છી તરહ ધો કર પકાઈયે તાકે યેહ મે'દા વ સિહ્હત કે લિયે ફાઈદેમન્દ સાબિત હો બા'ઝ સબ્ઝિયાં મસલન શલજમ, ગાજર, મૂલી ઔર મટર વગૈરા કો ખૂબ પકાના ચાહિયે ક્યૂંકે જબ તક ઉન્હેં અચ્છી તરહ ગલાયા ન જાએ તો ખાને કે કાબિલ નહીં હોતીં છિલકે વાલી સબ્ઝિયાં જૈસે લોકી, આલૂ, બૈગન, ટિન્ડે, મૂલી, શલજમ, ચુકન્દર, ગાજર ઔર ક્કળી વગૈરા છિલકે સમેત હી પકા કર ખાના ઝિયાદા મુફીદ હૈ ક્યૂંકે છિલકે ઉતારને કી વજહ સે ઉન મેં મૌજૂદ વિટામિન્ઝ ઝાએઅ હો સકતે હૈં બા'ઝ અવકાત ઉબાલ કર પકાઈ જાને વાલી સબ્ઝિયાં જૈસે સાગ, પાલક, મેથી, તૂરી ઔર કદ્દૂ શરીફ વગૈરા મેં યેહ ગલતી કી જાતી હૈ કે ઉન્હેં ઉબાલ કર ઉન કા પાની ફેંક દિયા જાતા હૈ ઔર ફિર ઉન્હેં દૂસરે બરતન મેં મિર્ચ મસાલા ડાલ કર પકાયા જાતા હૈ, ઐસા ન કિયા જાએ કે ઈસ તરહ કરને સે ઉન કી ગિઝાઈયત પાની કે સાથ સાથ બહ જાતી હૈ બલ્કે હસ્બે ઝરૂરત ઉબલા હુવા પાની બચા કર ઉસી મેં મિર્ચ મસાલા ડાલ કર અચ્છી તરહ પકા લિયા જાએ ઔર ઉન મેં મૌજૂદ ગિઝાઈ અજઝા સે ફાઈદા હાસિલ કિયા જાએ સબ્ઝિયાં સાદા યા કમ મસાલે વાલી પકાઈ જાએં ક્યૂંકે તેઝ મસાલેદાર સબ્ઝિયાં ખાના સિહ્હત કે લિયે મુઝિર (નુક્સાન દેહ) હૈં કે ઈસ સે સીને મેં જલન ઔર મે'દે મેં તેઝાબિયત વગૈરા હો જાતી હૈ સબ્ઝી વગૈરા કો હલ્કી આંચ હી પર પકાયા જાએ ક્યૂંકે તેઝ આંચ પર પકાને કે બાઇસ જલ જાને કી વજહ સે ખાના બેઝાઇકા ઔર બે ફાઇદા હો જાતા હૈ.

અલ્લાહ પાક હમેં સબ્ઝિયોં સે ફાઇદા ઉઠાને કી તૌફીક અતા ફરમાએ.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم

હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર અન્સારી رضی اللہ عنہ

અદનાન અહમદ અત્તારી મદની

એક સહાબિયે રસૂલ رضی اللہ عنہ એક રાત સૂરએ બકરહ કી તિલાવત કર રહે થે. કરીબ હી ઘોડા બન્ધા હુવા થા ઔર ઘોડે કે કરીબ હી ઉન કા બેટા યહ્યા સો રહા થા. કિરાઅત જારી થી કે અચાનક ઘોડા બિદકને લગા, સહાબિયે રસૂલ ને પઢના બન્દ કિયા તો ઘોડા ભી ઠહર ગયા, ઉન્હોં ને પઢના શુરૂઅ કિયા તો ઘોડા ફિર કૂદને લગા, દોબારા ચુપ હુએ તો ઘોડા ભી ઠહર ગયા તીસરી મરતબા ફિર તિલાવત શુરૂઅ કી તો ઘોડા ફિર ઉછલને લગા, કહીં ઘોડા બચ્ચે કો કુચલ ન દે ઈસ લિયે બચ્ચે કે કરીબ આ કર ઉસે ઉઠાયા તો નઝર આસમાન કી જાનિબ ઉઠ ગઈ દેખા કે સાઈબાન કી માનિન્દ કોઈ ચીઝ હૈ જિસ મેં બહુત સે ચરાગ રૌશન હૈં. ફિર સુબ્હ કો બારગાહે રિસાલત મેં હાઝિર હો કર વાકિઆ બયાન કિયા તો રહમતે આલમ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم ને ઈરશાદ ફરમાયા : યેહ ફિરિશ્તોં કી મુકદ્દસ જમાઅત થી જો તુમ્હારી કિરાઅત (સુનને) કી વજહ સે કરીબ આ ગઈ થી અગર તુમ તિલાવત કરતે રહતે તો સુબ્હ હો જાતી ઔર લોગ ઉન્હેં દેખ લેતે ઔર ફિરિશ્તે ભી ઉન સે ન છુપતે. (بخاری 3/408، حدیث: 5018، مسلم، ص311، حدیث: 1859، معجم کبیر، 1/207، حدیث: 562 ملخصاً)

પ્યારે ઈસ્લામી ભાઈયો ! યેહ સહાબિયે રસૂલ, બનૂ અબ્દુલ અશહલ કે ચશ્મો ચરાગ હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર અન્સારી رضی اللہ عنہ થે.

(معجم کبیر، 1/203، حدیث: 547)

કબૂલે ઈસ્લામ આપ رضی اللہ عنہ કી 6 કુન્યતેં હૈં મશહૂર કુન્યત "અબૂ યહ્યા" હૈ આપ હઝરતે સય્યિદુના મુસઅબ બિન ઉમૈર رضی اللہ عنہ કે હાથ પર ઈસ્લામ લાએ થે, ઈસ્લામ કી હક્કાનિયત આપ પર ઝાહિર હોને સે પહલે ઔર બા'દ મેં આપ કે ખયાલાત ઈસ્લામ કે બારે મેં કિસ તરહ કે થે ઈસ કા અન્દાઝા ઈસ મુખ્તસર વાકિએ સે લગાઈયે ચુનાન્ચે હઝરતે મુસઅબ બિન ઉમૈર رضی اللہ عنہ સે મુલાકાત પર ઉન સે ઇબ્તિદાઅન સખ્ત કિસ્મ કી બાતેં કીં કે તુમ યહાં કિસ લિયે આએ હો ? હમારે કમઝોરોં કો બેવકૂફ બનાને કે લિયે ? અગર તુમ્હેં ઝિન્દગી પ્યારી હૈ તો યહાં સે ચલે જાઓ. હઝરતે મુસઅબ બિન ઉમૈર رضی اللہ عنہ ને નર્મી સે કહા : ઝરા બૈઠ કર મેરી બાત તો સુન લો, અગર મેરી બાત સમઝ મેં આ જાએ તો ઉસે માન લેના ઔર અગર પસન્દ ન આએ તો હમ તુમ્હેં મજબૂર નહીં કરેંગે. યેહ સુન કર આપ ને કહા : યેહ બાત તો મેરે ફાઇદે કી કહી હૈ ! ઔર અપના નેઝા ઝમીન પર ગાળ કર હઝરતે મુસઅબ رضی اللہ عنہ કે પાસ બૈઠ ગએ. હઝરતે સય્યિદુના મુસઅબ બિન ઉમૈર رضی اللہ عنہ ને આપ કો ઈસ્લામ કે બારે મેં બતાના શુરૂઅ કિયા ઔર કુરઆન પઢ કર સુનાયા તો આપ કે ચેહરે પર કબૂલે ઈસ્લામ પર આમાદગી કે આસાર નુમૂદાર હુએ ઔર કહને લગે : યેહ ક્યા હી અચ્છા ઔર પસન્દીદા દીન હૈ, ફિર ઈસ્લામ કબૂલ કર લિયા. (البدایۃ والنہایہ، 3/186)

રસૂલુલ્લાહ સે બૈઅત એ'લાને નુબુવ્વત કે બારહવેં સાલ હજ કે મૌકઅ પર અકબા કી ઘાટી મેં નબિયે કરીમ صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم કે દસ્તે અકદસ પર બૈઅત હો ગએ. (استیعاب، 1/185)

ફઝાઈલો મનાકિબ ફરમાને મુસ્તફા صلَّی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم હૈ : ઉસૈદ બિન હુઝૈર ક્યા ખૂબ આદમી હૈં. (ترمذی، 5/437، حدیث: 3820) હઝરતે સય્યિદુના અબૂ બક્ર સિદ્દીક رضی اللہ عنہ આપ કી બહુત ઈઝ્ઝત કિયા કરતે ઔર ફરમાતે કે ઉન કે સાથ કિસી કા ઈખ્તિલાફ નહીં હૈ. (اسد الغابہ، 1/143) ઉમ્મુલ મોમિનીન હઝરતે સય્યિદતુના બીબી આઈશા رضی اللہ عنہا ફરમાતી હૈં : હઝરતે ઉસૈદ બિન હુઝૈર કા શુમાર ફઝ્લ વાલોં મેં હોતા હૈ. (مسند احمد، 7/44، حدیث: 19115)

કલિમાતે તહસીન હઝરતે બીબી આઈશા رضی اللہ عنہا કા હાર ગુમ હુવા ઔર આયતે તયમ્મુમ નાઝિલ હુઈ તો હઝરતે ઉસૈદ બિન હુઝૈર કી ઝબાન પર યેહ કલિમાત થે : ઐ આલે અબૂ બક્ર ! યેહ તુમ્હારી પહલી બરકત નહીં હૈ

યા'ની મુસલમાનોં કો તુમ્હારી બહુત સી બરકતેં પહુંચી હૈં. **અખ્લાક વ આદાત** આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ નિહાયત ઝહીન, ફતીન ઔર દુરુસ્ત રાએ પેશ કરને કી સલાહિય્યત સે માલા માલ થે. (سیراعلام النبلاء،3/212) આપ કા શુમાર ઉન સહાબએ કિરામ عَلَیْہِمُ الرِّضْوَان મેં હોતા હૈ જો અચ્છી આવાઝ કે સાથ કુરઆને પાક પઢા કરતે થે.

(معجم کبیر، 1/207،حدیث: 562) આપ અપની કૌમ મેં ઈમામત ભી કરતે થે. (ابو داود، 1/248، حدیث: 607) **કસીર ખૂબિયોં કે માલિક** આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ બેહતરીન તૈરાક, નેઝાબાઝ ઔર કાતિબ (યા'ની લિખના જાનતે) થે ઈસી વજહ સે લોગ આપ કો "કામિલ" કહતે થે. (طبقات ابن سعد، 3/453) આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ ઉમ્દા અખ્લાક વાલે ઔર ખુશ મિઝાજ થે.

(سیراعلام النبلاء،3/213)

મુકદ્દસ પહલૂ કા બોસા લિયા એક મરતબા આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ ને કિસી મૌકઅ પર ખુશ તબઈ કી તો પ્યારે આકા صَلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم ને આપ કે પહલૂ મેં એક છળી ચુભોઈ, આપ ને ઉસ કા બદલા લેના ચાહા તો જાને આલમ صَلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم ઈસ પર રાઝી હો ગએ, લેકિન આપ ને અર્ઝ કી : આપ કે બદન પર કુર્તા હૈ, હાલાંકે મેરે બદન પર કુર્તા નહીં થા, સરવરે આલમ صَلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم ને કુર્તા ભી ઉઠા દિયા, કુર્તે કા ઉઠાના થા કે આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ હુઝૂર નબિયે કરીમ صَلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم સે લિપટ ગએ, કરવટ કો બોસા દિયા, ઔર અર્ઝ કિયા : **યા રસૂલલ્લાહ !** મેરા મકસદ યેહી થા.

(ابوداود، 4/456،حدیث: 5224 مفہوماً)

લાઠી રૌશન હો ગઈ એક મરતબા હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર ઔર હઝરતે સય્યિદુના અબ્બાદ બિન બિશ્ર અન્સારી رضیَ اللّٰہُ عنہما દોનોં દરબારે રિસાલત સે કાફી રાત ગુઝરને કે બા'દ અપને ઘરોં કો રવાના હુએ. અન્ધેરી રાત મેં જબ રાસ્તા નઝર નહીં આયા તો અચાનક એક સહાબી رضیَ اللّٰہُ عنہ કી લાઠી રૌશન હો ગઈ ઔર દોનોં મુકદ્દસ હઝરાત ઉસ કી રૌશની મેં ચલતે રહે. જબ દોનોં કા રાસ્તા અલગ અલગ હો ગયા તો દૂસરે સહાબી رضیَ اللّٰہُ عنہ કી લાઠી ભી રૌશન હો ગઈ ઔર દોનોં રૌશની મેં અપને અપને ઘર પહુંચ ગએ.

(صحیح ابن حبان، 3/239،حدیث: 2028 مفہوماً)

મુજાહિદાના ઝિન્દગી આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ ને તમામ ગઝવાત મેં ભરપૂર હિસ્સા લિયા જબ કે એક કૌલ કે મુતાબિક ગઝવએ બદ્ર મેં શરીક ન હો સકે થે. 3 હિ. ગઝવએ ઉહુદ મેં જબ મુસલમાનોં મેં અફરા તફરી ફૈલી તો આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ ઉસ વકત ભી રસૂલુલ્લાહ صَلَّی اللّٰہ علیہ واٰلہٖ وسلَّم કે સાથ સાથ થે ઈસ મા'રકે મેં આપ કો સાત ઝખ્મ આએ થે. (استیعاب، 1/185) 5 હિ. ગઝવએ ખન્દક કે મૌકઅ પર આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ દો સૌ મુસલમાનોં પર તઅય્યુનાત થે. સિન 8 હિજરી ગઝવએ હુનૈન મેં દુશ્મન કે મુકાબલે કે વક્ત કબીલા ઔસ કા ઝંડા આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ થામે હુએ થે. (طبقات ابن سعد، 2/114،52) ઝમાનએ ખિલાફત કે જિહાદોં મેં ભી શિર્કત ફરમાતે રહે યહાં તક કે ફત્હે બૈતુલ મુકદ્દસ મેં અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂક رضیَ اللّٰہُ عنہ કે સાથ રહે. (تاریخ ابن عساکر، 9/73)

વિસાલ મુબારક વ તદફીન હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર ને સિને 20 હિજરી માહે શા'બાનુલ મુઅઝ્ઝમ મેં ઈસ દુન્યા સે આખિરત કા સફર ઈખ્તિયાર ફરમાયા, (معجم کبیر، 1/203، حدیث: 549) અમીરુલ મોમિનીન હઝરતે સય્યિદુના ઉમર ફારૂક رضیَ اللّٰہُ عنہ આપ કા જનાઝા ઉઠાને વાલોં મેં શામિલ થે યહાં તક કે જનાઝા જન્નતુલ બકીઅ મેં રખ દિયા ગયા ફિર ફારૂકે આ'ઝમ رضیَ اللّٰہُ عنہ ને આપ કી નમાઝે જનાઝા અદા કી. (طبقات ابن سعد،3/455) બ વક્તે વફાત આપ رضیَ اللّٰہُ عنہ પર 4 હઝાર દિરહમ કા કર્ઝા થા, આપ કી એક ઝમીન થી જિસ કી સાલાના આમદની એક હઝાર દિરહમ થી કર્ઝખ્વાહોં ને ઉસ ઝમીન કો બેચના ચાહા તો હઝરતે સય્યિદુના ઉમર رضیَ اللّٰہُ عنہ ને કર્ઝખ્વાહોં સે પૂછા : ક્યા તુમ ઈસ બાત પર રાઝી હો સકતે હો કે હર સાલ એક હઝાર દિરહમ લે લો, ઉન્હોં ને કહા : હમ રાઝી હૈં, હર સાલ ઉન્હોં ને એક હઝાર દિરહમ લેના શુરૂઅ કર દિયે. (طبقات ابن سعد،3/455، سیراعلام النبلاء،3/213) એક કૌલ કે મુતાબિક આપ સે 4 અહાદીસ મરવી હૈં.

(تاریخ ابن عساکر، 9/78)

دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

અમીરે અહલે સુન્નત

કે બા'ઝ સૌતી પૈગામાત

(ઝરૂરતન તરમીમકી ગઈ હૈ)

16 ફરવરી 2019 બરોઝ હફ્તા સરકારે ગૌસે આ'ઝમ رحمۃ اللہ علیہ કી બરકતોં સે માલા માલ શહ્રે બગદાદે મુઅલ્લા કે ઈદારે ઉમ્મુલ કુરા કે કૉન્ફરન્સ હૉલ મેં સરકારી સત્હ પર ઉલૂમુલ કુરઆન કૉન્ફરન્સ કા ઈન્અકાદ કિયા ગયા, જિસ મેં દા'વતે ઈસ્લામી કે ઉલમાએ કિરામ ઔર મુબલ્લિગીન સમેત 40 સે ઝાઈદ મમાલિક કે ઉલમા વ મશાઈખ ને શિર્કત કી. મુલ્કે શામ કે ફઝીલતુશ્શૈખ અદક્તૂર મહમૂદુલહૂત حفظہ اللہ ને બગદાદ શરીફ સે શૈખે તરીકત અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه સે અરબી ઝબાન મેં સૂરી પૈગામ કે ઝરીએ ખૈરિય્યત દરયાફ્ત કરતે હુએ કહા :

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

(તર્જમા) મરહબા ! યા શૈખ ઈલ્યાસ ! આપ કૈસે હૈં ? હમ ઈસ વક્ત બગદાદ મેં હૈં ઔર અન કરીબ اِنْ شَآءَ اللّٰه સય્યિદુના શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رضی اللہ عنہ وَقَدَّسَ اللہ سِرَّہُ الْعَزِیْز કે મઝાર કી ઝિયારત કરેંગે ઔર હમ આપ કી મુલાકાત વ ઝિયાફ્ત કો ભી નહીં ભૂલે હૈં. મેરી તરફ સે આપ કો ઔર આપ કે તમામ અહબાબ કો સલામ ! ઔર હમ આપ સે દુઆ કી ઉમ્મીદ રખતે હૈં.

અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને જવાબી સૌતી પૈગામ મેં શૈખ મહમૂદુલહૂત કો બગદાદ શરીફ કી હાઝિરી પર મુબારક બાદ દેતે હુએ કહા :

نَحْمَدُهٗ وَنُصَلِّيْ وَنُسَلِّمُ عَلٰى رَسُوْلِهِ النَّبِيِّ الْكَرِيْم

સગે મદીના મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી عُفِيَ عَنْهُ કી જાનિબ સે શૈખ મહમૂદુલહૂત !

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

مَا شَآءَ اللّٰه ! બગદાદે મુઅલ્લા કી હાઝિરી મુબારક હો, વહાં સે આપ કા પ્યારા પ્યારા પૈગામ મૈં ને સુના, **અલ્લાહ** કરીમ આપ કો દો જહાં કી ભલાઈયાં નસીબ કરે, બે હિસાબ મગફિરત સે મુશર્રફ કરે, સય્યિદી શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رحمۃ اللہ علیہ કી બરકતેં આપ કો ઔર આપ કી આલ કો ભી નસીબ હોં ઔર મુઝે ઔર મેરી આલ કો ભી નસીબ હોં. અરબ શરીફ કે જો ઉલમા વ મશાઈખ તશરીફ લાએ હૈં હો સકે તો ઉન તક મેરા સલામ ! ઔર આપ સે ભી ઔર ઉન સબ સે બે હિસાબ મગફિરત કી દુઆ કા મુલ્તજી હૂં. શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની رحمۃ اللہ علیہ ઔર જહાં જહાં ઔલિયાએ કિરામ કી બારગાહોં મેં હાઝિરિયાં હોં મુઝ ગરીબ કા સલામ અર્ઝ કીજિયેગા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

કૉન્ફરન્સ મેં શરીક સૂમાલિયા કે દો સાહિબાન ને ભી અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه કો સૌતી પૈગામ ભેજા : ચુનાન્ચે,

1 શૈખ અબ્દુલ કાદિર અલી ઈબ્રાહીમ ને કહા : (તર્જમા) ઐ હમારે શૈખ !

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

અલ્લાહ પાક આપ કી હિફાઝત ફરમાએ, અગર્ચે હમ આપ સે દૂર હૈં મગર હમ આપ સે મહબ્બત કરતે હૈં, હમ આપ કો સુનતે ભી હૈં હમ આપ કે મુરીદીન સે મિલતે ભી હૈં, હમારી તમન્ના હૈ કે اِنْ شَآءَ اللّٰه હમ આપ સે મુલાકાત કરેં આપ કી સોહબત મેં બૈઠ કર બરકત હાસિલ કરેં.

2 વઝીરે અવકાફ શૈખ નૂર મુહમ્મદ હસન ને અપની અકીદત કા ઈઝહાર કરતે હુએ કુછ યૂં કહા : (તર્જમા) **અલ્લાહ** પાક આપ કો બરકત અતા ફરમાએ ઐ હમારે શૈખ ! اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ અગર્ચે હમ આપ સે દૂર હૈં મગર હમ ભી આપ કી ઝિયારત કે મુશ્તાક હૈં, સૂમાલિયા કે વફાકી વઝીરે અવકાફ વ મઝહબી ઉમૂર કી હૈસિય્યત સે દીની ખિદમાત સર અન્જામ દે રહા હૂં. હમ આપ કો સલામ પેશ કરતે હૈં :

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

અશ્આર કી તશરીહ

અબુલ હસ્સાન અત્તારી મદની

1 **જો સર રખ દે તુમ્હારે કદમોં પે સરદાર હો જાએ**
જો તુમ સે સર કોઈ ફેરે ઝલીલો ખ્વાર હો જાએ

શર્હ: સરકારે નામદાર صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم કી ગુલામી ઇખ્તિયાર કરને વાલા મખ્લૂક કા સરદાર બન જાતા હૈ જબ કે ગુલામી સે ઇન્કાર કરને વાલે કી દુન્યા વ આખિરત બરબાદ હો જાતી હૈ.

ગુલામી ઇખ્તિયાર કર કે સરદાર બનને કી રૌશન મિસાલ સહાબએ કિરામ عليهمُ الرِّضوان હૈં. ઇસ્લામી અકીદા હૈ કે "કોઈ વલી કિતને હી બળે મર્તબે કા હો, કિસી સહાબી કે રુત્બે કો નહીં પહુંચતા."

(બહારે શરીઅત, 1/253 મુલખ્ખસન)

ગુલામી સે ઇન્કાર કરને વાલોં કી ઝિલ્લત વ ખ્વારી કા અન્દાઝા લગાને કે લિયે એક બદ નસીબ કી હિકાયત મુલાહઝા ફરમાઇયે :

એક શખ્સ ને મુસલમાન હો કર સૂરએ બકરહ ઔર સૂરએ આલે ઇમરાન પઢી ઔર વોહ રસૂલે કરીમ صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم કે લિયે કિતાબત (યા'ની લિખને કા કામ) કિયા કરતા થા. બદબખ્તી ગાલિબ આઈ તો ઉસ ને દીને ઇસ્લામ કો તર્ક કર દિયા ઔર કહને લગા : مَا يَدْرِیْ مُحَمَّدٌ اِلَّا مَا كَتَبْتُ لَهٗ યા'ની (مَعَاذَ الله) મુહમ્મદ (صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم) વોહી જાનતે હૈં જો મૈં ને ઉન કે લિયે લિખ દિયા હૈ. ચન્દ હી દિન ગુઝરે થે કે વોહ શખ્સ મર ગયા. ઉસ કે આદમિયોં ને ગઢા ખોદ કર ઉસે દફ્ન કિયા લેકિન સુબ્હ દેખા કે ઉસ કી લાશ ઝમીન પર પળી હૈ. વોહ સમઝે કે ઐસા મુસલમાનોં ને કિયા હૈ. ઉન્હોં ને ગહરા ગઢા ખોદ કર ઉસે દફ્નાયા લેકિન સુબ્હ વોહ ફિર બાહર ઝમીન પર પળા હુવા થા. તીસરી દફ્અ ઉન્હોં ને જિતના ગહરા ખોદ સકતે થે ઉતના ગહરા ગઢા ખોદ કર ઉસે દફ્નાયા લેકિન સુબ્હ ઉસે ફિર ઝમીન કે ઊપર પળા હુવા પાયા. અબ વોહ સમઝ ગએ કે યેહ કિસી ઇન્સાન કા કામ નહીં ઔર ઉસે ઇસી તરહ ઝમીન પર પળા હુવા છોળ દિયા. (بخاری، 2/506، حدیث:3617)

દુન્યા મેં હો ઝલીલ તો ઉક્બા મેં ખ્વાર હો
જો ખાકપાએ હઝરતે ખૈરુલ બશર નહીં

2 **તુમ્હારે ફૈઝ સે લાઠી મિસાલે શમ્અ રૌશન હો**
જો તુમ લકળી કો ચાહો તેઝ તર તલવાર હો જાએ

શર્હ: અલ્લાહ કે હબીબ صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم કે કરમ સે લાઠી ને શમ્અ કી તરહ રૌશન હો કર અન્ધેરા દૂર કિયા જબ કે લકળી તલવાર બન કર જિહાદ મેં ઇસ્તિ'માલ હુઈ.

ઇસ શે'ર મેં દર્જે ઝૈલ દો વાકિઆત કી તરફ ઇશારા હૈ : 1 હઝરતે સય્યિદુના અબ્બાદ બિન બિશ્ર ઔર હઝરતે સય્યિદુના ઉસૈદ બિન હુઝૈર رضی الله عنهما એક અન્ધેરી રાત મેં કિસી કામ કે લિયે **અલ્લાહ** કે હબીબ صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم કી ખિદમત મેં હાઝિર થે. જબ રાત ગએ વાપસી કે લિયે રવાના હુએ તો દોનોં કે હાથોં મેં એક એક લાઠી થી. અચાનક દોનોં મેં સે એક કી લાઠી રૌશન હો ગઈ ઔર ઉસ કી રૌશની મેં ચલતે રહે. જબ એક મકામ પર દોનોં હઝરાત કે રાસ્તે અલગ હુએ તો દૂસરે સહાબિયે રસૂલ કી લાઠી ભી રૌશન હો ગઈ ઔર યૂં દોનોં હઝરાત અપને અપને ઘર પહુંચ ગએ.

(مشکوٰۃ المصابیح، 2/399، حدیث:5944)

2 ગઝવએ બદ્ર કે દૌરાન હઝરતે સય્યિદુના ઉક્કાશા બિન મિહસન رضی الله عنه કી તલવાર ટૂટ ગઈ. બારગાહે રિસાલત મેં હાઝિર હુએ તો સરકારે મદીના صلَّى الله عليه واٰله وسلَّم ને ઉન્હેં એક લકળી ઇનાયત ફરમાઈ. હઝરતે સય્યિદુના ઉક્કાશા رضی الله عنه ને લકળી હાથ મેં લે કર હિલાઈ તો વોહ એક સફેદ તલવાર બન ગઈ જિસ સે વોહ જિહાદ કરતે રહે. ઉસ તલવાર કા નામ ઔન થા.

(السیرۃ النبویۃ لابن ھشام، 1/562)

કુન કા હાકિમ કર દિયા અલ્લાહ ને સરકાર કો
કામ શાખોં સે લિયા હૈ આપ ને તલવાર કા

નોટ : દોનોં અશ્આર મુફ્તિયે આ'ઝમે હિન્દ મૌલાના મુસ્તફા રઝા ખાન رحمۃ الله عليه કે ના'તિયા દીવાન "**સામાને બખ્શિશ**" સે લિયે ગએ હૈં.

તા'ઝિયત વ ઇયાદત

ખલીફએ મુફ્તિયે આ'ઝમે હિન્દ કે ઇન્તિકાલ પર તા'ઝિયત

સગે મદીના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી عُفِيَ عَنْهُ કી જાનિબ સે હઝરતે મૌલાના હાફિઝ સય્યિદ જીલાની મિયાં સાહિબ, પીરે તરીકત હઝરતે મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ હાશિમી રઝવી (મોહતમિમ દારુલ ઉલૂમ મુફ્તિયે આ'ઝમ બમ્બઈ, હિન્દ) હઝરતે મૌલાના કારી સય્યિદ નૂરાની મિયાં, સય્યિદ સુબ્હાની મિયાં ઔર સય્યિદ મદની મિયાં કી ખિદમતોં મેં :

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

હાફિઝ સદ્દામ હુસૈન ઈમ્માદી ને દા'વતે ઇસ્લામી કી મર્કઝી મજલિસે શૂરા કે રુક્ન હાજી મુહમ્મદ શાહિદ મદની કે ઝરીએ આપ કે વાલિદે મોહતરમ ખલીફએ હુઝૂર મુફ્તિયે આ'ઝમે હિન્દ, હઝરતે અલ્હાજ મૌલાના હાફિઝ કારી સય્યિદ સિરાજ અઝહર નૂરી રઝવી કે ઇન્તિકાલે પુર મલાલ કી ખબર દી, اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّآ اِلَيْهِ رٰجِعُوْن. (ઇસ કે બા'દ અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને દુઆએ મગફિરત ફરમાઈ ઔર મર્હૂમ કે ઈસાલે સવાબ કે લિયે ચાર રિવાયાત "ફૈઝાને ઇલ્મ વ ઉલમા"[2] સે બયાન ફરમાઈ :) 1 (હઝરતે સય્યિદુના) મૌલા અલી (كَرَّمَ اللّٰهُ وَجْهَهُ الْكَرِيْم) ફરમાતે હૈં કે આલિમ, રોઝાદાર શબ બેદાર મુજાહિદ સે અફઝલ હૈ. 2 કિસી ને મુજતહિદ (હઝરતે સય્યિદુના) અબુ બક્ર (رحمة الله عليه) સે પૂછા કે ફકીહ કો કિરાઅતે કુરઆન બેહતર હૈ યા દર્સે ફિક્હ ? ફરમાયા : અબૂ મુતીઅ (رحمة الله عليه) સે મન્કૂલ હૈ કે હમારે અસ્હાબ કી કિતાબોં કો બિગૈર કસ્દ સીખને કે (યા'ની સીખને કે ઇરાદે કે બિગૈર સિર્ફ) દેખના શબ બેદારી (યા'ની રાત ભર ઇબાદત) સે બેહતર હૈ 3 (હઝરતે સય્યિદુના) અબૂ દર્દા رضی الله عنه ફરમાતે હૈં : મુઝે એક મસ્અલા સીખના રાત ભર કી ઇબાદત સે ઝિયાદા અઝીઝ હૈ.

(4) (હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્ને અબ્બાસ رضی الله عنهما સે મન્કૂલ હૈ કે (હઝરતે સય્યિદુના) સુલૈમાન عليه السّلام કો ઇલ્મ ઔર માલ મેં મુખય્યર કિયા ગયા, (યા'ની ઇખ્તિયાર દિયા ગયા) કે મુલ્ક (યા'ની બાદશાહત) વ માલ લો યા ઇલ્મ ઇખ્તિયાર કરો. આપ (عليه السّلام) ને ઇલ્મ ઇખ્તિયાર કિયા (તો ઇસ કી બરકત સે) મુલ્ક વ માલ ભી હાસિલ હુવા. (ફૈઝાને ઇલ્મ વ ઉલમા, સ. 21, 25) ઇલ્મ ઔર આલિમ કે બે શુમાર ફઝાઇલ હૈં, મશહૂર મકૂલા હૈ કે مَوْتُ الْعَالِمِ مَوْتُ الْعَالَم યા'ની આલિમ કી મૌત એક આલમ કી મૌત હૈ. હઝરતે અલ્લામા મૌલાના સય્યિદ સિરાજ અઝહર સાહિબ કા નામ હિન્દ કે કાદિરી રઝવી મશાઇખ મેં નુમાયાં રહા હૈ. اَلْحَمْدُ لِلّٰه મુઝે ભી ચન્દ બાર ઝિયારત કા શર્ફ હાસિલ હુવા હૈ, એક બાર તો બમ્બઈ મેં હઝરત ને મુઝે અપને આસ્તાને પર મદઊ કિયા થા ઔર ઝિયાફત ભી ફરમાઈ થી. **અલ્લાહ** કરીમ કબૂલ ફરમાએ, હઝરત કે ફુયૂઝો બરકાત સે હમ સબ કો માલા માલ કરે. હઝરતે સરકારે આ'લા હઝરત عليه رحمة الله કે ખાસ શૈદાઈ થે, અલ્લાહ પાક ઉન કે સદકે હમ સબ કો, ઉન કી આલ ઔલાદ કો, મુરીદીન કો મસ્લકે આ'લા હઝરત પર ઇસ્તિકામત ઇનાયત ફરમાએ ઔર મસ્લકે આ'લા હઝરત કા ડંકા બજાતે રહને કી સઆદત બખ્શે, આમીન. બે હિસાબ મગફિરત કી દુઆ સે નવાઝતે રહિયેગા.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

નિગરાને શૂરા કે વાલિદે મોહતરમ કે ઇન્તિકાલ પર તા'ઝિયત

نَحْمَدُهٗ وَنُصَلِّيْ وَنُسَلِّمُ عَلٰى رَسُوْلِهِ النَّبِيِّ الْكَرِيْم

સગે મદીના મુહમ્મદ ઇલ્યાસ અત્તાર કાદિરી રઝવી عُفِيَ عَنْهُ કી જાનિબ સે અલ્હાજ મુહમ્મદ ઇમરાન શૂરા કે નિગરાન ઔર અયાઝ અત્તારી કી ખિદમતોં મેં :

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ

આપ કે વાલિદે મોહતરમ હનીફ ખાનાની[2] કે ઇન્તિકાલે પુર મલાલ કી ખબર મિલી, મૈં આપ સે હાજી બગદાદ રઝા, હામિદ રઝા ઔર સારે હી સોગવારોં સે તા'ઝિયત કરતા હૂં. યા **અલ્લાહ** ! પ્યારે હબીબ صَلَّى اللّٰه عليه واٰله وسلَّم કા વાસિતા મર્હૂમ હનીફ ખાનાની કો ગરીકે રહમત ફરમા, ઔ **અલ્લાહ** ! ઉન કે તમામ છોટે બડે ગુનાહ મુઆફ ફરમા, મૌલાએ કરીમ ! ઉન કી કબ્ર પર રહમતો રિઝવાન કે ફૂલોં કી બારિશેં ફરમા,યા **અલ્લાહ**! કબ્ર કી પહલી રાત, ઉન કી આખિરત કી પહલી મન્ઝિલ આસાન ફરમા, ઇલાહલ આલમીન ! મર્હૂમ કી કબ્ર કો

(૧) યેહ રિસાલા આ'લા હઝરત عليه رحمة الله કે વાલિદે મોહતરમ રઈસુલ મુતકલ્લિમીન હઝરતે અલ્લામા મૌલાના નકી અલી ખાન عليه رحمة الله ને فَضْلُ الْعِلْمِ وَ الْعُلَمَاء કે નામ સે તહરીર ફરમાયા હૈ જિસ કી તસ્હીલ દા'વતે ઇસ્લામી કે ઇલ્મી વ તહકીકી શો'બે અલ મદીનતુલ ઇલ્મિયા ને "ફૈઝાને ઇલ્મ વ ઉલમા" કે નામ સે કી ઔર મક્તબતુલ મદીના દા'વતે ઇસ્લામી ને શાએઅ કિયા.

2 : વફાત 18 યકુમ જુમાદલ ઉખરા 1440 હિ. / 24 ફરવરી 2019 ઈ. બરોઝ ઇતવાર

નૂરે મુસ્તફા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم સે રૌશન ફરમા, ઐ **અલ્લાહ**! મર્હૂમ કી બે હિસાબ મગફિરત ફરમા કર ઉન્હેં જન્નતુલ ફિરદૌસ મેં અપને પ્યારે હબીબ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કા પડોસ નસીબ ફરમા, તમામ સોગવારોં કો સબ્રે જમીલ ઔર સબ્રે જમીલ પર અજ્રે જઝીલ મર્હમત ફરમા, યા **અલ્લાહ** ! મેરે પાસ જો કુછ ટૂટે ફૂટે આ'માલ હૈં અપને કરમ કે શાયાને શાન ઉસ કા અજ્ર અતા ફરમા, યેહ સારા સવાબ જનાબે રિસાલત મઆબ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કો અતા ફરમા. બ વસીલએ રહમતુલ્લિલ આલમીન મર્હૂમ મુહમ્મદ હનીફ ખાનાની સમેત સારી ઉમ્મત કો ઈનાયત ફરમા.

اٰمِیْن بِجَاہِ النَّبِیِّ الْاَمِیْن صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم

ઈસાલે સવાબ કે લિયે એક હિકાયત પેશ કરતા હૂં : હઝરતે સય્યિદુના યૂસુફ બિન અસબાત رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : એક બાર મૈં સુફ્યાન સૌરી رحمۃ اللہ علیہ કી ખિદમત મેં હાઝિર હુવા તો વોહ સારી રાત રોતે રહે, મૈં ને અર્ઝ કિયા કે મૌત કે ખૌફ સે આપ રો રહે હૈં ? તો ઉન્હોં ને એક તિન્કા ઉઠાયા ઔર ફરમાયા કે ગુનાહ તો **અલ્લાહ** કી બારગાહ મેં ઈસ તિન્કે સે ભી કમ હૈં, મૈં તો ઉસ ખૌફ સે રો રહા હૂં કે કહીં મેરા ઈમાન બરબાદ ન હો જાએ. (મિન્હાજુલ આબિદીન, સ. 155 માખૂઝન) **અલ્લાહ** કરીમ હમ સબ કો બુરે ખાતિમે સે બચાએ.

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِیْب! صلَّی اللّٰہُ علٰی محمَّد

તા'ઝિયત વ ઈયાદત કે પૈગામ ઉલમા વ મશાઈખ કે નામ

શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને પીર અલહાજ ડૉક્ટર મુહમ્મદ કમરુદ્દીન અબ્બાસી નક્શબન્દી,[1] કે ઈન્તિકાલ પર મુહમ્મદ સિદ્દીક અબ્બાસી નક્શબન્દી, મુહમ્મદ ફારૂક અબ્બાસી નક્શબન્દી, મુહમ્મદ ઈનાયતુલ્લાહ અબ્બાસી નક્શબન્દી, મૌલાના મુહમ્મદ હિદાયતુલ્લાહ અબ્બાસી નક્શબન્દી ઔર મુહમ્મદ આમિર અબ્બાસી નક્શબન્દી સે ❁ કારી મુહ્યુદ્દીન અહમદ મિયાં નક્શબન્દી હામિદી સાહિબ[2] કે ઈન્તિકાલ પર પીર હિમાદુદ્દીન નાસિર મિયાં નક્શબન્દી સાહિબ, મુહમ્મદ મા'સૂમ હામિદ નક્શબન્દી હામિદી ઔર મુહમ્મદ અબ્દુલ્લાહ હામિદ નક્શબન્દી હામિદી સે ❁ હઝરતે મૌલાના કારી મુહમ્મદ શફીક ખાન નઈમી[3] (સાબિક સદ્ર મુદર્રિસ મદ્રસા ફઝલે રહમાનિયા, ગોન્ડા ઉત્તરપ્રદેશ, હિન્દ) કે ઈન્તિકાલ પર માસ્ટર શકીલ રઝા ખાન, મૌલાના મુહમ્મદ અમ્માર રઝા ખાન, જનાબ પીર મુહમ્મદ ખાન નઈમી ઔર ડૉક્ટર આબિદ હુસૈન ખાન નઈમી સે તા'ઝિયત કી ઔર મર્હૂમીન કે લિયે દુઆએ મગફિરત ફરમાઈ જબ કે હઝરતે મૌલાના સય્યિદ મુહમ્મદ ખલીલુર્રહમાન શાહ બુખારી સાહિબ (મોહતમિમ જામિઆ હનફિયા ગૌસિયા આરિફ વાલા) કી બીમારી કી ખબર મિલને પર ઉન સે ઈયાદત ફરમાઈ.

તા'ઝિયત કે મુખ્તલિફ પૈગામાત

શૈખે તરીકત અમીરે અહ્લે સુન્નત دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه ને ❁ ડૉક્ટર સય્યિદ સરદાર અહમદ હાશિમી સે ઉન કે બેટે સય્યિદ સરતાજ હાશિમી અલ મા'રૂફ સરતાજ બાપૂ (કાનપુર,હિન્દ) ❁ સય્યિદ અનીક મદની વ બિરાદરાન સે ઉન કે વાલિદ સય્યિદ રિયાઝ હુસૈન શાહ, કુદરતુલ્લાહ આબિદ મદની વ બિરાદરાન સે ઉન કે વાલિદ ગુલામ સરવર ચિશ્તી અત્તારી ❁ રિઝવાન અત્તારી મદની સે ઉન કે વાલિદ અલ્હાજ ગુલામ નબી મુગલ. વગૈરા કે ઈન્તેકાલ પર લવાહિકીન સે તા'ઝિયત કી દુઆએ મગફિરત વ ઈસાલે સવાબ કિયે ઔર લવાહિકીન કો મર્હૂમીન કે ઈસાલે સવાબ કે લિયે મસ્જિદ બનાને, મદની રસાઈલ તક્સીમ કરને મદની કાફિલો મેં સફર કરને ઔર દા'વતે ઈસ્લામી કે સાથ મુનસલિક રહને વગૈરા કી તરગીબ દિલાઈ.

1 : વફાત યકુમ જુમાદલ ઊલા 1440 હિ. / 8 જનવરી 2019 ઈ. બરોઝ મંગલ

2 : વફાત : 27 જુમાદલ ઊલા 1440 હિ. / 3 ફરવરી 2019 ઈ. બરોઝ ઈત્વાર

3 : વફાત : 3 જુમાદલ ઉખરા 1440 હિ. / 9 ફરવરી 2019 ઈ. બરોઝ હફ્તા

સર દર્દ

કે અસ્બાબ ઔર ઇલાજ

મુહમ્મદ રફીક અત્તારી મદની

ફરમાને મુસ્તફા صلى الله عليه واله وسلم જબ કોઈ મર્દ યા ઔરત મુસલસલ બુખાર યા સર દર્દ મેં મુબ્તલા હો ઔર ઉસ પર ઉહુદ પહાળ કી મિસ્લ ગુનાહ હોં તો જબ વોહ બીમારી ઉસ સે જુદા હોતી હૈ તો ઉસ કે સર પર રાઈ કે બરાબર ભી ગુનાહ નહીં હોતે.

(الترغیب والترھیب، 4/151، حدیث:67)

હિકાયત હઝરતે સય્યિદુના ફત્હે મૂસિલી رحمة الله عليه કો દર્દે સર હુવા તો ખુશ હો કર ઈરશાદ ફરમાયા : **અલ્લાહ** પાક ને મુઝે વોહ મરઝ ઈનાયત ફરમાયા જો અમ્બિયાએ કિરામ عليهم الصلوٰة والسلام કો દર પેશ હોતા થા લિહાઝા અબ ઈસ કા શુક્રાના યેહ હૈ કે મૈં 400 રકઅત નફ્લ પઢૂં. (سیر اعلام النبلاء، 10/784)

સર દર્દ કી અકસામ સર દર્દ કી કઈ અકસામ હૈં જિન મેં સે ઝિયાદા મશહૂર દર્દે શકીકા (આધે સર કા દર્દ), પૂરે સર કા દર્દ ઔર ગુચ્છોં કી સૂરત મેં હોને વાલા દર્દ હૈ.

1 દર્દે શકીકા (Migraines) ઈસે આધે સર કા દર્દ ભી કહા જાતા હૈ. યેહ બહુત તેઝ હોતા હૈ હત્તા કે પૂરે જિસ્મ પર ઈસ કા અસર પળતા હૈ. યેહ દર્દ આંખોં સે શુરૂઅ હો કર સર કે પિછ્લે હિસ્સે તક પહુંચતા હૈ ઔર અકસર 18,19 સાલ કી ઉમ્ર સે ઈસ કી ઈબ્તિદા હો જાતી હૈ જો તકરીબન 40 સાલ કી ઉમ્ર તક ચલતા હૈ. મર્દોં કી બ નિસ્બત ઔરતોં મેં ઝિયાદા પાયા જાતા હૈ. કભી બચ્ચે ભી ઈસ મેં મુબ્તલા હો જાતે હૈં. ઝિયાદા ગુસ્સા કરને, બાહર સફર કરને ઔર ખટ્ટી ચીઝેં ખાને સે ઈસ મેં ઈઝાફા હોતા હૈ. ઈસી તરહ જિન મકામાત પર તેઝ રૌશની યા ઝિયાદા શોર હો વહાં ઈસ મેં ઈઝાફા હો જાતા હૈ જબ કે તારીક ઔર ખામોશ જગહોં પર ઈસ મેં કમી આ જાતી હૈ. યેહ દર્દ નીંદ પૂરી ન હોને ઔર રાત દેર તક ફુઝૂલિયાત મેં લગે રહને કે સબબ ભી હોતા હૈ.

નીંદ કી મિકદાર યાદ રખિયે ! સર દર્દ કા એક બહુત બળા સબબ નીંદ કી કમી ભી હૈ, લિહાઝા છોટે બચ્ચોં કે લિયે 12 સે 15 ઘન્ટે, 15 તા 40 સાલ વાલોં કે લિયે સાત સે આઠ ઘન્ટે જબ કે 40 સાલ સે ઝાઈદ ઉમ્ર વાલોં કે લિયે છે ઘન્ટે કી નીંદ ઝરૂરી હૈ.

2 પૂરે સર કા દર્દ ઉમૂમન કમ્પ્યૂટર, વીડિયો ગેમ્ઝ ઔર ઈસ તરહ કી અશ્યા કા ઝિયાદા ઈસ્તિ'માલ કરને વાલે અફરાદ ઈસ કે શિકાર હો જાતે હૈં. (3) ગુચ્છોં કી સૂરત મેં હોને વાલા દર્દ ઈસે ઈંગલિશ મેં *Cluster headache* કહતે હૈં, સર કી એક જાનિબ આંખ કે કરીબ હોને વાલા યેહ દર્દ બહુત શદીદ હોતા હૈ, ઈસ મેં બા'ઝ અવકાત ઈસ કી શિદ્દત સે આંખ સુર્ખ હો જાતી ઔર આંખ ઔર નાક સે પાની ભી બહતા હૈ. સર દર્દ કા અસ્લ સબબ તિબ્બી લિહાઝ સે **સર દર્દ કે અસ્બાબ** મેં સે એક સબબ દિમાગ કી અન્દરૂની નસોં કે ખુલ જાને કી વજહ સે ખૂન કા પ્રેશર બઢ જાના ભી હૈ. જબ કે નસોં કે ખુલને કે કઈ મુહર્રિકાત હૈં.

સર દર્દ કે ચન્દ ઔર અસ્બાબ સર દર્દ કે ચન્દ અસ્બાબ યેહ હૈં : ઝિયાદા કામ કરના ❁ ફુઝૂલ બહ્સો મુબાહસા કરના ❁ પરેશાની ઔર ટેન્શન મેં રહના ❁ નીંદ પૂરી ન હોના ❁ બ્લડ પ્રેશર કા કમ યા ઝિયાદા હોના ❁ વીડિયો ગેમ ખેલના ❁ ઝિયાદા થકન હોના ❁ કામ કા દબાવ હોના ❁ હાઝિમે કા ખરાબ હોના ❁ કબ્ઝ હોના ❁ જિસ્મ મેં પાની કા કમ હોના ❁ શોર, ળઘાઈ ઝઘળા હોના ❁ ચક્કર આના ❁ નઝર કમઝોર હોના ❁ ફિઝાઈ આલૂદગી, બન્દ કમરોં મેં તમ્બાકૂ નોશી (Smoking) ઔર ગૈસ વગૈરા કી બૂ સે એલર્જી હોના ❁ કૈ આના ❁ કભી દાંતોં મેં દર્દ હોના ❁ શરાબ પીના ❁ શૂગર કી કમી ❁ ઠંડી ઔર ખટ્ટી ચીઝેં ખાતે રહને સે નઝલા ઝુકામ હોતા ઔર બલગમ જમ જાતા હૈ જો કે દર્દે સર કા બાઈસ બનતા હૈ ❁ દેર તક મોબાઈલ, લેપટૉપ ઔર ટીવી (T.V) વગૈરા પર નઝરેં ગાળે રખના બિલખુસૂસ અન્ધેરે મેં ઈન ચીઝોં

કા ઇસ્તિ'માલ નઝર કી કમઝોરી ઔર સર દર્દ કા બહુત બડા સબબ હૈ ﷺ ઔર કભી ઝરૂરત કે મુતાબિક ખાના ન મિલને કી વજહ સે ભી સર મેં દર્દ હો જાતા હૈ. **સર પર પટ્ટી** બા'ઝ લોગ સર દર્દ કે વકત સર પર પટ્ટી બાંધતે હૈં, ઇસી તરહ ઘરોં મેં ખવાતીન કી અકસરિય્યત દૂપટ્ટા બાંધતી હૈં. ગાલિબન સબ યેહ સમઝતે હૈં કે ઇસ સે રાહત મિલેગી જબ કે ઇસ સે નુક્સાન હોતા હૈ. યેહ પટ્ટી બાંધને કી વજહ સે ખૂન કે બહાવ મેં કમી આ જાતી હૈ જિસ કી વજહ સે ઑક્સીઝન સહીહ તરીકે સે નહીં પહુંચતી જિસ સે નુક્સાન હોને કા અન્દેશા હોતા હૈ, લિહાઝા સર પર પટ્ટી બાંધને સે બચના ચાહિયે. **પાંચ ઘરેલૂ ઇલાજ** (1) જબ સર મેં દર્દ હો રહા હો ઉસ વક્ત સૂંઠ (યા'ની સૂખી હુઈ અદરક જો કે પંસારી યા'ની દેસી દવાએં બેચને વાલોં સે મિલ સકતી હૈ, ઉસ) કો થોળે સે પાની મેં ઘિસ કર સૂંઠ કા ઘિસા હુવા હિસ્સા પેશાની પર મલને સે اِنْ شَآءَ اللّٰه આધે સર કા દર્દ જાતા રહેગા. (2) ખુશ્ક ધનિયા કે થોળે દાને ઔર થોળી સી કિશમિશ મટકે કે ઠન્ડે યા સાદા પાની મેં ચન્દ ઘન્ટે ભિગો કર પીને સે اِنْ شَآءَ اللّٰه (સર દર્દ મેં) ફાઇદા હોગા. (3) નારિયલ કા પાની પીને સે આધા સીસી (યા'ની આધે સર કા દર્દ) ઔર પૂરે સર કે દર્દ મેં કમી આતી હૈ. (ફૈઝાને સુન્નત, 1/70) (4) બ્લડ પ્રેશર કી વજહ સે હોને વાલે સર દર્દ મેં ભી નારિયલ કા પાની પીના મુફીદ હૈ. (5) એક ચમ્મચ ચીની ઔર દો અદદ બળી ઇલાઇચિયોં કે દાને નિકાલ કર મુંહ મેં રખ લીજિયે. ઉન્હેં ચબાતે ઔર ચૂસ ચૂસ કર રસ પીતે રહિયે, اِنْ شَآءَ اللّٰه શદીદ સર દર્દ સે નજાત મિલ જાએગી, દર્દે સર કા મરઝ જાતા રહેગા.

(મેંડક સવાર બિચ્છૂ, સ. 26)

મદની ફૂલ હર દવાઈ અપને તબીબ કે મશ્વરે સે ઇસ્તિ'માલ કીજિયે.

તીન રૂહાની ઇલાજ (1) અગર કિસી કો આધે સર કા દર્દ હો તો એક બાર સૂરતુલ ઇખ્લાસ (અવ્વલ આખિર એક બાર દુરૂદ શરીફ) પઢ કર દમ કીજિયે, હસ્બે ઝરૂરત તીન (3) બાર, સાત (7) બાર યા ગ્યારહ (11) બાર ઇસી તરહ દમ કીજિયે. ગ્યારહ (11) કા અદદ પૂરા હોને સે કબ્લ હી اِنْ شَآءَ اللّٰه આધે સર કા દર્દ ઠીક હો જાએગા (2) સૂરતુન્નાસ સાત (7) બાર (અવ્વલ આખિર એક બાર દુરૂદ શરીફ) પઢ કર સર પર દમ કીજિયે, ઔર પૂછિયે, અગર અભી દર્દ બાકી હો તો દૂસરી બાર ભી ઇસી તરહ દમ કીજિયે. અગર અબ ભી દર્દ હો તો તીસરી બાર ભી ઇસી તરહ દમ કીજિયે. પૂરે સર કા દર્દ હો યા આધે સર કા કૈસા હી શદીદ દર્દ હો તીન (3) બાર મેં اِنْ شَآءَ اللّٰه જાતા રહેગા. (ફૈઝાને સુન્નત, 1/70,71) (3) لَا يُصَدَّعُوْنَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُوْنَ (તર્જમએ કન્ઝુલ ઈમાન : ઇસ સે ન ઉન્હેં દર્દે સર હો ન હોશ મેં ફર્ક આએ). (پ27، الواقعة:19) યેહ આયતે કરીમા તીન બાર (અવ્વલ આખિર એક બાર દુરૂદ શરીફ) પઢ કર દર્દે સર વાલે પર દમ કર દીજિયે. اِنْ شَآءَ اللّٰه ફાઇદા હો જાએગા. (ઘરેલૂ ઇલાજ, 49) **ઈમામા પહનને કા તિબ્બી ફાઇદા** તિબ્બી તહકીક કે મુતાબિક દર્દે સર કે લિયે ઈમામા શરીફ પહનના બહુત મુફીદ હૈ. (163 મદની ફૂલ, સ. 27) જો ઈમામા બાંધેગા ઉસે દર્દે સર કા ખતરા બહુત કમ હો જાએગા. (ઈમામે કે ફઝાઇલ, સ. 383) જો ઇસ્લામી ભાઈ ઈમામા શરીફ નહીં પહનતે ઉન્હેં ચાહિયે કે ઈમામા શરીફ પહનેં તાકે સુન્નત કા સવાબ ભી મિલે ઔર તિબ્બી ફાઇદા ભી હાસિલ હો જાએ. **અલ્લાહ** પાક અમલ કી તૌફીક અતા ફરમાએ. **મિસ્વાક કરને કા ફાઇદા** ઉલમાએ કિરામ رحمهم الله ને મિસ્વાક કરને કે બહુત સે ફવાઇદ બયાન કિયે હૈં, ઉન મેં એક ફાઇદા યેહ હૈ કે મિસ્વાક કરને સે દર્દે સર મેં સુકૂન આ જાતા હૈ. (طحطاوی علی مراقی الفلاح، ص69) **અસ્માએ અસ્હાબે કહ્ફ** હઝરતે સય્યિદુના ઇબ્ને અબ્બાસ رضی الله عنهما ફરમાતે હૈં : અસ્હાબે કહ્ફ કે નામોં કા (તા'વીઝ બના કર) દાએં બાઝૂ પર બાંધના દર્દે સર કે લિયે મુફીદ હૈ.

(صاوی، پ15، الکهف:22، 4/1191ملخصاً)

(કિસી ભી કિસ્મ કે "દર્દે સર કા તા'વીઝ" ઔર "ઔરાદ વ વઝાઇફ" તા'વીઝાતે અત્તારિય્યા કે બસ્તે સે મુફ્ત હાસિલ કિયે જા સકતે હૈં.)

બસા અવકાત નઝર કમઝોર હોને કી વજહ સે ભી સર મેં દર્દ હો જાતા હૈ, અપને તબીબ કે મશ્વરે સે નઝર ચેક કરવા લીજિયે.

દિલ મેં ગર દર્દ હો યા કે સર દર્દ હો
પાઓગે સિહ્હતેં, કાફિલે મેં ચલો
ઑપરેશન ટલેં ઔર શિફાએં મિલેં
કર કે હિમ્મત ચલેં, કાફિલે મેં ચલો

નોટ : ઇસ મઝમૂન કી તિબ્બી તફ્તીશ મજલિસે તિબ્બી ઇલાજ (દા'વતે ઇસ્લામી) કે ડૉક્ટર મુહમ્મદ કામરાન ઇસ્હાક અત્તારી, ડૉક્ટર સલમાન અત્તારી ઔર એક હકીમ જમીલ અહમદ નિઝામી સાહિબ ને ફરમાઈ હૈ.

નઝર તેઝ કરને વાલી સબ્ઝિયાં

અલ્લાહ પાક ને હમેં બે શુમાર ને'મતોં સે નવાઝા હૈ. ઉન મેં સે આંખેં કુદરત કા અનમોલ તોહફા હૈં લેકિન આજ કલ કમ્પ્યૂટર, ટી.વી., લેપટૉપ, સ્માર્ટ ફોન વગૈરા કે બકસરત ઇસ્તિ'માલ સે કઈ લોગોં કો નઝર (બીનાઈ) કી કમઝોરી કા સામના હૈ. **અલ્લાહ** કરીમ કી પૈદા કર્દા બહુત સી ઐસી ગિઝાએં હૈં જો આંખોં કી બીનાઈ કો તેઝ કરતી બલ્કે બા'ઝ દફઆ તો ઐનક સે ભી જાન છુડા દેતી હૈં. ઉન ગિઝાઓં મેં સે કુછ યેહ હૈં :

ગાજર મેં વિટામિન A કસીર મિકદાર મેં હોતા હૈ જો ઉમ્ર, બઢને કે સાથ બીનાઈ મેં આને વાલી કમઝોરી કો દૂર કરતા ઔર મોતિયે કે ખતરે કો કમ કરતા હૈ.

(ઘરેલૂ ઈલાજ, સ. 36 મુલ્તકતન)

સુર્ખ પ્યાઝ મેં હલૂતીન નામી એક એન્ટી ઑક્સીડન્ટ ઝિયાદા મિકદાર મેં હોતા હૈ જો આંખોં કો મોતિયે જૈસે મરઝ સે બચાતા હૈ.

શિમલા મિર્ચ મેં વિટામિન C બહુત ઝિયાદા હોતા હૈ જો કે આંખોં કી શિરયાનોં કે લિયે મુફીદ હૈ.

પાલક મેં આઇરન ઔર વિટામિન C કસીર મિકદાર મેં પાએ જાતે હૈં જો આપ કી આંખોં કો ધૂપ કે મુઝિર (નુક્સાન દેહ) અસરાત સે બચાને કા કામ કરતે હૈં.

ભિંડી મેં ઝેક્સન ઔર લોટેન જૈસે મુરક્કબાત મૌજૂદ હોતે હૈં જો બીનાઈ કો બેહતર બનાને કે સિલસિલે મેં મદદગાર સાબિત હો સકતે હૈં.

શકરકંદી મેં વિટામિન A કસીર મિકદાર મેં હોતા હૈ જો રાત મેં નઝર કો બેહતર કરને કે લિયે મુફીદ હૈ ઔર બીનાઈ કો ધુંદલાને સે બચાને મેં ભી મદદગાર સાબિત હોતા હૈ.

વક્કાસ અત્તારી

ફૂલગોભી ઔર બન્દગોભી મેં વિટામિન C કી એક ખાસ મિકદાર પાઈ જાતી હૈ જો બીનાઈ કો બઢાને મેં નિહાયત મદદગાર સાબિત હોતી હૈ.

સાદગી અપનાઇયે

અઝ શૈખે તરીકત, અમીરે અહ્‌લે સુન્નત હઝરતે અલ્લામા મુહમ્મદ ઈલ્યાસ અત્તાર કાદિરી دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه

હઝરતે અલ્લામા ઇબ્નુલહાજ رحمۃ اللہ علیہ ફરમાતે હૈં : રસૂલે પાક صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم લિબાસ કે બારે મેં તકલ્લુફ ન ફરમાતે બલ્કે જો આસાની સે મુયસ્સર હોતા ઉસે હી પહન લેતે. (المدخل، 1/112) એક બાર ચટાઇ પર આરામ ફરમાને કે સબબ હુઝૂરે અકરમ صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કે જિસ્મે મુબારક પર ચટાઇ કા અસર ઝાહિર હો ગયા થા. (ترمذی، 4/167، حدیث: 2384) યૂં સીરતે મુસ્તફા صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم મેં સાદગી કા પહલૂ નુમાયાં હૈ.

तेरी सादगी पे लाखों तेरी आजिज़ी पे लाखों हो सलामे आजिज़ाना मदनी मदीने वाले

ઐ આશિકાને રસૂલ ! હમેં ભી સરકારે મદીના صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم કી સીરત પર અમલ કરતે હુએ લિબાસ, ખાને પીને ઔર રહન સહન મેં સાદગી અપનાની ચાહિયે. اَلْحَمْدُ لِلّٰه ! આશિકાને રસૂલ કી મદની તહરીક દા'વતે ઇસ્લામી નેકી કી દા'વત આમ કરને કે લિયે કોશિશેં કર રહી હૈ ઔર મઝહબી તબકે કો સાદા લિબાસ મેં હોના ચાહિયે ક્યોંકે લોગ જબ કિસી મઝહબી શખ્સ કો શોખ લિબાસ મેં દેખતે હૈં તો મા'યૂબ સમઝતે હૈં ઔર બાતેં બનાતે હૈં કે દેખો ! મૌલાના હો કર કૈસે ભળકીલે કપડે પહને હુએ હૈ ! તરહ તરહ કી તરાશ ખરાશ વાલે લિબાસ પહનને વાલોં કો ચાહિયે કે સાદા લિબાસ અપના લેં, સાદા લિબાસ કી ફઝીલત બયાન કરતે હુએ હમારે પ્યારે નબી صلی اللہ علیہ واٰلہٖ وسلم ને ઇરશાદ ફરમાયા : જો બાવુજૂદે કુદરત અચ્છે કપડે પહનના તવાઝોએ (આજિઝી) કે તૌર પર છોડ દેગા અલ્લાહ પાક ઉસ કો કરામત કા હુલ્લા (યા'ની જન્નતી લિબાસ) પહનાએગા. (ابو داؤد، 4/326، حدیث: 4778) اَلْحَمْدُ لِلّٰه દા'વતે ઇસ્લામી સે પહલે ભી મેરા લિબાસ સાદા થા ઔર મૈં દા'વતે ઇસ્લામી ભી સાદગી કે સાથ લે કર ચલા, **અલ્લાહ** કી રહમત સે કભી ટિપ ટૉપ કા સિલસિલા ભી નહીં હુવા મગર જબ સે દા'વતે ઇસ્લામી મેં મુખ્તલિફ રંગોં કે ઈમામે ઔર લિબાસ રાઇજ હુવે હૈં તો એક તા'દાદ ને ઈમામે ઉતાર કર અપને આપ કો સુન્નત સે મહરૂમ કર લિયા હૈ કે ઈમામા શરીફ બાંધને કી પાબંદી હટ ગઈ હૈ, જબ કે ઈમામા શરીફ બાંધને કી પહલે ભી કોઈ સખ્ત તાકીદ નહીં થી સિર્ફ તરગીબ થી કે ઈમામા શરીફ બાંધના સુન્નત હૈ, વોહ અબ ભી સુન્નત હૈ ઔર આયિન્દા ભી સુન્નત હી રહેગા. ઈસી તરહ લિબાસ મેં અફઝલ રંગ સફેદ હૈ, લેકિન મખ્સૂસ લિબાસ કી વજહ સે દા'વતે ઇસ્લામી કા મદની કામ કરને મેં ઝિજકને વાલોં કો કરીબ લાને કી હિકમતે અમલી કી વજહ સે તન્ઝીમી તૌર પર હલ્કે (Light) રંગીન કપડે જો ઉલમા વ મશાઇખ ઔર મુહઝ્ઝબ લોગ પહનતે હૈં ઇસ્તિ'માલ કરને કી ઇજાઝત મિલી તો બા'ઝોં ને ઇસે ફેશન કા શૌક પૂરા કરને કે લિયે ઇસ્તિ'માલ કિયા ઔર તરહ તરહ કી તરાશ ખરાશ વાલે, એક સે એક ચમકીલે, ભળકીલે ઔર શોખ રંગ પહનને શુરૂઅ કર દિયે જિન કી બહારે શરીઅત મેં મઝમ્મત મૌજૂદ હૈ, યૂં મુઝે અઝિય્યત વ સદમા પહુંચાયા. اَلْحَمْدُ لِلّٰه ! મૈં સાદગી પસંદ કરતા હૂં ઔર દા'વતે ઇસ્લામી મેં સાદગી અપનાને વાલોં કી કમી નહીં, ઐ આશિકાને રસૂલ ! આપ ભી સાદગી અપના લીજિયે ઔર મદની ચૈનલ, ઘર, દફ્તર, બાઝાર ઔર દીની વ દુન્યાવી મહાફિલ વગૈરા સબ જગહ સાદગી હી સાદગી હો, ઇસ સાદગી કી બરકત સે દા'વતે ઇસ્લામી કી નેક નામી મેં ઇઝાફા હોગા ઔર નેકી કી દા'વત કા કામ મઝીદ બઢેગા. اِنْ شَآءَ اللّٰه

મદની ઇલ્તિજા : લિબાસ કે હવાલે સે આપ કિસી ઇસ્લામી ભાઈ પર સખ્તી યા તન્ઝ ન કરેં ઔર ન હી ઉસ કી ગીબતોં મેં પડેં ઐસા ન હો કે આપ કે રવય્યે કી વજહ સે વોહ દા'વતે ઇસ્લામી સે હી દૂર હો જાએ બલ્કે ઉસે નર્મી કે સાથ હિકમતે અમલી સે મેરી યેહ તહરીર પઢા દીજિયે.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

اَلْحَمْدُ لِلّٰه આશિકાને રસૂલ કી મદની તહરીક દા'વતે ઇસ્લામી તકરીબન દુન્યા ભર મેં **104** સે ઝાઇદ શો'બાજાત મેં દીને ઇસ્લામ કી ખિદમત કે લિયે કોશાં હૈ.